

యోజన

ప్రత్యేక సంచిక

సంపుటి : 51

సంచిక : 10

అభివృద్ధి మాసపత్రిక

ఆగష్టు, 2023

స్వాతంత్ర్య అమృత మహోత్సవాలు

అవలోకనం

ఆజాదీ కా అమృత మహోత్సవ్ కార్యక్రమాలు

జి. కిషన్ రెడ్డి

ప్రత్యేక వ్యాసం

సంపూర్ణ ఆరోగ్యానికి సమగ్ర పథకం

డా. మన్సుఖ్ మాండవీయ

క్రీడలతో భారత జాతి ఏకీకృతం

అనురాగ్ సింగ్ రాకూర్

విశిష్ట వ్యాసం

భారత ఆర్థిక వ్యవస్థ -

చారిత్రక దృక్పథం, భవిష్యత్ బాట

వి. అనంత నాగేశ్వరన్

పవర్ గ్రిడ్

భారతదేశంలో అతిపెద్ద విద్యుత్తు ట్రాన్స్మిషన్ సంస్థ

పవర్ గ్రిడ్, కేంద్ర విద్యుత్తు మంత్రిత్వశాఖ కు చెందిన మహారత్న ప్రభుత్వరంగ సంస్థ (పి ఎస్ యు). ప్రపంచంలోని అతి పెద్ద విద్యుత్తు ట్రాన్స్మిషన్ సంస్థలలో ఒకటైన ఈ సంస్థ ప్రాజెక్టుల ప్రణాళికలు, డిజైనులు, పైనాన్సింగ్, నిర్మాణం, ఆపరేటింగ్, నిర్వహణ తోపాటు దేశంలోని విద్యుత్తు ట్రాన్స్ మిషన్ ప్రాజెక్టులను నిర్వహిస్తోంది. భారత టెలికాం మౌలిక సదుపాయాల రంగంలో నిర్వహణ బాధ్యతలు చేపట్టింది.

www.powergrid.in

ట్రాన్స్ మిషన్ లైన్లు: >174,625 సి.కె.యమ్

274 సబ్ - స్టేషన్లు

ట్రాన్స్ మిషన్ సామర్థ్యం: 508,351.7 యమ్.వి.ఎ

పవర్ గ్రిడ్ కార్పొరేషన్ ఆఫ్ ఇండియా

(భారత ప్రభుత్వ రంగ సంస్థ)

కార్పొరేట్ ఆఫీసు: ' సాదామిని' ప్లాట్ నెం-2, సెక్టార్ -29, గుర్గావ్, హర్యానా - 122001

రిజిస్టర్డ్ ఆఫీస్: బి - 9, కుతుబ్ ఇన్స్టిట్యూషనల్ ఏరియా, కట్వారియా సరాయ్, న్యూఢిల్లీ - 110016

CIN : L40101DL1989GOI038121

ఆగస్టు, 2023

సంపుటి : 51

సంచిక : 10

యోజన

ప్రధాన సంపాదకులు : మనోజ్ఞా రాణి పాల్
 సీనియర్ సంపాదకులు : పి. కృష్ణ వందన
 సంపాదకుడు : మహమ్మద్ సిరాజుద్దీన్

మా ప్రతినిధులు : అహ్మదాబాద్ : సుమన్ బెన్ ఏ.మచ్చర్;
 బెంగళూరు : యశ్వంత్ పహనాయ్; చెన్నై : సంజయ్ ఘోష్;
 గువహాటి : మారూఫ్ అలం; హైదరాబాద్ : పి. కృష్ణ వందన;
 కోల్ కత : సుమిత చక్రవర్తి; ముంబయి : సంగీతా గాడ్ బోలే
 ; తిరువనంతపురం : సుధ ఎస్ నంబూద్రి; జలంధర్ : శ్రీమతి
 గగన్ దీప్ కౌర్ దేవగన్; భువనేశ్వర్ : ఇతిశ్రీ సింగ్ రాథోడ్.
 జియింట్ క్లెరెన్స్ (ట్రాడర్స్) : డి.కె.సి. హృదయనాథ్
 క్లరెన్స్ : బిందు వర్మ

దేశం ఎదుర్కొంటున్న సామాజిక, ఆర్థిక సమస్యల విస్తృత
 చర్చకు యోజన ఒక వేదిక. దీనికోసం ప్రభుత్వ విధానాలపై
 పరిశీలనకు వ్యాసాల రూపంలో వెలుగుబాటు కల్పిస్తోంది.
 యోజన కేవలం ప్రభుత్వ వాణిని వినిపించే బాకా కాదు. ఈ
 మానవ పత్రిక అస్సామీ, బెంగాలీ, ఇంగ్లీష్, గుజరాతీ, హిందీ,
 కన్నడ, మలయాళం, మరాఠీ, ఒడియా, పంజాబీ, తమిళ,
 తెలుగు మరియు ఉర్దూ భాషలలో ప్రచురించబడుతున్నది.

చీఫ్ ఎడిటర్ కార్యాలయం : రూం నెంబర్-660

సూచనాభవన్ సి.జి.ఓ. కాంప్లెక్స్ లోథీ రోడ్ ;

న్యూ ఢిల్లీ-110003. ఫోన్. 011-24362971.

ఈ-మెయిల్ : yojanace@gmail.com;

వెబ్ సైట్ : www.yojana.gov.in;

www.publicationsdivision.nic.in;

యోజన ఇంగ్లీష్ రూమ్ నెం 647, సూచనా భవన్, సి.జి.ఓ.

కాంప్లెక్స్ లోథీ రోడ్ న్యూఢిల్లీ-110003.

సూచన : ఈ పత్రికలోని వివిధ వ్యాసాలలో వెలువరించిన
 అభిప్రాయాలు ఆయా వ్యాసకర్తలవే గానీ, ప్రభుత్వానివి కావు.
 వ్యాసాలలో ఉపయోగించిన ఏ దేశానికి చెందినవైనా జెండాలు,
 మ్యాపులు కేవలం సూచనప్రాయమేగానీ, అధికార మ్యాపులను
 ప్రతిఫలించవు. చట్టపరమైన సూచికలు కూడ కావు.

ఈ పత్రికలో వచ్చే ప్రకటనలలోని నిజానిజాలను పాఠకులు
 ముందుగా నిర్ధారించుకోవలసిందిగా మనవి. వీటిలో ఏ
 అంశానికి యోజన బాధ్యత వహించదు.

చందా :

యోజన మాసపత్రిక ఏ భాషదైనా సంవత్సర చందా
 రూ. 230/- విదేశాలకైతే ఇవే చందారేట్లతో పాటు, ఇండియా
 పోస్టు వారు నిర్ణయించిన ఎయిర్ మెయిల్ ఛార్జీలను చెల్లిస్తే
 చాలు.

సూతన చందాలు, రెస్టూరల్, ఫిర్యాదులకు

సంప్రదించండి : యోజన (తెలుగు), రూమ్.నెం. 204,
 సి.జి.ఓ. టవర్స్, కవాడిగూడ, హైదరాబాద్ - 80.

ఫోన్. 040-29550352 లేదా

ఈ-మెయిల్ : yojanatelugu@gmail.com;

www.pdjucir@gmail.com

ఆనోభద్రా క్రతవో యన్తు విశ్వతః
 (ఉత్తమ భావాలు అన్నివైపుల నుండి రావాలి)

ఈ సంచికలో...

1. ఆజాదీ కా అమృత్ మహోత్సవ్ కార్యక్రమాలు	5	7. విజ్ఞాన విపంచి - డా. మానస్ కృష్ణకాంత్	35
- జి. కిషన్ రెడ్డి			
2. సంపూర్ణ ఆరోగ్యానికి సమగ్ర పథకం	8	8. ఆవిష్కరణల పర్యావరణ వ్యవస్థకు సమగ్ర రూపం - ప్రమీత్ దాస్	37
- డా. మన్సుఖ్ మాండవీయ			
3. క్రీడలతో భారత జాతి ఏకీకృతం	13	9. జి-20 భారత్ అధ్యక్షత : గందరగోళం నుంచి క్రమ మార్గాన్వేషణ	44
- అనురాగ్ సింగ్ ఠాకూర్		- ప్రొఫెసర్ హర్ష వి పంత్	
4. భారత ఆర్థిక వ్యవస్థ - చారిత్రక దృక్కోణం, భవిష్యత్ బాట	18	10. కొరత నుంచి మిగులుకు ప్రయాణం	47
- వి. అనంత నాగేశ్వరన్		- డాక్టర్ జగదీష్ సత్వేనా	
5. 75 ఏళ్ల పరిశ్రమకు వెలుగుబాట	22	11. తేనె ఉత్పత్తికి మహార్దశ	52
- అన్నమన్ ఖన్నా		- డా. శైలేష్ కుమార్ మిత్రా	
6. నాణ్యమైన విద్య కోసం టెక్నాలజీ వినియోగం	26	12. మన సినిమా పర్రాణం	56
- అనిల్ సహస్రబుద్ధే		- అమితవ నాగ్	
		13. తెలంగాణం	61

పేజీల సంఖ్య - 64

Sales Emporia : New Delhi: Soochna Bhawan, CGO Complex, Lodhi Road; New Delhi-110003 (Phone No: 011-24365610). Delhi: Hall No. 196; Old Secretariat; Delhi-110 054 (Phone: 01123890205). Navi Mumbai: 201, B Wing, 07th Floor, Kendriya Sadan, Belapur-400 614 (Phone: 022-27570686). Kolkata: 8, Esplanade East-700 069 (Phone: 033- 22486696). Chennai: 'A' Wing, Rajaji Bhawan, Basant Nagar-600 090 (Phone: 04424917673). Thiruvananthapuram: Press Road; Near Govt. Press-695 001 (Phone: 0471- 2330650). **Hyderabad: Room No. 204, Second Floor, CGO Towers, Kavadi Guda-500 080 (Phone: 040-27535383).** Bengaluru: First Floor, 'F' Wing, Kendriya Sadan, Koramangala-560 034 (Phone: 080-25537244). Patna: Bihar State Co-operative Building, Asoka Rajpath-800 004 (Phone: 0612-2675823). Lucknow: Hall No.1, Second Floor, Kendriya Bhawan, Sector-H, Aliganj-226 024 (Phone: 0522-2325455). Ahmadabad: 4-C, Neptune Tower, 4th Floor, Nehru Bridge Corner, Ashram Road, Ahmadabad-380 009, (Phone: 079-26588669). Guwahati; House No. 4, Pension Para Road-781 003 (Phone: 030-2665090).

సంపాదకీయం

జీవితమే ఒక వేడుక !

భారతదేశం అంటే పండుగలకు పుట్టిల్లు. అనేకానేక వేడుకలు...వారివారి విశ్వాసాల ఆధారంగా, వారివారి క్యాలండర్లు, పంచాంగాల ఆధారంగా, చంద్రకళల్లోని విశేషాలనుబట్టి, దేవుళ్ళు, దేవతలు, గురువులు, సాధువులు, చెట్లుపుట్టలు..స్థానిక ఆచారాలు, సంప్రదాయాలు, ప్రముఖుల జయంతులు, ప్రముఖ దినాలు... జీవితంలోని ప్రతి కోణంలోనూ.. సానుకూల సందర్భాన్ని చూడడం...దానిని వేడుకగా జరుపుకోవడంతో... ఏడాదిపొడవునా... దేశంలో ఏ మూల చూసినా పండుగ సందర్భమే. ఈ పండుగలు భిన్నత్వానికి ప్రతిబింబాలు, దేశ ప్రజలందరినీ సామరస్యంగా కలిపి ఉంచగలవని చూపే ప్రతీకలు. బిడ్డ పుట్టకముందునుంచే సంబరాలు, ఆచారాలతో జీవితాలను వెలిగించుకుంటుంటాం. అసలు జీవితమే ఒక తిరునాళ్ళవంటిది ఇక్కడ.

ఈ వేడుకలతో ఒక జాతీయ శుభ ప్రయోజనాన్ని సమకూర్చి ఒక ఉమ్మడి ఉత్సవంవైపు దేశప్రజలందరినీ నడిపించడానికి వీలుగా... మార్చి 21, 2021న 'ఆజాదీకా అమృత్ మహోత్సవ్' వైభవోపేతంగా ప్రారంభమయింది. 75 వారాల తరువాత 15 ఆగస్టు, 2023న 75వ స్వాతంత్ర్య వార్షికోత్సవ దినోత్సవంతో ఇది ముగుస్తుంది. స్వాతంత్ర్య పోరాటాలు, గొప్ప గొప్ప ఆలోచనలు, అద్భుత విజయాలు, కార్యాచరణలు, తీర్మానాలతో 'జన్ భాగీర్థి' పేరిట ప్రజల భాగస్వామ్య స్ఫూర్తిని ఈ మహోత్సవ్ రగిలించింది. భారత దేశం గత 75 ఏళ్ళలో సాధించిన విజయాలను ప్రపంచానికి చాటి చెబుతూ... వచ్చే 25 ఏళ్ళకాలానికి ప్రగతి ప్రణాళికలు రచించడం జరిగింది. హర్ ఘర్ తిరంగా, వందే భారతం, నృత్యోత్సవ్, కళాంజలివంటి లక్షకుపైగా కార్యక్రమాలను ఈ మహోత్సవ్ కింద నిర్వహించడం జరిగింది. ప్రజోద్యమానికి మరింత ఊపునివ్వడానికి ప్రచారాన్ని దేశదేశాలకూ చేర్చాలని ఈ మహోత్సవ్ ఉద్దేశిస్తున్నది. పంచ్ ప్రాజ్ లతో అనుసంధానిస్తూ... 9 అంశాల ఆధారంగా ఇవి రూపుదిద్దుకున్నాయి. అవి: మహిళలు-పిల్లలు, గిరిజన సాధికారత, జలవనరులు, సాంస్కృతిక వైభవం, పర్యావరణ అనుకూల జీవన విధానం, ఆరోగ్యం-సంరక్షణ, సమితిత అభివృద్ధి, ఆత్మనిర్భర్ భారత్, సమైక్యత.

ఈ మహోత్సవ సమయంలో జాతీయ ప్రాముఖ్యత ఉన్న పలు స్మారకాలను, నిర్మాణాలను జాతికి అంకితం ఇచ్చాం. వాటిలో స్వాతంత్ర్యసంతర ప్రధానమంత్రిల జీవిత విశేషాలు,కృషిని వివరించే 'ప్రధానమంత్రి సంగ్రహాలయ', నేతాజీ సుభాష్ చంద్ర బోస్ విగ్రహం, ఇండియా గేట్ సమీపంలో కర్తవ్యపథ్, కొత్త పార్లమెంటు భవనం ఉన్నాయి.

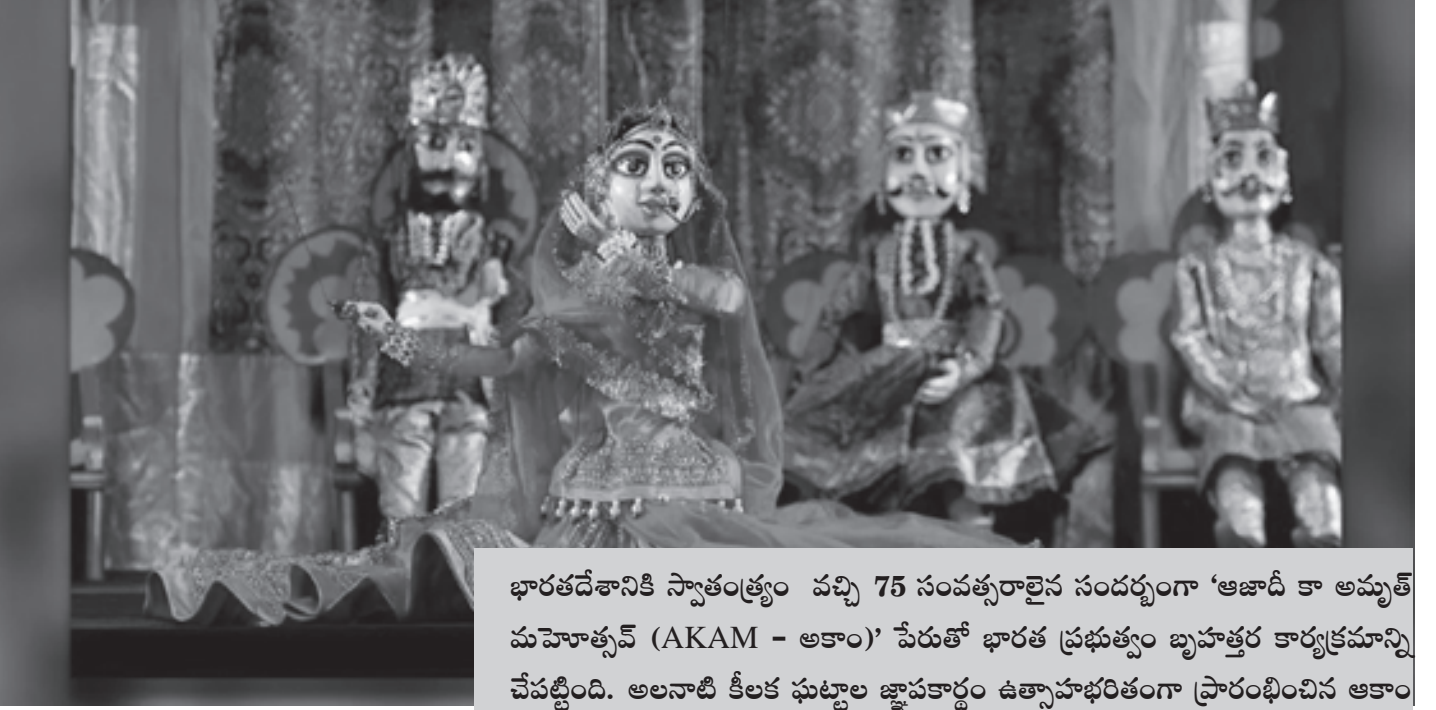
ఈ మహోత్సవాలకు భాగస్వామ్య పాలన ద్వారా ప్రతిరంగం దాని కీలక తోడ్పాటును అందించింది. ఉదాహరణకు-మహిళలకు ఆర్థికంగా మరింత సాధికారతను చేకూర్చడానికి మహిళా సమ్మాన్ బచత్ పథకం ప్రారంభించడం జరిగింది. చిరుధాన్యాలు, యోగతో అందరూ ఆరోగ్యకర జీవనాన్ని అవలంబించేవిధంగా ప్రోత్సహించడం, స్వాతంత్ర్య సమరయోధుల గాథలను ప్రాచుర్యంలోకి తీసుకురావడం, దేశవ్యాప్తంగా పలు ప్రాంతీయ భాషల్లో జోలపాటలను రూపొందించడం, ఎక్కడికక్కడ వారసత్వ సంపదను డిజిటల్ రూపంలో భద్రపరచడానికి జిల్లా స్థాయి ఏర్పాట్లవంటి పలు కార్యక్రమాలను చేపట్టాం. దేశ ప్రగతి రథాన్ని ఇప్పటిదాకా విజయవంతంగా నడుపుకుంటూరావడంలో తమ వంతుపాత్ర పోషించిన వారికి, ఇకముందు కర్తవ్యకాల్ ను ఆత్మనిర్భర్ భారత్ స్ఫూర్తితో విజయవంతం చేయగల సత్తా ఉన్నవారికి వీటిని అంకితం ఇవ్వడం జరిగింది.

ఈరోజున మనల్ని ఇంత సగర్వంగా నిలబెట్టడానికి గతంలో తోడ్పడిన అద్భుత విజయాలకు 'యోజన' ఈ నెల సంచిక నీరాజనాలు సమర్పిస్తున్నది భారత విజయగాథలకు చిరస్మరణీయ తోడ్పాటునందించిన పలురంగాలు, కార్యక్రమాలతోపాటూ ఇటీవల ప్రకటించిన కర్తవ్య కాల్ - బాధ్యతలు, ధృఢసంకల్పం, గట్టి నిర్ణయాలతో భవిష్యత్తులోకి నడిపించగల సామర్థ్యం ఉన్నవి కూడా వాటిలో ఉన్నాయి.

మన పాత్ర, మనందరి భాగస్వామ్యం చాలా చిన్నదే కావచ్చు...దయార్థ హృదయంతో, ప్రేమతో, మంచితనంతో, అంకితభావంతో ఈ ప్రయోజనానికి సహకరిద్దాం... రండి ! రాబోయే తరాల కోసం భారతదేశాన్ని మరింత ఉజ్జ్వల, ఉత్తమ ప్రదేశంగా తీర్చిదిద్దుదామని అందరం మనసారా సంకల్పిద్దాం. ■

ఆజాద్ కా అమృత్ మహోత్సవ కార్యక్రమాలు

✍ - జి. కిషన్ రెడ్డి

భారతదేశానికి స్వాతంత్ర్యం వచ్చి 75 సంవత్సరాలైన సందర్భంగా 'ఆజాద్ కా అమృత్ మహోత్సవ్ (AKAM - అకాం)' పేరుతో భారత ప్రభుత్వం బృహత్తర కార్యక్రమాన్ని చేపట్టింది. అలనాటి కీలక ఘట్టాల జ్ఞాపకార్థం ఉత్సాహభరితంగా ప్రారంభించిన ఆకాం ప్రపంచంలోనే అతిపెద్ద ఉత్సవ కార్యక్రమాలలో ఒకటిగా గణుతికెక్కింది విస్తృత శ్రేణి భాగస్వామ్యాన్ని కలిగిన ఈ కార్యక్రమం 'సమాజం మొత్తం' చొరవగా పాల్గొనే అవకాశం కల్పించే ఏకీకృత శక్తిగా పనిచేసింది.

ఈ స్వాతంత్ర్య అమృతోత్సవ కార్యక్రమాన్ని మార్చి 2021లో ప్రారంభించినప్పటి నుండి, కేంద్ర ప్రభుత్వం, రాష్ట్రాలు, కేంద్ర పాలిత ప్రాంతాలు, వివిధ ప్రభుత్వ సంస్థలు, ప్రైవేట్ సంస్థలు సంయుక్తంగా 1.7 లక్షల ప్రదర్శనలు నిర్వహించాయి. సరిహద్దుల్లోని మారుమూల గ్రామాలతో సహా అన్ని పట్టణాలు పల్లెల్లో కూడా ఈ కార్యక్రమాలు నిర్వహించారు. భారతదేశం అనే అద్భుతాన్ని సందర్శించుకోవడానికి దేశం ఏకమవడంతో ఇది ఒక ప్రజా ఉద్యమంగా మారింది.

5 స్తంభాలపై అకాం

అకాం ప్రయాణం ఐదు స్తంభాలతో ముడిపడి ఉంది - స్వాతంత్ర్య పోరాటం,

ఆలోచనలు @75, చర్యలు @75, వర్షించుట @75, మరియు విజయాలు @75, శీర్షికల కింద అనేక ఉత్సవాలు నిర్వహిస్తున్నారు. ప్రతి స్తంభంలో కూడా భారతదేశ కథ ఉండడమేగాక దేశ పరిణామ క్రమాన్ని వివరిస్తుంది. మన చరిత్రలో స్వాతంత్ర్య పోరాటానికి ముందు వెనుక మనం అధిగమించిన మైలురాళ్లను, స్వతంత్ర పోరాటంలో గుర్తింపు పొందని నాయకులను కూడా ఈ సందర్భంగా స్మరించుకుంటున్నాము. ఐడియాస్ @75 మన

దేశాన్ని అభివృద్ధి పథంలో నడిపించేందుకు తగిన ఆకృతి కల్పించిన అనేక ఆలోచనలు ఆదర్శాలను గుర్తుచేసింది. సెలెబ్రేషన్స్ @75 కొత్త భారతదేశం వాస్తవిక పురోగతిని సాధించే దిశగా దీక్షగా చేపట్టిన కార్యక్రమాలు, అమలుచేసిన పథకాలను ప్రతిబింబిస్తుంది. రెసోల్వ్ @75 మనముందున్న నిర్దిష్ట లక్ష్యాలను సాధించడంలో మన దీక్షాదక్షతలను మరింత బలోపేతం చేస్తుంది, అభీష్మెంట్స్ @75 వివిధ రంగాలలో భారతదేశ పురోగతి పరిణామాలను కళ్లముందు నిలుపుతుంది.

రచయిత : గౌరవ కేంద్ర సాంస్కృతిక, పర్యాటక మరియు ఈశాన్య రాష్ట్రాల అభివృద్ధి శాఖా మంత్రి, న్యూఢిల్లీ. ఈ-మెయిల్: office-hcm@gov.in

యోజనా ఆగస్టు, 2023

కార్యక్రమాలు, ప్రచారాలు

అకాం కింద చేపట్టిన ప్రత్యేక కార్యక్రమాలలో - మేరా గావ్ మేరీ ధరోహర్ ఒకటి. ఇందులో ప్రతి గ్రామం భౌగోళిక స్వరూపంతోబాటు జనాభా సృజనాత్మక లక్షణాల చిత్రీకరణతో సహా భారతదేశంలోని 6.5 లక్షల గ్రామాలకు సంబంధించిన సాంస్కృతిక వివరణ కూడా ఉంది. చరిత్రలో తగిన గుర్తింపు పొందకుండా మిగిలిపోయిన, లేదా మనం మరచిపోయిన అమరవీరులను గుర్తు చేసేందుకు 'అన్సంగ్ హీరోస్' కార్యక్రమం తోడ్పడింది. ఈ కార్యక్రమం ఫలితంగా అకాం వెబ్సైట్లో 8858 కథలు ప్రచురితమయ్యాయి.

అకాం వెబ్సైట్, రూపొందించిన డిజిటల్ డిస్ట్రిక్ట్ రిపోజిటరీ (డీడీఆర్) 'లో ప్రచురించిన 11,935 కథలను సూక్ష్మ జిల్లా స్థాయిలో భారతదేశ స్వాతంత్ర్య పోరాటంతో ముడిపడి ఉన్న వ్యక్తులు, సంఘటనలు, ప్రదేశాలకు సంబంధించిన కథనాలను కనుగొని వాటికి తగిన ఆధార పాత్రలను సమకూర్చడానికి

ప్రయత్నించింది. భారతదేశ స్వాతంత్ర్యం 75వ సంవత్సరానికి గుర్తుగా అకాం ఆధ్వర్యంలో జరిగిన అతిపెద్ద ప్రచార కార్యక్రమం "హర్ ఘర్ తిరంగా" ద్వారా ప్రతి ఇంటిపైన జాతీయ జెండాను ఎగురవేయడానికి ప్రజలను ప్రోత్సహించింది. ఈ ప్రచారం 23 కోట్ల కుటుంబాలకు చేరుకోగా వారు తమ ఇళ్లపై జాతీయ జెండాను ఎగురవేశారు. ఇందులో

6 కోట్ల మంది ప్రజలు ఆన్లైన్లో కూడా తమ జెండా ఆవిష్కరణ చిత్రాలను నమోదుచేశారు.

అకాం ఆధ్వర్యంలో జరిగే కార్యక్రమాలపై అవలోకన

అకాం ఆధ్వర్యంలో వివిధ స్థాయిలలో నిర్వహించిన (జనభాగీదారి) కార్యక్రమాలలో ప్రజలు అబ్బురపరిచే రీతిలో అపూర్వస్థాయిలో పాలుపంచుకున్నారు. భారతదేశం గల్లీ స్థాయి నుండి ప్రపంచ వేదికపై తమ విలక్షణమైన ప్రతిభను ప్రదర్శించగల "యూనిటీ ఇన్ క్రియేటివిటీ" కార్యక్రమం ప్రారంభించారు. దీని కింద సాంస్కృతిక మంత్రిత్వ శాఖకు మొత్తం 5,16,885 ఎంట్రీలు అందాయి. ఈ పోటీల్లో గెలుపొందిన విజేతలను గ్రాండ్ ఫినాలే కార్యక్రమంలో ఘనంగా సత్కరించారు. ప్రతి వారంతం కర్తవ్య పథ్ లో నిర్వహించే కళాంజలి కార్యక్రమాలు, ఇండియా గేట్లోని యాంపి థియేటర్లలో సాంస్కృతిక కార్యక్రమాలను ఆస్వాదించడానికి వేలాది మంది సందర్శకులను ఆకర్షిస్తున్నాయి. ఈ సంఘటనలు భారతీయ వారసత్వం సామాజిక-సాంస్కృతిక సూక్ష్మ నైపుణ్యాలను ప్రత్యేక ఆకర్షణగా నిలుపుతాయి.

వితస్తా : నిరంతర స్రవంతిలాగా సాగే కాశ్మీరీ సంస్కృతి (ఎవర్-ఫ్లోయింగ్ లెగసీ ఆఫ్ కాశ్మీర్) దేశంపై ఎలాంటి ప్రభావాన్ని చూపుతుందో వివరించి చెప్పేందుకు చేపట్టిన కార్యక్రమమే వితస్తా. తమిళనాడు, మహారాష్ట్ర, జమ్మూ - కాశ్మీర్లలో మొత్తం మూడు చోట్ల వితస్తా కార్యక్రమాలను విజయవంతంగా

నిర్వహించారు. దీనితో కాశ్మీర్ తదితర ప్రాంతాల మధ్య సమాంతరాలను సృష్టించేస్తోంది. అకాం-ధార కింద జరిగిన మరో భావగీతిక కార్యక్రమంలో భారతీయ విజ్ఞాన వ్యవస్థకు సంబంధించిన జైషధం, గణితం, ఖగోళ శాస్త్రం, రసాయన శాస్త్రం మొదలైన రంగాలలో భారతదేశపు

ప్రాచీన శాస్త్రీయ పరిజ్ఞానాన్ని ప్రదర్శించారు.

అకాం ఆధ్వర్యంలో నిర్వహిస్తున్న ఇతర ప్రధాన కార్యక్రమాలలో జనజాతీయ ఖేల్ మహోత్సవ్, మాధవపూర్ ఘేడ్ ఫెస్టివల్, న్వదేశీ సైంటిస్ట్ సిరీస్, ఫ్రాంటియర్స్ ఆఫ్ ఇండియా,

అమృత్ సమాగం, ఆధ్యాత్మిక నాయకుల సమావేశం, రాష్ట్రీయ సంస్కృతి మహోత్సవ్, కళింగ ఉత్సవ్, కాశీ తమిళ సంగమం వంటివి మరెన్నో ఉన్నాయి. ఈ కార్యక్రమాల ద్వారా ఏక్ భారత్ శ్రేష్ఠ భారత్ అనే భావన ప్రజల హృదయాల్లో నిక్షిప్తమై ఈ మహోత్సవాన్ని ఐకమత్యంతో జరుపు కుంటున్నారు

గత సహస్రాబ్దాలుగా ఈ గొప్ప దేశానికి పునాదులు వేసిన వారిని గౌరవించాలనే మన నిబద్ధతను మన దేశ 75వ స్వాతంత్ర్య

సంవత్సరంలో జరిగిన వివిధ సంస్మరణలు మరింత బలపరుస్తాయి.

సిక్కుల పదవ గురువు గురుగోవింద్ సింగ్ కుమారులైన ఫతేహ్ సింగ్, జోరావర్ సింగ్ సిక్కు మత సంరక్షణ కోసం ప్రాణాలను అర్పించి అమరులైన నందరాన్ని

వరస్మరించుకుని వీర్ బాల్ దివన్ కార్యక్రమాన్ని నిర్వహించారు. నేతాజీ సుభాష్ చంద్రబోస్ 125వ జయంతి సందర్భంగా భారతదేశం అంతటా వరుస కార్యక్రమాలను నిర్వహించి న్యూఢిల్లీలోని కర్తవ్య పథంలో ఆయన కాంస్య విగ్రహాన్ని ప్రతిష్ఠించారు. అదేవిధంగా శ్రీ అరబిందో ఘోష్ 150వ జయంతిని, అల్లూరి సీతారామరాజు 125వ జయంతిని, రాజా రామ్ మోహన్ రాయ్ 350వ జయంతిని, మహర్షి దయానంద్ సరస్వతి

200వ జయంతిని దేశవ్యాప్తంగా ఘనంగా నిర్వహించారు. ఈ కార్యక్రమాలకు ప్రధాన మంత్రితోపాటు అనేకమంది ఇతర ప్రముఖులు, సాధారణ ప్రజలు కూడా హాజరయ్యారు.

ప్రచారాలు 2

అకాం రెండవ దశలో, మన 75వ

స్వాతంత్ర్యదినోత్సవాన్ని పూర్తి చేసుకున్న సందర్భంగా ప్రధానమంత్రి తన స్వాతంత్ర్యదినోత్సవ ప్రసంగం సందర్భంగా పంచ్ ప్రాజ్ నుండి ప్రేరణ పొందిన తొమ్మిది కొత్త అంశాలను (థీమ్లను) గుర్తించారు. ఈ అంశాలలో మహిళలు, పిల్లలు, గిరిజన సాధికారత,

నీరు, పర్యావరణ పరిరక్షణకు తగిన జీవనశైలి, వ్యక్తిగత ఆరోగ్యం - ప్రజారోగ్యం, సమ్మిళిత అభివృద్ధి, ఆత్మనిర్భర్ భారత్, సాంస్కృతిక గౌరవ ప్రతిష్టలు, ఐక్యత ఉన్నాయి. ఈ ప్రచారాలను మంత్రిత్వ శాఖలు, విభాగాలు, రాష్ట్రాల ప్రభుత్వాలు, కేంద్రపాలిత ప్రాంతాలు, ఎన్టీఆర్లు, ప్రైవేట్ సంస్థలు తదితర వాటాదారులందరి మద్దతు, ప్రమేయంతో నిర్వహిస్తున్నారు. ఇవి భవిష్యత్ ప్రచారాలకు పునాదిగా నిలుస్తాయి. అమృత్కాలంలో భారతదేశపు ప్రయాణవైభవాన్ని అద్భుతంగా కొనసాగుతుంది. ■

సంపూర్ణ ఆరోగ్యానికి సమగ్ర పథకం

- డా. మన్సుఖ్ మాండవీయ

‘ఏ ఒక్కరినీ వెనుక విడిచి ముందుకు వెళ్ళవద్దు. క్యూలో చివరి వ్యక్తికి కూడా అన్ని సేవలూ అందాలి’... అన్న అంతోదయ సిద్ధాంతాన్ని ప్రధానమంత్రి శ్రీ నరేంద్రమోదీ నేతృత్వంలోని ప్రస్తుత కేంద్ర ప్రభుత్వం అనుసరిస్తున్నది. అందువల్ల 2014 నుంచి దేశంలో ఆరోగ్య భద్రత రంగంలో విశిష్టమైన పరివర్తన కనిపిస్తున్నది. ప్రస్తుతం ఉన్న సంస్కరణలను క్రమపద్ధతిలో కొనసాగించడం ద్వారా ప్రామాణిక సేవలను ప్రజల దగ్గరకే వెళ్ళి ఉచితంగా అందచేయడం ద్వారా ప్రజారోగ్య సదుపాయాలను మెరుగుపరచడానికి ప్రభుత్వం ఎక్కువ ప్రాధాన్యతనిస్తున్నది.

‘లాంఛనంగానుండి సంపూర్ణంగా’ వరకు అన్న దృక్పథాన్ని అవలంబించడం ద్వారా ఆరోగ్యరంగాన్ని సంపూర్ణంగా పటిష్ఠం చేయాలనేది గత దశాబ్దకాలంగా మేం అనుసరిస్తున్న లక్ష్యం. ప్రధానమంత్రి మాటల్లోనే చెప్పాలంటే - ‘భవిష్యత్తులో మేం కోరుకుంటున్న స్వస్థత(ఆరోగ్యం)ఎంత స్థానికమో, అంత

విశ్వవ్యాప్తం. ముఖ్యంగా కోవిడ్ - 19 తదుపరి ఆరోగ్యకరంగా ఉంచడానికి ఇతోధికంగా దేశంలో ప్రపంచ దేశాలు కోరుకుంటున్నది - తోడ్పడతాయి. కేవలం భౌతిక స్వస్థత మాత్రమే కాదు, ఒక జాతి స్వస్థత దేనిమీద ఆధారపడి దానితోపాటు మానసిక ఉల్లాసం - అంటే ఉంటుంది ? ఈ వయసు, ఆ వయసు అని ఆరోగ్యంతోపాటు సంపూర్ణ స్వస్థత కూడా. ఈ కాకుండా అన్ని వయసుల వారి ఆరోగ్యంపై విషయంలో మన దేశం ప్రపంచానికి చాలా ఆధారపడి ఉంటుంది. దేశ ప్రజలు ఆరోగ్యంతో ఉన్నప్పుడు జాతి నిర్మాణం వైపు ఎటునుంచి ఏ ఆయుర్వేదం.. ఇవి భూమండలాన్ని మరింత అడుగువేసినా విజయం సిద్ధిస్తుంది. అంటే

‘లాంఛనంగా నుండి

సంపూర్ణంగా’ వరకు అన్న దృక్పథాన్ని

అవలంబించడం ద్వారా ఆరోగ్యరంగాన్ని సంపూర్ణంగా పటిష్ఠం చేయాలనేది గత దశాబ్దకాలంగా మేం అనుసరిస్తున్న లక్ష్యం. ప్రధానమంత్రి మాటల్లోనే చెప్పాలంటే - ‘భవిష్యత్తులో మేం కోరుకుంటున్న స్వస్థత(ఆరోగ్యం)ఎంత స్థానికమో, అంత విశ్వవ్యాప్తం. ఇప్పుడు దేశంలో ఆరోగ్య వ్యవస్థ ప్రాథమిక, ద్వితీయ, తృతీయ స్థాయిలద్వారా ఆరోగ్య సంరక్షణను చేపట్టడానికి వీలుగా పనిచేస్తున్నది. పనితీరులో ఇవి ఒకదానికొకటి ముడిపడి ఉన్నాయి. అందరికీ ఆరోగ్యాన్ని అందించాలంటే ఇవి పరస్పరం ఆధారపడి ఉండడం కూడా అనివార్యం.

ఉత్పాదన పెంచడం కావచ్చు. ఆరోగ్యకర సమాజాలను ఏర్పాటు చేయడం కావచ్చు, దేశంలోని రాజకీయ, ఆర్థిక, జనాభాపరమైన, అంటువ్యాధులకు సంబంధించిన పరివర్తన- దేశ ప్రజల ఆరోగ్యంపై విస్తృత ప్రభావాన్ని చూపుతాయి. మన పౌరులకు సమర్థంగా, సమానంగా, చౌకగా ప్రామాణిక ఆరోగ్యభద్రత సేవలు అందుబాటులో ఉండేటట్లు చూడాలంటే - మారుతున్న కాలానికి

రచయిత : గౌరవ కేంద్ర ఆరోగ్య, కుటుంబ సంక్షేమ శాఖ మంత్రి, న్యూఢిల్లీ. ఈ-మెయిల్ : india-hfm@gov.in

తగ్గట్టుగా, సత్ఫలితాలతో నిర్ధారించబడిన ఆరోగ్య విధానాలు పటిష్టమైన ఆరోగ్య వ్యవస్థలు ఉండడం అన్నది కీలకం. ఈ విషయంలో పౌరులు ఫలప్రదమైన జీవితాలు గడుపడానికి, ఆరోగ్యకరమైన సమాజాల నిర్మాణానికి వీలుగా అవసరాలకు స్పందించగల ఆరోగ్య వ్యవస్థను ఏర్పాటు చేయాలన్న సంకల్పానికి దేశం కట్టుబడి ఉంది.

ఇప్పుడు దేశంలో ఆరోగ్య వ్యవస్థ ప్రాథమిక, ద్వితీయ, తృతీయ స్థాయిలద్వారా ఆరోగ్య సంరక్షణను చేపట్టడానికి వీలుగా పనిచేస్తున్నది. పనితీరులో ఇవి ఒకదానికొకటి ముడిపడి ఉన్నాయి. అందరికీ ఆరోగ్యాన్ని అందించాలంటే ఇవి పరస్పరం ఆధారపడి ఉండడం కూడా అనివార్యం. ఉదాహరణకు - జాతీయ గ్రామీణ ఆరోగ్య కార్యక్రమం (NRHM) ఇప్పుడు దానిని జాతీయ ఆరోగ్య కార్యక్రమం (NHM) అంటున్నాం. దీనికి ప్రాథమికంగా సంతానోత్పత్తి, శిశు సంరక్షణ, అంటువ్యాధులు ముఖ్యంగా నిస్సహాయులపై దృష్టి పెట్టడానికి ఉద్దేశించడం జరిగింది. దీనివల్ల ఎంతగా విజయం సాధించామన్న గణాంకాలు పక్కనబెడితే- దీనిలో లోపం ఏమిటంటే - ఇలా ఎంపిక చేయబడిన పరిధిలో పనిచేసినందువల్ల మారుతున్న జనాభా అవసరాలు, పెరుగుతున్న శిశుమరణాల, అంటువ్యాధులు కాకుండా వచ్చే ఇతర వ్యాధుల సమస్యలను పరిష్కరించలేం.

ఆయుష్మాన్ భారత్ :

2018లో ప్రారంభించిన ఆరోగ్య సంరక్షణ కేంద్రాలలో ఉన్న ఆయుష్మాన్ భారత్ పథకం (ABHWCs), ప్రధానమంత్రి జన్ ఆరోగ్య యోజన (ABPMJAY) - ఈ రెండూ ఆరోగ్య భద్రతకు ఎదురవుతున్న సవాళ్ళను పరిష్కరిస్తూ, ఆరోగ్య భద్రత ఖర్చులను తగ్గిస్తున్నాయి. మొదటి పథకం ప్రాథమిక ఆరోగ్య సేవలు, సంపూర్ణ ఆరోగ్య భద్రతపై దృష్టి పెట్టగా, రెండవది -

ఆస్పత్రిలో చేర్పించడం, పేదలు, నిస్సహాయులకు ఇన్-పేషంట్(ఆస్పత్రిలో ఉంచి అందించే) సేవలపై పనిచేస్తున్నది. ప్రామాణిక ఆరోగ్య భద్రతను ఇవి విజయవంతంగా ప్రజలకు, ముఖ్యంగా స్త్రీలకు, పిల్లలకు, వృద్ధులకు చేరువ చేసాయి.

1,59,859 ఆరోగ్య సంరక్షణ కేంద్రాలు (ABHWCs) ప్రజలకు బాగా దగ్గరగా ఉండి ప్రాథమిక ఆరోగ్య సేవలు విజయవంతంగా అందిస్తున్నాయి. ఇవి ప్రారంభముననాటినుంచి 172.13 కోట్ల సందర్శనలు నమోదయ్యాయి. మధుమేహానికి 35.67 కోట్లు, రక్తపోటుకి 41.26 కోట్లు, నోటి కాన్సర్ కు 24.46 కోట్లు, రొమ్ము కాన్సర్ కు 11.32 కోట్లు, మెడ/గర్భాశయ కాన్సర్ కు 7.74 కోట్లు స్క్రీనింగ్ లు జరిగాయి. 2.08కోట్ల యోగా లేదా సంపూర్ణ ఆరోగ్య భద్రత కార్యక్రమాలను చేపట్టడం జరిగింది. ఇప్పుడు వారుంటున్న ప్రదేశాల నుంచే ఆరోగ్య సమస్యలపై ప్రజలు మొదటగా సంప్రదించే కేంద్రాలుగా ఇవి గుర్తింపు పొందాయి.

ప్రధానమంత్రి జన ఆరోగ్య యోజన (PMJAY) కింద 33 రాష్ట్రాలు, కేంద్రపాలిత ప్రాంతాల్లోని 40% అర్హులైన ప్రజలకు ఆర్థిక రక్షణ కల్పించడం జరిగింది. 23 కోట్లకు పైగా ఆయుష్మాన్ కార్డులు జారీ అయ్యాయి. ఉన్నత స్థాయి చికిత్సకోసం 28, 368 ఆస్పత్రులను గుర్తించారు. ఈ పథకంలో డయాగ్నోస్టిక్స్, అవయవాలు, జీవకణాల మార్పిడి, ఉపశమన చికిత్సలతో కలిపి 1949 రకాల సేవలకు కూడా ఇది వర్తిస్తున్నది. దీనిని ప్రారంభించిననాటి నుంచి ఇప్పటివరకు రు.61,807 కోట్ల ఖర్చుతో కూడుకున్న 5 కోట్ల అడ్మిషన్లు నమోదయ్యాయి. తరువాత పేదల ప్రాణాలను కాపాడడంతో పాటూ వారిపై వడే ఆర్థిక భారాన్ని తగ్గించడానికి తోడ్పడుతున్నది.

డిజిటల్ పరివర్తన :

దేశంలోని సమగ్ర డిజిటల్ ఆరోగ్యమాలిక సదుపాయాలను అభివృద్ధి చేయడానికి ఆయుష్మాన్ భారత్ డిజిటల్ కార్యక్రమాన్ని (ABDM) ప్రారంభించడం జరిగింది. రు.200 కోట్లు పెట్టుబడులుగా సమకూర్చారు. విభిన్న

తెలి-మానస్
 మానసిక ఆరోగ్య సహాయం
 రాష్ట్ర సేవకేంద్రం

మానసిక ఆరోగ్య సలహాలకు దయచేసి పిలువండి

24/7
 టోల్ ఫ్రీ నంబర్
14416 or
1-800-891-4416

Seek help if you need it. Your mental health matters.

social media handles: @mahafw_india

ఖర్చును రు. 1727 నుంచి 2021 కి రు.72 కి తగ్గించగలిగాం. కోవిడ్ పరీక్ష కేంద్రాలు, ఐసియు పడకలు, వెంటిలేటర్లు, ఆక్సిజన్ సిలిండర్లు, ఆక్సిజన్ ఉత్పత్తికి పిఎస్ ఏ కర్మాగారాలు చాలా వేగంగా అందుబాటులోకి తీసుకురావడం జరిగింది. మహమ్మారి నేర్పిన పాఠాల ఆధారంగా దేశవ్యాప్తంగా ఉన్న అతి

ఆరోగ్య సేవలను అందించేవారిని, అన్నిరకాల ఆరోగ్య పథకాలను, ఖీమా పథకాలను అనుసంధానించడానికి ఆరోగ్య సంరక్షణ కేంద్రాల్లో రిజిస్ట్రేషన్ ప్రక్రియను సరళతరం చేయడానికి ఆరోగ్య సమాచారాన్ని నిక్షిప్తం చేసి పంచుకోవడానికి వీలుగా ఆరోగ్య రికార్డులను తెరవడానికి... ABHA (అయుష్మాన్ భారత్ ఆరోగ్య ఖాతా) ద్వారా విశిష్ట గుర్తింపు సంఖ్యను కేటాయించాలని ఉద్దేశించడం జరిగింది. ఇప్పటివరకు 40.22 కోట్ల సంఖ్యలను సృష్టించారు. జూన్, 2023 నాటికి 27.8 కోట్ల ఆరోగ్య రికార్డులను

వృద్ధులవి. మహమ్మారి: స్పందన, సంసిద్ధత కోవిడ్ -19 మహమ్మారి దాడి.. ప్రపంచానికి నాయకత్వం వహించగల

పెద్ద మౌలిక సదుపాయాల వ్యవస్థ ద్వారా సమగ్ర ఆరోగ్య సంరక్షణను అభివృద్ధిపరచడానికి మొత్తం సమాజాన్ని ఒకేతాటిపై నడిపే దృక్పథాన్ని పాటించడం జరిగింది. దానికి ప్రధానమంత్రి ఆయుష్మాన్ భారత్ ఆరోగ్య

మౌలిక సదుపాయాల కార్యక్రమం (PMABHIM) తోడ్పడింది. దీనికింద ఇప్పటి వరకు భవనాలు లేని 7808 ఆరోగ్య సహాయ కేంద్రాలకు సహకరించగా, 264 వట్టణ, ఆరోగ్య నంక్షేమ కేంద్రాలను (UHWCs), 485 బ్లాక్ స్థాయి కేంద్రాలను (BPHUs), 216 సమగ్ర ప్రయోగ శాలలు (IPHL), 166

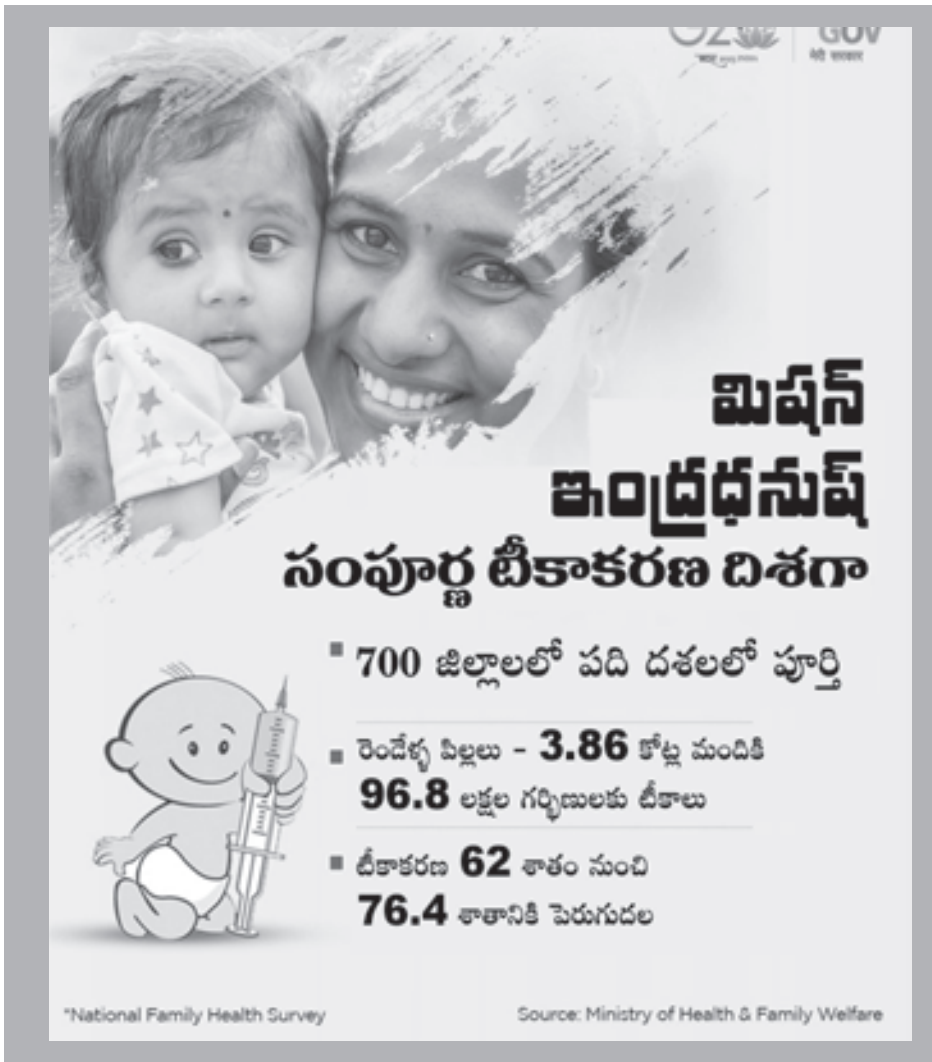

అనుసంధానించారు. లోగడ రోగులు-వైద్య నిపుణులను, ప్రైవేటు ఆసుపత్రులను సంప్రదించడానికి చాలా దూరం పోవలసి వచ్చేది. ఇప్పుడు ఇ-సంజీవని వంటి ఆరోగ్య సౌకర్యాలు-1.11 లక్షల ఆరోగ్య సంరక్షణ కేంద్రాల్లో అందుబాటులో ఉన్నాయి. ఇ-సంజీవని ద్వారా 9కోట్ల టెలి కన్సల్టేషన్లు సమోదయ్యాయి. వీటిలో 57% స్త్రీలవి, 12%

లక్షణాలను, ప్రతికూల పరిస్థితులను విజయవంతంగా ఎదుర్కోగల మన సామర్థ్యాన్ని చాటిచెప్పింది. పరీక్షల సామర్థ్యాన్ని 2022కల్లా -821 ప్రభుత్వ, 1487 ప్రైవేటు ఆర్ టి - పిసి ఆర్ ప్రయోగాశాలలకు, 1115 కార్డిడ్స్, 53 జినోమ్ సీక్వెన్సింగ్, మొత్తం 3388 ప్రయోగశాలలకు అత్యతం వేగంగా విస్తరింపజేసాం. ఆత్మనిర్భర్ భారత్ - పరీక్షల

క్రిటికల్ కేర్ బ్లాక్స్ హాస్పిటల్ (CCBs) ను ఏర్పాటు చేయడం జరిగింది. వికేంద్రీకరణకు ప్రాధాన్యతనిస్తూ - గ్రామీణ , పట్టణ స్థానిక సంస్థలకు XV ఫైనాన్స్ కమిషన్ హెల్త్ సెక్టార్ గ్రాంట్ ద్వారా రు.70,051 కోట్ల అదనపు వనరులను కేటాయించాం.

దీనివల్ల మన జిల్లాలు, రాష్ట్రాలను స్వయం సమృద్ధి దిశగా నడపడం దేశాన్ని పూర్తిగా

స్వయం ఆధారిత దేశంగా తీర్చిదిద్దడం సాధ్యపడింది.

ఆరోగ్య సంరక్షణలో మానవ వనరులు

ఆరోగ్య సంరక్షణ రంగంలో నిపుణుల ప్రాముఖ్యతను గుర్తించిన ప్రభుత్వం వైద్యవిద్య, నర్సింగ్ విద్యార్థులకు సామర్థ్యాన్ని పెంచింది. వైద్యవిద్యలో అండర్ గ్రాడ్యుయేట్, పోస్ట్ గ్రాడ్యుయేట్ సీట్ల సంఖ్యను తగినంతగా పెంచాం. 2014 నుంచి ప్రభుత్వం అవలంబించిన కీలక వ్యూహాల కారణంగా నిపుణుల లభ్యత పెరిగింది. ప్రస్తుతం వైద్య విద్య- అండర్ గ్రాడ్యుయేషన్ లో దేశవ్యాప్తంగా 1.07 లక్షల సీట్లున్నాయి. వైద్య కళాశాలల్లో 67%, అండర్ గ్రాడ్యుయేషన్ సీట్లలో 93%, పిజిసీట్లలో 105% పెంచడం జరిగింది.

యోజనా ఆగస్టు, 2023

ఇప్పుడు ఏటా 1.25 లక్షలమంది నర్సింగ్ పట్టభద్రులు- ఆరోగ్య సంరక్షణరంగంలో అడుగుపెడుతున్నారు. 2014 తరువాత ఏర్పాటయి ఉన్న వైద్య కళాశాలలకు అనుబంధంగా 157 కొత్త నర్సింగ్ కళాశాలల ఏర్పాటుకు క్యాబినెట్ కమిటీ ఆమోదం తెలిపింది. దీనితో ప్రతి సంవత్సరం దాదాపు 15,700 నర్సింగ్ పట్టభద్రులు అందుబాటులోకి వస్తారు.

టీకాలు, వ్యాధి నియంత్రణ

అందరికీ టీకా కార్యక్రమం - క్రమేణా ప్రజల సామాజిక ఉద్యమంగా రూపుదిద్దుకుంది. 2015-16 లో వేసిన టీకాల సంఖ్య 62% ఉండగా, ఇండ్రథనుష్ కార్యక్రమం కింద 2019-21 కి అది 76.4 % కి పెరిగింది.

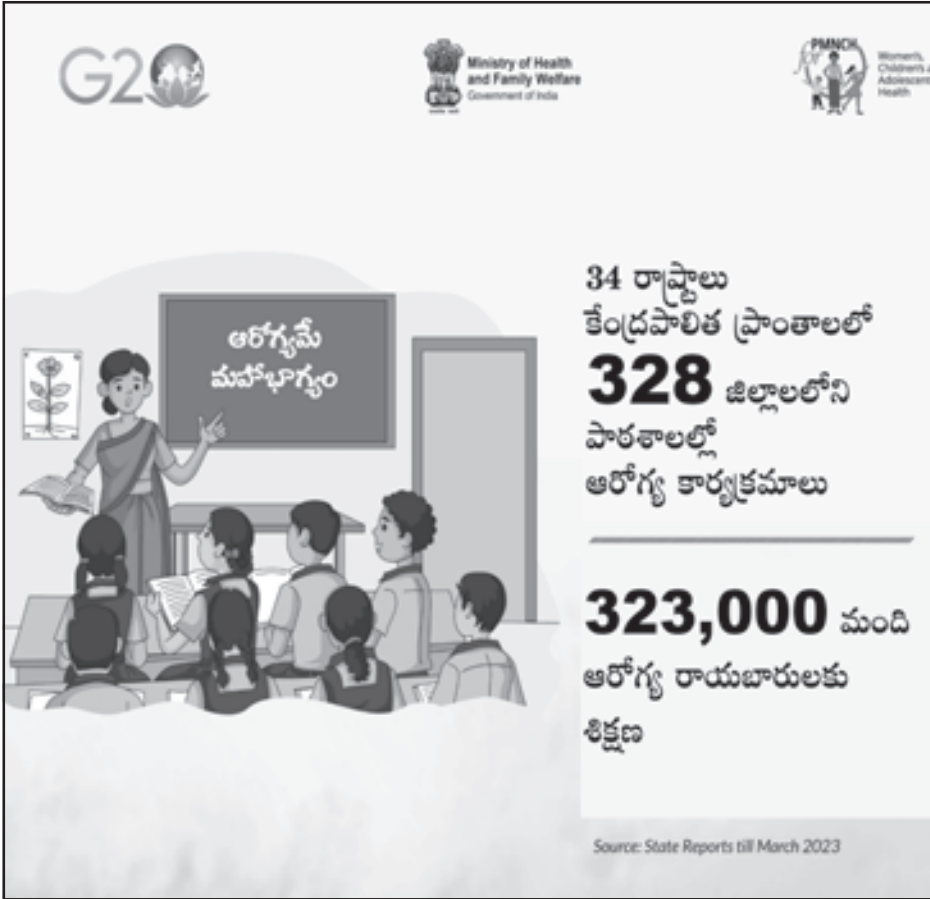
అంటువ్యాధులను తగ్గించడానికి నిరంతరం జరిపిన కృషి కారణంగా - 2011-21 మధ్యకాలంలో మలేరియా కేసులు 85.3% తగ్గాయి. మెదడు వాపు(జపనీస్) వ్యాధి 2014లో 1661 లో ఉండగా, 2021 నాటికి 787కి తగ్గింది. కోవిడ్ - 19 కాలంలో పెద్ద ఎత్తున చేపట్టిన చర్యలవల్ల 9 నెలల కాలంలో 100కోట్లకు పైగా డోసులు, తదుపరి 9 నెలల కాలంలో 200 కోట్లకు పైగా డోసులు ఇవ్వడం జరిగింది. ఇదిగాక వాక్సిన్ మైత్రి కార్యక్రమం కింద 2 ఐక్యరాజ్యసమితి సంస్థలకు, 100 దేశాలకు 291.5 మిలియన్ డోసులన సరఫరా చేసాం. ప్రపంచ వేదిక మీద ఎదుగుతున్న సారథ్య అవకాశాలు దీనితో మరింత మెరుగుపడ్డాయి.

టి బి ముక్త భారత్ అభియాన్

ప్రభుత్వ ఆరోగ్య కేంద్రాల్లో క్షయవ్యాధికి ఉచితంగా చికిత్స అందిస్తున్న విషయానికి ఈ పథకం కింద ఎక్కువ ప్రాధాన్యతనిచ్చి ప్రజలను చైతన్యపరచడం జరుగుతున్నది. 2025 కల్లా క్షయవ్యాధిని పూర్తిగా నిర్మూలించాలన్న సంకల్పానికి ప్రభుత్వం కట్టుబడి ఉంది. జన్ భాగీర్థారీ (ప్రజల భాగస్వామ్యం) కార్యక్రమం నూర్పిస్తో ప్రభుత్వం నిక్షయ 2.0ని ప్రారంభించింది. ప్రజలకు ప్రమేయం కల్పించడానికి ఇదొక విశిష్ట వేదిక. ఈ సంస్కరణలు కార్పొరేట్ సామాజిక బాధ్యత (CSR) అవకాశాలను కూడా అందిపుచ్చుకోవడం, ప్రపంచ సామూహిక నిధినమూనా ఏర్పాటు వంటివి ఉన్నాయి.

మానసిక ఆరోగ్యం, సంరక్షణ

మానసిక ఆరోగ్య లోపాల చికిత్సలో 70-92% లోటు ఉన్నట్లు సర్వేలు పేర్కొంటున్నాయి. ప్రభుత్వం ప్రవేశపెట్టిన 42 టెలిమానస్ కేంద్రాలకు 1.5 లక్షల కాల్స్ ఇప్పటికే వచ్చాయి. గత దశాబ్దిలో ప్రభుత్వం ఆరోగ్యంపై

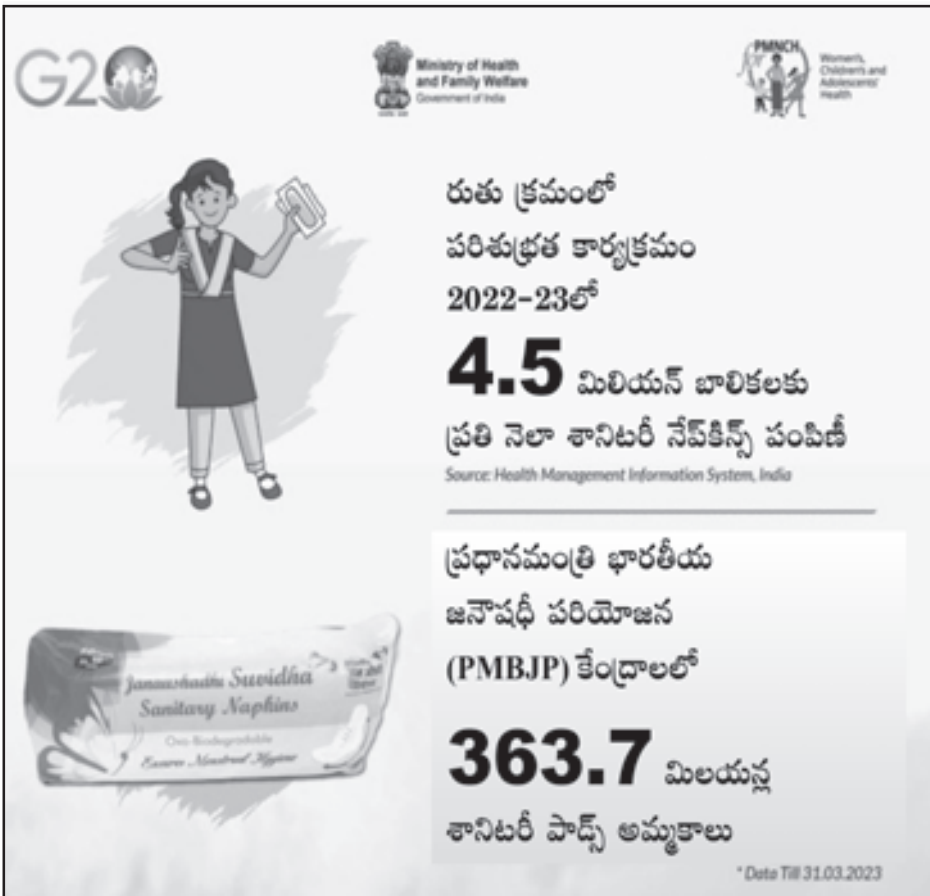
పెట్టే తలసరి వ్యయంలో 74% వృద్ధి నమోదయింది. అదనంగా - ప్రభుత్వ నిధులతోనడిచే ఆరోగ్య బీమా 167% పెరుగుదల నమోదుచేసింది.

సంప్రదాయ వైద్య ప్రయోజనాలు

దేశంలో సంప్రదాయ వైద్యాన్ని ప్రోత్సహించడంలో ఆయుష్ (AYUSH - Ayurveda, Yoga & Naturopathy, Unani, Siddha, and Homoeopathy) కీలకంగా వనిచేస్తున్నది. అల్లోపతిక్ సంస్థలతో, పరిశోధనా సంస్థలతో, ఆరోగ్య సంరక్షణ నిపుణులతో ఇది నిరంతరం అనుసంధాన మవుతున్నది. అల్లోపతిక్ అందించే సేవలకు అదనంగా ప్రజలకు ఆయుష్ సంరక్షణ కేంద్రాలను ఏర్పాటు చేయడం వల్ల సంప్రదాయ వైద్యం, విస్తృతంగా అందుబాటులోకి వచ్చింది.

జి-20 దేశాల కూటమికి అధ్యక్షత వహించే అవకాశం భారత్ కు అంది రావడంతో జన్ భాగీర్థి పేరుతో ప్రజలను భాగస్వాములుగా చేసే వని ముమ్మరంగా చేపట్టడం జరుగుతున్నది. వలు విభిన్న జి-20 కార్యక్రమాలలో ప్రజల ప్రవేయాన్ని ప్రోత్సహించడానికి వ్యూహాత్మకంగా పలు నంఛాలు, నభలను, ఉత్సవాలను నిర్వహించడం జరుగుతున్నది.

మన ప్రాచీన నూత్రం 'వనందైవ కుటుంబకమ్'-అంటే 'ఒకే ప్రపంచం-ఒకే కుటుంబం - ఒకే భవిష్యత్తు' అన్న సందేశంలో జి-20 కి భారత్ అధ్యక్షత వహించడం అన్న స్ఫూర్తి ప్రతిఫలిస్తుంది. దీనికి అనుగుణంగా వృద్ధి, అభ్యున్నతిని జరిపే ప్రతి ప్రయత్నంలో అందరూ భాగస్వాములు కావాలి. 'సర్వేభవంతుసుఖినః సర్వేసంతు నిరామయాః' మంత్రానికి అనుగుణంగా ప్రతి ఒక్క పౌరుడికి ప్రామాణిక, సురక్షిత, ఆరోగ్య సంరక్షణని అందుబాటులోకి తీసుకురావడం అన్నదే మా మొక్కవోని నిబద్ధత .. ఆ దిశగానే కృషి విజయవంతంగా సాగుతున్నది. ■

క్రీడలతో భారత జాతి ఏకీకృతం

 అనురాగ్ సింగ్ ఠాకూర్

ఇటీవలే 'ఇండోనేషియా సూపర్ 1000 సిరీస్' బాడ్మింటన్ పురుషుల డబుల్స్ విభాగంలో తొలిసారి భారత యువ షట్టర్ల జంట సాత్విక్-చిరాగ్ విజేతలుగా నిలిచారు. ఆసియా కత్తిసాము (ఫెన్సింగ్) ఛాంపియన్షిప్‌లో మన ఫెన్సర్ భూనానీ

దేవి కాంస్య పతకం సాధించిన తొలి భారత క్రీడాకారిణిగా రికార్డులకెక్కింది. ఇవన్నీ కేవలం ఒకటి రెండు రోజుల తేడాలో మన క్రీడాకారులు సాధించిన విజయాలు. కాగా, ఓ వారం ముందు ఆసియా కప్ జూనియర్ హాకీ ఛాంపియన్ షిప్ బాలబాలికల విభాగాలు రెండింటిలోనూ మన ఆటగాళ్లు స్వర్ణ పతకాలు కైవసం చేసుకోవడం మరింత విశేషం. ప్రపంచ క్రీడా రంగంలో నానాటికీ ఇనుమడిస్తున్న భారత ప్రతిభా పాటవాలకు ఈ విజయాలు మచ్చుతునక మాత్రమే. ఇక భారత క్రీడాకారులు పతకం సాధించిన ప్రతిసారి ప్రపంచంలో ఏ మూలనున్నా ప్రతి భారతీయుడూ గర్వంతో ఉప్పొంగిపోతాడు. మనవాళ్లు పోడియంపై పతకం అందుకునే ప్రతి సందర్భంలో మన జాతీయ గీతాలాపన యావద్దేశాన్ని సౌభ్రాత్ర భావనతో ముడివేస్తుంది. ఈ విధంగా జాతిమొత్తాన్నీ ఒకేసారి ఏకీకృతం చేయగల శక్తి క్రీడలకు మాత్రమే ప్రత్యేకం.

ఇదంతా అలా ఉంచితే- క్రీడానందానికి తక్షణ ఫలితాలు మాత్రమే కొలబద్దలు కావు. దీనికి ముందుగా యువతలో తమ సామర్థ్యంపై అత్యుచిత్వాస బీజాలు నాటి, అత్యుత్తమ ప్రతిభతో విజేతలుగా నిలవాలనే దృఢ సంకల్పాన్ని పాదుకొల్పడం ప్రధానం! అంటే- మన ప్రధానమంత్రి నరేంద్ర మోదీ చెప్పినట్లు- “ఆటలోనే ఆనందం” (ఖేలోగే తో ఖిలోగే). ఇది నిజం! యువతకు గెలుపోటములు ముఖ్యం కాదు.. ఆడటమే ముఖ్యం. ఎందుకంటే- క్రీడల్లో జీవిత పాఠాలు

అంతర్దీనంగా ఉంటాయి. నిశిత దృష్టి, అంకితభావం, పట్టువీడని సంకల్పం వంటి లక్షణాలు క్రీడల ద్వారానే మనకు అబ్బుతాయి. దేశ నిర్మాణానికి తోడ్పడే భావితరాన్ని తీర్చిదిద్దడంలో ఎంతో సహాయపడతాయి.

నవ భారత నిర్మాణంలో క్రీడల పాత్ర ఎంతో విశిష్టం.. వైవిధ్య భరితం. ప్రధానమంత్రి అసాధారణ దూరదృష్టి ఫలితంగా దేశంలో కొన్నేళ్ల నుంచీ క్రీడలకు ప్రాధాన్యం పెరుగుతోంది. ఈ మేరకు ఆయన వ్యక్తిగత శ్రద్ధతో 'క్రీడా భారతం' (ఫేలో ఇండియా), 'టార్గెట్ ఒలింపిక్ పోడియం పథకం' (టాప్), 'సుదృఢ భారతం' (ఫిట్ ఇండియా) వంటి వివిధ పథకాలకు, కార్యక్రమాలకు రూపమిచ్చారు. దాంతోపాటు క్రీడాకారులు అత్యుత్తమ ప్రతిభను ప్రదర్శించేలా వారికి ప్రేరణనిచ్చారు. ఇవన్నీ దేశంలో క్రీడల పాత్రను సమూలంగా మార్చేశాయి. జాతీయ సమైక్యత, మహిళా సాధికారత, ప్రజారోగ్యం-శరీర దారుఢ్యం,

పౌరులలో... ముఖ్యంగా యువతరంలో జీవన నైపుణ్యాలకు ప్రోత్సాహం, జాతీయ ప్రతిష్ట భావనను ప్రోది చేయడం వంటివాటికి ఉత్తేజకరంగా మారాయి.

ప్రాంతీయ వైవిధ్యానికి క్రీడా వారధి

ప్రధానమంత్రి 2016లో 'క్రీడా భారతం' (ఫేలో ఇండియా) పథకానికి రూపుదిద్దారు. ఆ తర్వాత దేశవ్యాప్తంగా మారుమూల క్రీడా ప్రతిభను గుర్తించి, ప్రోత్సహించే విధంగా 2017లో దీన్ని మరింత సమగ్రంగా తీర్చిదిద్దారు. దేశంలోని క్రీడాకారులు జాతీయ వేదికపై తమ నైపుణ్యం ప్రదర్శించడంతోపాటు తదుపరి శిక్షణకు ఎంపికయ్యే అవకాశం కల్పించడంలో ఈ పథకం పాత్ర కీలకం. ఆ మేరకు నేడు 2500 మందికిపైగా క్రీడాకారులకు తలా రూ.6.28 లక్షల వార్షిక ఉపకార వేతనంతో మద్దతు లభిస్తోంది. తద్వారా విద్యాభ్యాసంతోపాటు బస-భోజన వసతి, క్రీడా పరికరాలు సహా అత్యాధునిక క్రీడా

సముదాయాలలో శిక్షణ పొందుతారు. అంతేకాకుండా నెలవారీ భత్యంగా రూ.10,000 ఇవ్వబడుతుంది. ఈ క్రీడాకారులందరిలోనూ ఉమ్మడిగా కనిపించేది - అట్టడుగు స్థాయిలో పరిమళించే అత్యుత్తమ క్రీడా ప్రతిభ.

అయితే, ఈ సారూప్యం ప్రతిభకు మాత్రమే పరిమితం. ఇక్కడి నుంచి ప్రాంతీయ వైవిధ్యం మొదలవుతుంది. 'క్రీడా భారతం' కింద ఎంపికైన ఆటగాళ్లు దేశంలోని విభిన్న భౌగోళిక, సామాజిక-ఆర్థిక నేపథ్యాల నుంచి వచ్చినవారు కావడమే ఇందుకు కారణం. వీరంతా దేశంలోని పలు ప్రాంతాల్లోగల 'ఫేలో ఇండియా' అకాడమీలలో శిక్షణ పొందుతారు. అయితే, అక్కడ శిక్షణకు మాత్రమే పరిమితం కారు... తమ సాంస్కృతిక నేపథ్యాలను పరస్పరం పరిచయం చేసుకుని, వాటిపట్ల గౌరవ భావనతోపాటు భారతదేశ వైవిధ్యంపై ప్రేమాభిమానాలను పెంచుకుంటారు. ఫేలో ఇండియా ఆటల పోటీలకూ ఇదే సూత్రం

వర్తిస్తుంది. ప్రతి రాష్ట్రం నుంచి వచ్చే క్రీడాకారులు, శిక్షకులు, అధికారులు పదేసి రోజులకుపైగా కలిసి ఉంటారు. ఈ క్రీడల ద్వారా 'ఒకే భారతం-శ్రేష్ట భారతం' భావనకు బలం చేకూరుతుంది. ఖేలో ఇండియా కింద విశ్వవిద్యాలయ, యువజన క్రీడలను 2018 నుంచి ప్రారంభించగా ఇప్పటిదాకా 8 దఫాలు ఈ పోటీలను నిర్వహించారు. వీటిలో 59,833 మంది పాల్గొనగా క్రీడల ద్వారా సంస్కృతి ఆదానప్రదానాన్ని వారు ప్రత్యక్షంగా చూశారు.

దేశ నిర్మాణం దిశగా క్రీడా మౌలిక సదుపాయాలు

దేశంలో క్రీడా మౌలిక సదుపాయాల పెంపు దిశగా 2014 నుంచే నిరంతర కృషి కొనసాగుతోంది. దీనికి అనుగుణంగా క్రీడా భారతం పథకం కింద దేశంలోని యువతరానికి ఆట మైదానాలు, శిక్షణ కేంద్రాలు అందుబాటులోకి వచ్చాయి. ప్రతి జిల్లాలో ఒకటి వంతున దేశవ్యాప్తంగా 1,000 ఖేలో ఇండియా కేంద్రాలు (కెఐసి) ప్రారంభించబడ్డాయి. తద్వారా స్థానిక క్రీడా శిక్షకులకు ఉపాధి

లభించడం భారత క్రీడా పర్యావరణ వ్యవస్థలో ఓ కీలక మైలురాయి. అటుపైన వివిధ రాష్ట్రాలతో కేంద్ర ప్రభుత్వ భాగస్వామ్యం ద్వారా 31 ఖేలో ఇండియా క్రీడా నైపుణ్య కేంద్రాలు ఏర్పాటుయ్యాయి. నిర్దిష్ట క్రీడా విభాగాలపై ప్రధానంగా దృష్టి సారించే ఈ కేంద్రాలు సీనియర్, ప్రసిద్ధ క్రీడాకారుల కోసం అత్యాధునిక శిక్షణ కేంద్రాలుగా గుర్తించబడ్డాయి. అంతేగాక ఖేలో ఇండియా కింద 266 గుర్తింపు పొందిన అకాడమీలు, 500 ప్రైవేట్ అకాడమీలు, 27 దత్తత తీసుకున్న పాఠశాలలతో క్రీడా మౌలిక సదుపాయాలు మరింత బలోపేతమయ్యాయి. ఈ పథకం కింద ఎంపికైన క్రీడాకారులు వీటిలో శిక్షణ పొందుతున్నారు.

క్రీడలను వృత్తిగా స్వీకరించిన ఆటగాళ్లకు అన్ని సౌకర్యాలూ కల్పించడమేగాక దేశంలో క్రీడా సంస్కృతి అభివృద్ధికి దాదాపు 17,500 ఆట మైదానాలు జియో-ట్యాగ్ చేయబడ్డాయి. తద్వారా తమ నివాసాల సమీపాన పిల్లలు ఆడుకోవడానికి అనువైన ఆట మైదానాన్ని

తల్లిదండ్రులు సులువుగా కనుగొనగలరు. ఇక 2010-2014 మధ్య దేశవ్యాప్తంగా 38 క్రీడా మౌలిక సదుపాయాల ప్రాజెక్టులు మాత్రమే పూర్తయ్యాయి. అయితే, 2014-2023 మధ్య 'ఖేలో ఇండియా' పథకం కింద మంజూరైన 293 ప్రాజెక్టులకుగాను 146 ఇప్పటికే పూర్తయ్యాయి. క్రీడా మౌలిక సదుపాయాల కల్పన దేశ నిర్మాణానికి దారితీస్తుందనే వాస్తవాన్ని ఈ ఒక్క గణాంకం స్పష్టం చేస్తోంది. మౌలిక సదుపాయాల కల్పనతో క్రీడాకారులు, క్రీడా ఔత్సాహికులు తమ కలలను సాకారం చేసుకునే అవకాశం లభించింది. స్థూల దేశీయోత్పత్తి (జిడిపి) వృద్ధికి గణనీయ తోడ్పాటు లభించడంసహా అనేక మందికి ఉపాధి దొరికింది. దీన్నిబట్టి స్వయం సమృద్ధ భారతం సాధనలో క్రీడారంగం పాత్ర ఎంతో కీలకమని రుజువవుతోంది.

క్రీడలతో సార్వజనీనతకు ఉత్తేజం

వివిధ ప్రాంతాల క్రీడాకారులను ఒకేచోటకు చేర్చిన తరహాలోనే ఆర్థికంగా, భౌగోళికంగా అట్టడుగునగల ప్రాంతాల మహిళలకు, యువతరానికి సాధికారత కల్పనలోనూ క్రీడలు ఎంతగానో దోహదం చేస్తున్నాయి. క్రీడలలో మహిళా భాగస్వామ్యానికి ప్రోత్సాహంలో భాగంగా 'ఖేలో ఇండియా విమెన్స్ లీగ్' వంటి పోటీల ద్వారా వారికోసం ప్రత్యేక వెసులుబాట్లు కల్పించబడ్డాయి. ఖేలో ఇండియా విమెన్స్ లీగ్ ప్రారంభించిన నాటినుంచి గత సంవత్సరం దేశంలోని 50 నగరాల్లో 27కుపైగా క్రీడాంశాల్లో నిర్వహించిన పోటీల్లో 1.25 లక్షలమంది మహిళలు పాల్గొనడం విశేషం. క్రీడా రంగంలో తమదైన ముద్ర వేయడం కోసం ఎన్నో ఆర్థిక-సామాజిక అడ్డంకులను ఎదుర్కొనాల్సి వచ్చిన మహిళా క్రీడాకారుల కథలు మనకెంతో స్ఫూర్తినిస్తాయి. క్రీడలతో తమ జీవన ముఖచిత్రమే మారిపోయిందని

వారిప్పుడు ఆత్మవిశ్వాసంతో చెబుతున్నారు.

ఈ క్రమంలో ప్రపంచ మహిళా బాక్సింగ్ ఛాంపియన్ నిఖత్ జరీన్ కథ అమితాసక్తికరం. బాక్సింగ్ క్రీడను వృత్తిగా ఎంచుకోవడానికి అనుమతించిన తన తండ్రి, తమ సామాజిక వర్గం నుంచే ఎన్నో అవమానాలను ఎదుర్కొనాల్సి వచ్చిందని ఆమె అనేక సందర్భాల్లో చెప్పారు. అయితే, నిఖత్ తానెంచుకున్న క్రీడలో రాణించేందుకు నిర్విరామంగా శ్రమించారు. ప్రపంచ ఖ్యాతి తెచ్చిన తన విజయం స్ఫూర్తితో నేడు తమ సామాజిక వర్గంలోని పలువురు యువతులు క్రీడలను వృత్తిగా భవిష్యత్తుగా చేసుకుని, జీవితాలను తీర్చిదిద్దుకునేలా కృషి చేస్తున్నారని ఆమె తెలిపారు. హృదయాన్ని కదిలించే ఇలాంటి విజయ గాథలు మరెన్నో ఉన్నాయి. ఆత్మవిశ్వాసంతో తక్షణ అవరోధాలను అధిగమించి నవ భారతాన్ని నిర్మించడంలో క్రీడల పాత్ర ఎంత కీలకమో ఈ గాథలు రుజువు చేస్తాయి. టోక్యో ఒలింపిక్స్ లో పాల్గొన్న క్రీడాకారులలో దాదాపు 50 శాతం మహిళలే కాగా, పతకాల్లో సుమారు 50 శాతం వారి ఖాతాలోనే పడటంపై నేనెంతో గర్విస్తున్నాను.

వీరిలో మన పి.వి.సింధు, మీరాబాయి చాను, లష్మీనా బోర్గోహైన్ వంటివారు కూడా ఉండటం ఎంతో ముదావహం.

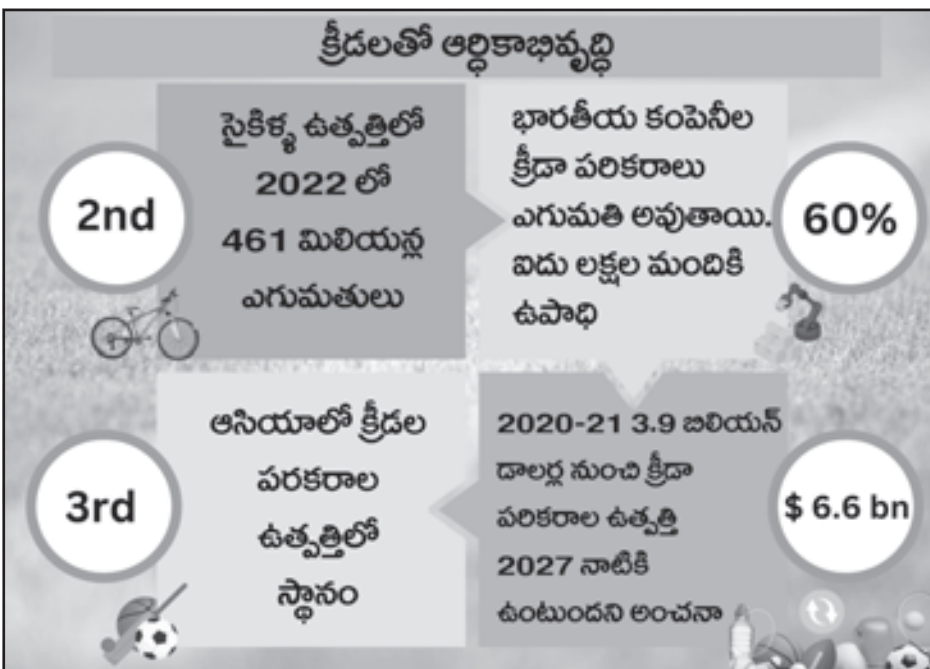
క్రీడలలో మహిళలు నేడు ఒక వర్ధమాన వర్గం. మహిళలపట్ల సమాజంలోని వివిధ వర్గాల దృక్పథంలో ఇది తప్పకుండా మార్పు తెస్తుంది. మహిళలతోపాటు దేశంలోని అన్ని ప్రాంతాల యువతను ఏకం చేయడానికి క్రీడలు ఉత్తేజకరం కాగలవు. ముఖ్యంగా జమ్మూకశ్మీర్ వంటి ఉగ్రవాద ప్రాంతాలతోపాటు వామపక్ష తీవ్రవాద ప్రభావిత ప్రాంతాలకు ప్రత్యేక ప్రాధాన్యంతో క్రీడా రంగం విస్తరణకు కృషి కొనసాగుతోంది. ఇందులో భాగంగా జమ్మూకశ్మీర్ లో మౌలిక సదుపాయాల కల్పనకు రూ.50 కోట్లు మంజూరు చేయబడ్డాయి. వామపక్ష తీవ్రవాద ప్రభావిత ప్రాంతాల్లో బాలలకు క్రీడలు, ఇతరత్రా పోటీల నిర్వహణ కోసం ప్రతి జిల్లాకు రూ.10 లక్షల వంతున మంజూరు చేయబడ్డాయి. ఈ ప్రాంతాల్లో వినూత్న మార్పులు తేవడంలో ఈ కార్యక్రమాలు కీలక పాత్ర పోషించాయి. ఉదాహరణకు... జమ్మూకశ్మీర్ లో ఒకనాడు

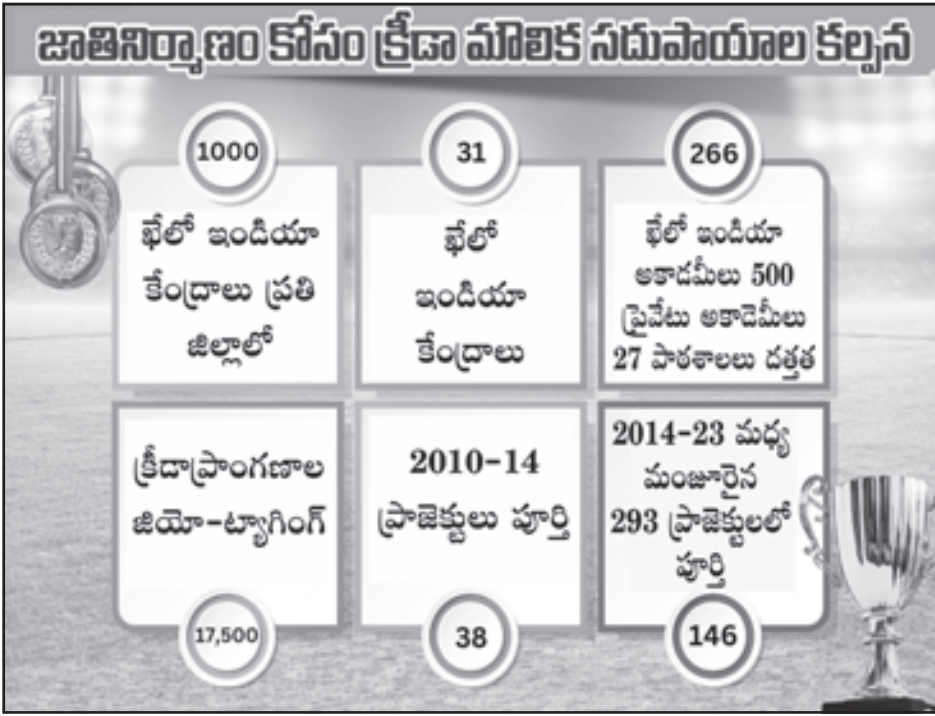
తప్పుదారి పట్టి రాళ్లదాడుల్లో పాల్గొన్నవారు నేడు తమ ప్రాంతాల్లో మేటి ఫుట్ బాల్ క్రీడాకారులుగా మారారు. తీవ్రవాద కార్యకలాపాల వల్ల రాత్రిళ్లు ఇల్లుదాటి బయటకు రావాలంటే భయపడే ప్రాంతాల్లో యువత నేడు రాత్రివేళ ఫుట్ బాల్ ఆడుతున్నారు. అదీ క్రీడలు సృష్టించగల... సృష్టిస్తున్న అద్భుతం!

దివ్యాంగ క్రీడాకారుల కోసం ప్రత్యేక వేదికలు కూడా సృష్టించబడుతున్నాయి. బెర్లిన్ లో 2023 జూన్ లో నిర్వహించిన ప్రత్యేక వేసవి ఒలింపిక్ క్రీడల్లో 198 మందితో కూడిన భారత క్రీడాకారుల బృందం పాల్గొంది. ఇందుకోసం ప్రభుత్వం రూ.7.7 కోట్ల ఆర్థిక సహాయం అందజేసింది. అలాగే వారి కోసం భారత క్రీడా ప్రాధికార సంస్థ (ఎన్ ఎఐ) వరిధిలోని జె.ఎల్.ఎన్. స్టేడియంలో శిక్షణ శిబిరం కూడా నిర్వహించింది. ఈ క్రీడల్లో పాల్గొనేవారికి ఎన్నడూ లేనంత అత్యధిక ఆర్థిక సహాయం చేసిన నేపథ్యంలో మన క్రీడాకారులు అత్యధిక సంఖ్యలో పతకాలు తెస్తారని నేను విశ్వసిస్తున్నాను.

క్రీడల స్ఫూర్తితో సుదృఢ భారతం

క్రీడాకారులకు క్రీడలే భవిష్యత్తు కాగా, జెత్సాహికులకు అదొక అభిరుచి. అయితే, క్రీడలతోపాటు శరీర దారుఢ్యం ప్రతి పౌరుడికీ ఒక జీవన విధానంగా మారాలి. ఎందుకంటే- బలమైన పౌరులు మాత్రమే దేశ సమగ్ర ప్రగతికి దోహదపడగలరు. కాబట్టే క్రీడాకారులు, దారుఢ్య నిపుణుల కోసం మాత్రమేగాక ప్రతి పౌరుడికీ శరీర దారుఢ్యం జీవన విధానంగా మారాలనే ఆలోచనతో ప్రధానమంత్రి 2019లో 'సుదృఢ భారతం' (ఫిట్ ఇండియా) ఉద్యమానికి శ్రీకారం చుట్టారు. తదనుగుణంగా "దారుఢ్యం నిమిత్తం... అర్థగంట నిత్యం" నినాదాన్ని దేశవ్యాప్తంగా ప్రతిధ్వనింపజేస్తూ ఆయన ప్రజలకు పిలుపునిచ్చారు. ఇందులో

భాగంగా ఏడాది పొడవునా నిర్వహించే మారథాన్, సైకిల్, సార్వత్రిక పరుగు వగైరా శరీర దృఢత్వ కార్యక్రమాల్లో ప్రజలు పాల్గొనేలా చేస్తూ దీన్నొక ప్రజా ఉద్యమంగా మలచారు. దేశంలో రెండు దఫాలుగా నిర్వహించిన సుదృఢ భారతం 'ఫ్రీడమ్ రన్'లో 7.08 కోట్ల మంది పౌరులు పాల్గొన్నారు. అలాగే స్కూల్ పిల్లలకు దృఢత్వం, క్రీడల సంబంధిత ఏకైక 'ఫిట్ ఇండియా క్వీజ్'లో పాల్గొనేందుకు 1.74 లక్షల మంది విద్యార్థులు నమోదు చేసుకున్నారు. మొత్తంమీద అన్ని వయసుల వారిలోనూ శరీర దారుఢ్యంపై శ్రద్ధ పెరిగింది.

సుదృఢ భారతం క్వీజ్ ప్రత్యేకమైనది... ఎందుకంటే- జీవితంలో శరీరక దారుఢ్యం, క్రీడలకుగల ప్రాముఖ్యంపై ఇది విద్యార్థులలో అవగాహన కల్పిస్తుంది. అలాగే వారి సహచరులు, ఉపాధ్యాయులు, తల్లిదండ్రుల నడుమ సందేశ వ్యాప్తికి ప్రేరణనిస్తుంది. దీనిపై విద్యార్థులను మరింత ప్రోత్సహించేలా ఏటా ఒకసారి 'ఫిట్ ఇండియా స్కూల్ వీక్' నిర్వహిస్తున్నారు. ఇందులో ఇప్పటిదాకా 2.5

లక్షల మంది విద్యార్థులు వివిధ కార్యకలాపాల్లో పాలు పంచుకున్నారు. పాఠశాల విద్యార్థుల నుంచి యువకులు, వృద్ధుల వరకూ ఈ ఉద్యమంలో అన్ని వయోవర్గాల భాగస్వామ్యంతో దేశాన్ని 'సుదృఢ భారతం'గా మార్చడానికి నవ భారత ప్రజానీకం కట్టుబడి ఉన్నారని ఇది స్పష్టం చేస్తోంది.

ఆర్థిక వృద్ధికి క్రీడల తోడ్పాటు

భారతదేశం నేడు ప్రపంచంలో 5వ అతిపెద్ద ఆర్థిక వ్యవస్థగా అవతరించడమే కాకుండా వృద్ధి బాటలో శరవేగంగా దూసుకెళ్తోంది. ఈ వృద్ధి ప్రయాణంలో క్రీడా పరికరాల పరిశ్రమ గణనీయ పాత్ర పోషించాల్సి ఉంది. ఈ నేపథ్యంలో 2023 ఫిబ్రవరి నాటి 'ఇన్వెస్ట్ ఇండియా' నివేదిక ప్రకారం- అత్యంత పోటీతత్వ ప్రపంచ మార్కెట్లపరంగా భారత్ నేడు ఆసియాలో మూడో అతిపెద్ద క్రీడా పరికరాల తయారీదారుగా ఉంది. భారతీయ కంపెనీలు తయారుచేసే అన్ని క్రీడా పరికరాల్లో 60 శాతం ఎగుమతి అవుతున్నాయి. దీంతోపాటు ఈ పరిశ్రమ 5 లక్షల మందికిపైగా కార్మికులకు ఉపాధినిస్తోంది. వ్యాయామ పరికరాలు, గాలినింపే బంతులు,

సైకిళ్లు, క్రికెట్ సామగ్రి, క్రీడా దుస్తులు తదితరాలతో కూడిన ఎగుమతులు దేశాన్ని శక్తిమంతమైన క్రీడా పరికరాల ఎగుమతిదారుగా మార్చాయని ఆ నివేదిక పేర్కొంది. చైనా, అమెరికా, యు.కె, ఆస్ట్రేలియా సహా 200 దేశాలకు క్రీడా పరికరాలు ఎగుమతి అవుతున్నాయి. ఇక 2022 ఆర్థిక సంవత్సరంలో ఎగుమతులు 461 మిలియన్ డాలర్లకు చేరడంతో భారత్ ప్రపంచంలో రెండో అతిపెద్ద సైకిళ్ల ఉత్పత్తిదారుగా అవతరించింది, ఈ సానుకూలత నడుమ 'క్రీడా సామగ్రి ఎగుమతి ప్రోత్సాహక మండలి' ఏర్పాటు వంటి చర్యలతో మరింత ముందడుగు వేస్తే భారతీయ క్రీడా తయారీ పరిశ్రమ విలువ ఇనుమడిస్తుంది. కాగా, భారతీయ క్రీడా వస్తువుల మార్కెట్ 2020-21లో 3.9 బిలియన్ డాలర్లు కాగా, 2027 నాటికి 6.6 బిలియన్ డాలర్లకు పెరుగుతుందని అంచనా. ఇదీ దేశ నిర్మాణంలో క్రీడలకుగల శక్తి!

వాస్తవానికి గడచిన 9 సంవత్సరాల్లో దేశవ్యాప్తంగా క్రీడలు ఎంతో ముందడుగు వేశాయి. భారత క్రీడాకారులు అనేక క్రీడాంశాల్లో అంతర్జాతీయ వేదికలపై ఆధిపత్యం ప్రదర్శిస్తున్నారు. అంతేగాక భారతదేశాన్ని పరిగణనలోకి తీసుకోక తప్పని క్రీడాశక్తిగా ప్రపంచం గుర్తించింది. ఇటీవలి కాలంలో అనేక ప్రముఖ అంతర్జాతీయ క్రీడా సంస్థలు పోటీల నిర్వహణ కోసం భారత్‌ను ఆతిథ్య దేశంగా ఎంచుకోవడానికి కారణమిదే. ఆ మేరకు "ఫిడే" 44వ చెస్ ఒలింపియాడ్, 2022నాటి అండర్-17 ఫిఫా మహిళల వరల్డ్ కప్, 'ఎఐబిఎ' ప్రపంచ బాక్సింగ్ ఛాంపియన్‌షిప్, 2023లో వివిధ నగరాల్లో నిర్వహించిన 'ఐఎస్ఎస్ఎఫ్' ఘాటింగ్ ప్రపంచ కప్" వంటివి భారత్ మహా క్రీడాశక్తిగా ఎదుగుతున్నదనడానికి నిదర్శనాలు. ■

భారత ఆర్థిక వ్యవస్థ - చారిత్రక దృక్పథం, భవిష్యత్ బాట

✍️ వి. అనంత నాగేశ్వరన్

భారత ఆర్థిక వ్యవస్థ గురించి పూర్తిగా తెలుసుకోవాలంటే స్వాతంత్ర్యం సిద్ధించిన తొలి రోజుల నుంచి పయనాన్ని పరిశీలించాలి. ఆ రోజుల్లో దేశం సోషలిస్టు విధానాలు, మార్కెట్ ఆర్థిక వ్యవస్థ లక్షణాలన్నీంటి కలగూరగా మిశ్రమ ఆర్థిక వ్యవస్థ నమూనాను స్వీకరించింది. జాతి నిర్మాణం, పారిశ్రామికీకరణ, ప్రభుత్వ రంగ పరిశ్రమలు ఏర్పాటు చేసుకుని, దిగుమతి ప్రత్యామ్నాయాలు రూపొందించుకోవడం ద్వారా స్వయం-సమృద్ధి బాటలో పయనిస్తోంది. ఈ విధానాలు ఒక పక్క పారిశ్రామికాభివృద్ధికి అవసరమైన పునాదులు నిర్మిస్తున్నప్పటికీ మరోపక్క పాలనాపరమైన అసమర్థతలు, పరిమిత పోటీకి దారి తీశాయి. ఇన్నోవేషన్ అవకాశాలను దెబ్బ తీశాయి.

భారత ఆర్థిక వ్యవస్థకు 1990 దశకం (కొంతమంది 1980 దశకం అంటూ ఉంటారు) ఒక కీలకమైన మలుపుగా చెబుతూ ఉంటారు. 1980 దశకం చివరిలోను, 1990 దశకం ప్రారంభంలోను ఏర్పడిన స్థూల ఆర్థిక అసమానతలు 1991 సంవత్సరంలో ప్రభుత్వం వ్యవస్థాత్మక సంస్కరణలు ప్రవేశపెట్టడానికి దారి తీసింది. కేంద్ర, రాష్ట్ర ప్రభుత్వాల ఉమ్మడి లోటు

అదుపు తప్పడమే కాకుండా ద్రవ్యోల్బణం ఒత్తిడులు పెరిగిపోయాయి. కరెంట్ అకౌంట్ లోటు కూడా తీవ్రంగా పెరిగిపోయి విదేశీ రుణ చెల్లింపుల సంక్షోభానికి దారి తీసింది. అందుకు స్పందనగా భారతదేశం ఆర్థిక సరళీకరణ, సంస్కరణల బాట పట్టవలసి వచ్చింది.

ప్రభుత్వం లైసెన్స్ రాజ్ ను రద్దు చేసి విదేశీ

ప్రత్యక్ష పెట్టుబడుల ప్రోత్సాహం, ప్రైవేటీకరణకు అనుకూల విధానాలు అమలుపరిచింది. విదేశీ మారకం రేటుకు సంబంధించిన విధానాలు కూడా సరళీకరించి పోటీ సామర్థ్యాన్ని కాపాడేందుకు వీలుగా కరెన్సీ విలువ తగ్గింపునకు అనుమతించింది. రూపాయికి కరెంట్ అకౌంట్ పై పూర్తి మారకం, పెట్టుబడి ఖాతాపై పాక్షిక మారకం విధానాన్ని

దేశాలు అభివృద్ధి చెందుతున్న దశలో పరిణామ క్రమంలో పురోగమిస్తున్న కొద్దీ జాతిని తీర్చిదిద్దడంలో ఆర్థిక వ్యవస్థలు కీలక పాత్ర పోషిస్తాయి. భారతదేశం 75వ స్వాతంత్ర్య దినోత్సవం నిర్వహించుకుంటున్న సమయంలో భారత ఆర్థిక వ్యవస్థ పయనాన్ని పరిశీలించినట్లయితే పలు సవాళ్లను తట్టుకుంటూ ప్రపంచంలోనే అత్యంత యవ్వన దశలోని ఉత్సాహవంతమైన, ప్రగతిశీల స్వభావం గల దేశం అందివచ్చిన అవకాశాలు అందిపుచ్చుకుంటూ ఎలా పురోగమిస్తున్నదీ అర్థం అవుతుంది. ఈ 75 సంవత్సరాల కాలంలో భారత ఆర్థిక వ్యవస్థ ఎన్నో ఎగుడుదిగుడులు చవి చూస్తూ, అవరోధాలు దాటుకుంటూ పురోగమించడమే కాకుండా నేడు ప్రపంచంలో ఐదో పెద్ద ఆర్థిక వ్యవస్థ స్థాయికి ఎదిగింది.

ప్రవేశపెట్టారు. మార్కెట్ అనుకూల ఆర్థిక వ్యవస్థ వృద్ధి అవకాశాలు మెరుగుపరిచి ఎంటర్ ప్రెన్యూర్షిప్ను ప్రోత్సహించడం ద్వారా ప్రపంచ పెట్టుబడుల ఆకర్షణకు అనుకూల వాతావరణం కల్పించింది. ఫలితంగా వాస్తవిక వృద్ధి రేటు 1980 దశకంలో 5.5 శాతం ఉండగా 1993 నుంచి 2000 సంవత్సరాల మధ్య

పెట్టుబడులు పెరిగిపోవడంతో అవి రుణ బకాయిలు తిరిగి చెల్లించలేని స్థితిలోకి జారుకున్నాయి. ఆర్థిక, ఆర్థికేతర ఖాతాలను దీర్ఘకాలం పాటు మరమ్మతులు చేయాల్సిన వరిస్థితి ఏర్పడింది. కార్పొరేట్లను ఖాతాల ఒత్తిడి నుంచి బయట పడేయడానికి, ఆర్థిక రంగాన్ని కోలుకునేలా

కాలంలో సగటున 6.3 శాతానికి పెరిగింది. విదేశీ వాణిజ్యం కూడా గణనీయంగా పెరిగింది. 1990 దశకంలో జిడిపిలో వస్తు, సేవల వాణిజ్యం 17.2 శాతం ఉండగా 2000 సంవత్సరం నాటికి 30.6 శాతానికి పెరిగింది.

కొత్త సహస్రాబ్దిలో కూడా సంస్కరణలు కొనసాగినప్పటికీ పురోగతి మాత్రం చెదురుమదురుగానే సాగింది. 2000 దశాబ్ది ప్రారంభంలో విదేశీ ప్రత్యక్ష పెట్టుబడి నిబంధనలు మరింత సరళం అయ్యాయి. 1999లో ప్రకటించిన కొత్త టెలికాం విధానం దేశంలో ఐటి రంగం వృద్ధికి దోహదకారి అయింది. దీనికి తోడు పలు ఇతర రంగాలకు కూడా ఎంతో ప్రయోజనం చేకూర్చింది. ఈ కాలంలోనే పెట్టుబడుల ఉపసంహరణ, ప్రైవేటీకరణ వేగం అందుకున్నాయి. ఈ కార్యకలాపాలను ముందుకు నడిపించడానికి ప్రత్యేక మంత్రిత్వ శాఖ కూడా ఏర్పాటయింది. స్థూల ఆర్థిక అసమానతలు తొలగించడం లక్ష్యంగా వ్యవస్థాత్మక విధానాలు రూపొందించారు. చారిత్రకంగా భారీగా ఉంటున్న ఉమ్మడి విత్తలోటును అదుపు చేయడానికి ఆర్థిక బాధ్యతలు, బడ్జెట్ నిర్వహణ (ఎఫ్ ఆర్ బిఎం) చట్టాన్ని ప్రభుత్వం ఆమోదించింది. 1991 సంస్కరణల అనంతరం ఆర్థిక పునరుజ్జీవ కాలంలో

బ్యాంకింగ్ రంగంలో మొండి బకాయిలు భారీగా పేరుకుపోయాయి. బ్యాంకింగ్ రంగాన్ని ఆదుకునేందుకు వడ్డీరేట్లపై నియంత్రణలు తొలగించడంతో పాటు సర్వేసి చట్టం 2022 తీసుకువచ్చారు. వ్యవస్థాత్మక సంస్కరణలు చేపట్టిన ఈ కాలంలో భారత ఆర్థిక వ్యవస్థ స్థూల ఆర్థిక మూలాల పటిష్టమై రాబోయే సంవత్సరాల్లో అధిక వృద్ధికి బాటలు పడ్డాయి.

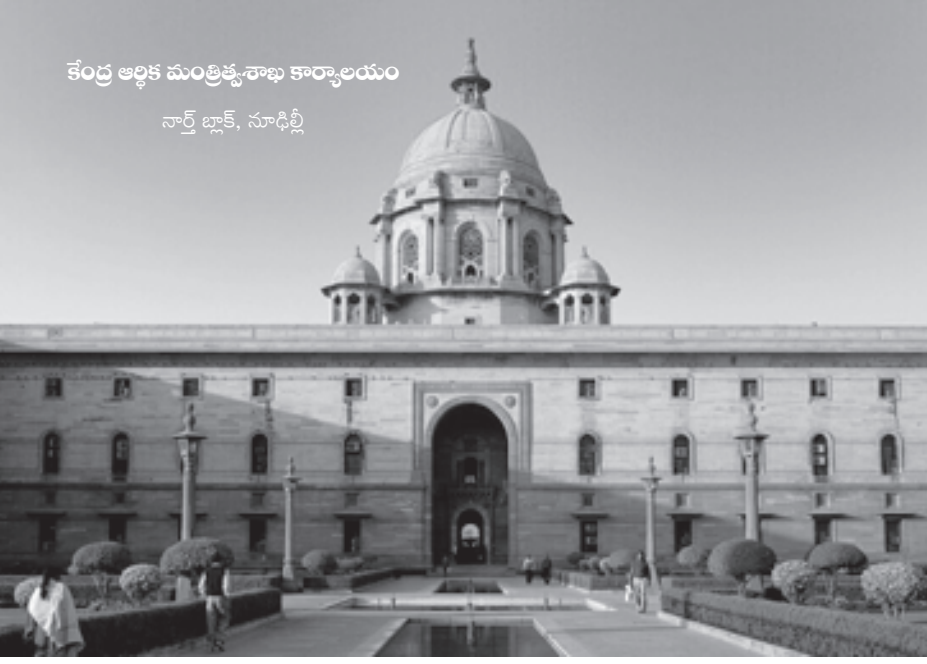
2003-2008 సంవత్సరాల మధ్య కాలంలో ప్రపంచ సగటు వృద్ధి 4.8 శాతంగా నమోదు కాగా భారత ఆర్థిక వ్యవస్థ 8 శాతం సగటు వృద్ధిని నమోదు చేసింది. దేశీయ ఆర్థిక కార్యకలాపాల్లో స్థిరమైన వేగం, కార్పొరేట్ పనితీరు మెరుగుదల, ఆరోగ్యకరమైన పెట్టుబడుల వాతావరణం, సంతుష్టికరంగా ఉన్న ప్రపంచ లిక్విడిటీ పరిస్థితులు, అదుపులో ఉన్న వడ్డీరేట్ల కారణంగా 2004 నుంచి 2008 సంవత్సరాల కాలంలో పెట్టుబడుల రాక గణనీయంగా పెరిగింది. దేశీయ రుణాల వృద్ధి ప్రత్యేకించి బ్యాంకు రుణాలు జిడిపిలో వాటాపరంగా పెరిగాయి. ప్రభుత్వ ఆర్థిక సర్వే 2022-23 రెండవ అధ్యాయంలో ఇందుకు సంబంధించిన మరిన్ని వివరాలున్నాయి.

సహస్రాబ్ది తొలి దశకంలో సమర్థనీయం కాని స్థాయిలో ఏర్పడిన రుణాల వృద్ధి బ్యాంకుల మొండి బకాయిలను పెంచింది. కంపెనీల

చేయడానికి ప్రభుత్వం, ఆర్బిఐ పలు పాలసీ చర్యలను అమలు చేశాయి. సర్వేసి చట్టం 2022 సవరణ, ఇన్సాలెన్సీ-దివాలా చట్టం (ఐబిసి) అమలు, ఆస్తుల నాణ్యత సమీక్ష ప్రవేశపెట్టడం, దిద్దుబాటు కార్యాచరణ చర్యల యంత్రాంగం అమలు, ప్రభుత్వ రంగ బ్యాంకులకు అదనపు మూలధనం కల్పన, పిఎస్బిల విలీనం వంటి చర్యలు బ్యాంకులు, కార్పొరేషన్ల పద్దుల సమస్యల పరిష్కారానికి దోహదపడ్డాయి.

కొత్త తరం సంస్కరణలు

సహస్రాబ్ది రెండో దశాబ్దిలో పద్దుల మరమ్మతు కారణంగా భారత వృద్ధి సామర్థ్యం, చైతన్యం కుంచించుకుపోయాయి. **2014** సంవత్సరం నుంచి ప్రభుత్వ ఆర్థిక విధానాల ఫోకస్ అంతా వ్యాపార నిర్వహణ సరళం చేయడం; భౌతిక, డిజిటల్ మౌలిక వసతుల పెంపు దిశగా తిరిగింది. స్థూల వ్యాపార వాతావరణం మెరుగుదల, భారత తయారీ రంగం పోటీ సామర్థ్యం బలోపేతం చేయడం వంటివి ఈ ప్రయత్నాల ప్రధాన లక్ష్యం. వ్యాపార నిర్వహణ సులభతరం చేయడం, పాలనా వ్యవస్థలు, ప్రాసెస్లు మెరుగు పరచడం ద్వారా జీవన నాణ్యత పెంపు లక్ష్యంగా వైవిధ్యభరితమైన ఆర్థిక సంస్కరణలు అమలు పరిచారు. ఇన్సాలెన్సీ, దివాలా చట్టం (ఐబిసి), రియల్ ఎస్టేట్

(నియంత్రణ, అభివృద్ధి) చట్టం (రెరా) వంటి శాసనాల ద్వారా నియంత్రణ విధానాలు సరళం చేయడం వల్ల వ్యాపార నిర్వహణ సులభతరం కావడంతో పాటు ఇన్వెస్టర్ సెంటిమెంట్ బలపడింది. ఐబిసి కంపెనీల పద్దులు ప్రక్షాళనం చేయడానికి ఉపయోగపడింది. రుణ ఎగవేత కేసుల్లో ఐబిసికి సంబంధించిన విధివిధానాలన్నీ నివారించుకోవడం లక్ష్యంగా కోర్టు వెలుపలి వ రిష్కారాలు సాధించడానికి ఇది ఉపయోగపడింది. రెరాతో రియల్ ఎస్టేట్ రంగం మరింత వ్యవస్థీకృతం కావడంతో పాటు కొత్త ప్రాజెక్టులు ప్రారంభమయ్యాయి. ఇళ్ల అమ్మకాలు కూడా పెరిగాయి.

అంతే కాదు, 2014 నుంచి పన్నుల వ్యవస్థలో గణనీయమైన మార్పులు చేశారు. దేశవ్యాప్తంగా ఏకీకృత వస్తుసేవల పన్ను (జిఎస్ టీ) ప్రవేశపెట్టడంతో పాటు కార్పొరేట్, వ్యక్తిగత ఆదాయపు పన్ను రేట్ల తగ్గింపు, సావెరీన్ వెల్త్ ఫండ్లు, పెన్షన్ ఫండ్లకు పన్ను మినహాయింపు; డివిడెండ్ డిస్టిబ్యూషన్ పన్ను తొలగింపు, పాత తేదీ నుంచి పన్నువిధింపు విధానం రద్దు వంటి పలు సంస్కరణలు వ్యక్తులు, వ్యాపారాలపై పన్ను భారాన్ని తగ్గించాయి. జిఎస్ టీ ప్రవేశపెట్టడంతో

పన్ను చెల్లింపుదారుల పరిధి విస్తరించడంతో పాటు కంప్లయెన్సుల భారం తగ్గింది. రాష్ట్ర సరిహద్దులు దాటి వస్తు సేవలు స్వేచ్ఛగా రవాణా అయ్యే వీలు కలిగింది. ఇవన్నీ ఆర్థిక రంగం వ్యవస్థీకృతం కావడానికి దోహదపడ్డాయి. జిఎస్ టీకి ముందు కాలంతో పోల్చితే పన్ను వసూళ్లు జిఎస్ టీ ప్రవేశపెట్టిన అనంతరం పెరిగాయి. 2018 ఆర్థిక సంవత్సరంలో సగటు స్థూల వసూళ్లు రూ. 0.9 లక్షలుండగా 2023 నాటికి రూ. 1.5 లక్షలకు, 2024 ఆర్థిక సంవత్సరం మొదటి త్రైమాసికం నాటికి రూ. 1.7 లక్షలకు పెరిగాయి. జిఎస్ టీ చెల్లింపుదారుల సంఖ్య కూడా గణనీయంగా పెరిగింది. అధిక శాతం మంది చిన్న వ్యాపారులు జిఎస్ టీ వ్యవస్థలోకి ప్రవేశించారు.

మౌలిక వసతుల్లో గల వ్యత్యాసాలు, లాజిస్టిక్ అవరోధాలు తొలగింపు లక్ష్యంగా 2014 నుంచి ప్రభుత్వ వ్యయాలు భారీగా పెంచారు. **2013-14 సంవత్సరం నాటికి జిడిపిలో 2.8 శాతం ఉన్న కేంద్రప్రభుత్వ మూలధన వ్యయాలు 2022-23 నాటికి జిడిపిలో 3.8 శాతానికి పెరిగాయి. ఈ పెట్టుబడులన్నీ కనెక్టివిటీ మెరుగుదల ప్రత్యేకించి**

రోడ్డు కనెక్టివిటీ (భారత్ మాల), పోర్టు మౌలిక వసతులు (సాగర్ మాల), విద్యుదీకరణ, రైల్వేలు, విమానాశ్రయాలు/వైమానిక రూట్లు (ఉడాన్) పెరగడానికి దోహదపడ్డాయి. 2022లో ప్రవేశపెట్టిన జాతీయ లాజిస్టిక్స్ విధానం దేశంలో లాజిస్టిక్ వ్యవస్థ విస్తరణకు మద్దతు ఇచ్చాయి.

భారతదేశం వంటి సువిశాల దేశంలో మౌలిక వసతుల మెరుగుదలకు స్థిరమైన, దీర్ఘకాలిక చర్యలు తీసుకోవలసిన అవసరాన్ని గుర్తించిన ప్రభుత్వం నేషనల్ ఇన్ఫ్రాస్ట్రక్చర్ పైప్లైన్ (ఎన్ఐపి) ఏర్పాటు చేసింది. ముందుచూపుతో కూడిన ఈ విధానం మౌలిక వసతుల ప్రాజెక్టుల్లోకి **2024-25 వరకు ఐదు సంవత్సరాల కాలానికి రూ. 111 లక్షల కోట్ల పెట్టుబడులు ఆకర్షించేందుకు దోహదకారి అయింది. ప్రస్తుతం రూ. 108 లక్షల కోట్ల పెట్టుబడితో 9,000 పైగా ఎన్ఐపి ప్రాజెక్టులు విభిన్న రంగాల్లో వివిధ దశల్లో అమలులో ఉన్నాయి.**

వీటికి తోడు గత 9 సంవత్సరాల కాలంలో పలు సంస్కరణలు, పాలనాపరమైన చర్యలు దేశంలో పెట్టుబడుల వాతావరణాన్ని గణనీయంగా మెరుగుపరిచాయి. విభిన్న పరిశ్రమల్లో భారత తయారీ రంగం సామర్థ్యాలు మెరుగుపరచడమే కాకుండా ఎగుమతులను ప్రోత్సహించడం లక్ష్యంగా “ఆత్మనిర్భర్ భారత్”, “మేక్ ఇన్ ఇండియా” వంటి కార్యక్రమాలు ప్రారంభించారు. తయారీ రంగంలోకి దేశీయ, విదేశీ పెట్టుబడుల ఆకర్షణ, కంపెనీలు ప్రపంచ చాంపియన్లుగా ఎదగడానికి ప్రోత్సహించడం లక్ష్యంగా ఉత్పత్తి అనుసంధానిత ప్రోత్సాహకాల (పిఎల్ఐ) పథకం ప్రవేశపెట్టారు. రక్షణ, గనులు, అంతరిక్షం వంటి వ్యూహాత్మక రంగాల ద్వారాలను వ్యాపారావకశాల మెరుగుదల కోసం ప్రైవేటు పెట్టుబడులకు తెరిచారు. విదేశీ ప్రత్యక్ష పెట్టుబడి (ఎఫ్ డిఐ) విధానాన్ని

ప్రభుత్వం మరింత సరళం చేసింది. పలు రంగాల్లోకి 100% ఎఫ్ డిబలను అనుమతించారు. దీనికి తోడు కొత్త ప్రభుత్వ రంగ పరిశ్రమల విధానం ప్రవేశపెట్టడంతో ప్రభుత్వ రంగ పరిశ్రమల్లో ప్రభుత్వ జోక్యం కొన్ని వ్యూహాత్మక రంగాలకే పరిమిత అయింది.

విధానపరమైన అస్థిరతలు తొలగించేందుకు విశేషమైన సంస్కరణలు ప్రవేశపెట్టారు. కంపెనీల చట్టం 2013 కింద కొన్ని రకాలైన ఆర్థిక నేరాలను నేరాల జాబితా నుంచి తొలగించడం వల్ల వ్యాపార నిర్వహణ మరింత సులభతరం అయింది. ఈ సంస్కరణ కారణంగా 1400 పైగా ఎగవేత కేసులు కోర్టు వెలుపలే పరిష్కారం అయ్యాయి. నాలుగు లక్షలకు పైగా కంపెనీలు గతంలో తాము పాల్పడిన ఎగవేతలను స్వచ్ఛందంగా ప్రకటించి పెనాల్టీలను నివారించుకున్నాయి. దీనికి తోడు సుమారు 25000 అనవసర కంప్లయెన్సులను, 1400 పైగా అరాచక చట్టాలను గత 9 సంవత్సరాల కాలంలో ఉపసంహరించారు.

ప్రైవేటు రంగాన్ని ఆదుకునేందుకు చేసిన సంస్కరణల్లో అధిక శాతం పెద్ద వ్యాపారాలకు అతీతంగా చిన్న వ్యాపారాలే లక్ష్యంగా జరిగాయి. స్థిరమైన సంస్కరణలు చిన్న వ్యాపారాలకు మద్దతు ఇచ్చాయి. అవి మహమ్మారి ప్రభావం నుంచి కోలుకుని వృద్ధి బాటలో పయనించేందుకు దోహదపడ్డాయి. ఎమర్జెన్సీ క్రెడిట్ లైన్ గ్యారంటీ పథకం (ఇసిఎల్జిఎస్), ఆత్మనిర్భర్ పరిధిలోకి వచ్చేందుకు వీలుగా ఎంఎస్ఎంఇ నిర్వచనం సవరణ, ఎంఎస్ఎంఇలకు చెల్లింపుల్లో జాప్యం నివారణ కోసం ట్రెడ్స్ ప్రారంభం; ఎంఎస్ఎంఇలను కూడా రిటైల్, టోకు వ్యాపారాల్లో చేర్చడం, ఎంఎస్ఎంఇల హోదా ఎగువకు సవరించిన సందర్భంలో నాన్ టాక్స్ ప్రయోజనాలు మూడు సంవత్సరాల పాటు

పొడిగించడం వంటి ప్రోత్సాహక చర్యలన్నీ పారిశ్రామిక రంగానికి ఆటుపోట్లను తట్టుకుని నిలిచే సామర్థ్యం అందించాయి.

టెక్నాలజీని, డిజిటల్ వేదికలను సమన్వయపరచడం ఈ సంస్కరణలన్నింటికీ గల ఉమ్మడి లక్షణం. 2014-2019 సంవత్సరాల మధ్య కాలంలో భారత డిజిటల్ ఆర్థిక వ్యవస్థ 2.4 రెట్లు పైగా పెరిగిందని అధ్యయనాలు నిరూపిస్తున్నాయి. ఈ డిజిటలీకరణ ఆర్థిక వ్యవస్థపై గణనీయమైన సానుకూల ప్రభావం చూపింది. గరిష్ట స్థాయిలో ఫైనాన్షియల్ ఇంక్లూజన్, అధిక వ్యవస్థీకరణ, సామర్థ్యాల పెరుగుదల ద్వారా లభించిన బలంతో వృద్ధిరేటు మెరుగుపడేందుకు ఇది దోహదపడింది.

డిజిటల్ గుర్తింపు సృష్టించుకునేందుకు; ఫైనాన్స్, మార్కెట్ మరింతగా అందుబాటులోకి రావడానికి, లావాదేవీల వ్యయాల తగ్గదలకు, పన్ను చెల్లింపుల పెరుగుదలకు డిజిటల్ మౌలిక వసతులు దోహదపడ్డాయి. ఓపెన్ నెట్ వర్క్ డిజిటల్ కామర్స్ (ఓఎస్ డిసి), అకౌంట్ ఆగ్రిగేటర్ ఫ్రేమ్ వర్క్ వంటి తాజాగా ప్రవేశపెట్టిన డిజిటల్ చర్యలు ఆర్థిక వృద్ధికి కొత్త అవకాశాలు మెరుగుపడడానికి, మరింతగా విస్తరించడానికి సహాయపడ్డాయి. అకౌంట్ ఆగ్రిగేటర్ ఫ్రేమ్ వర్క్ తో చిన్న వ్యాపారాలకు మరింతగా రుణాలు అందుబాటులోకి రావడంతో పాటు వృద్ధి ఉత్తేజితమై స్థూల ఆర్థిక వృద్ధి పెరిగేందుకు దోహదపడింది.

భవిష్యత్ బాట

భారత ఆర్థిక వ్యవస్థలో చేపట్టిన ఈ కొత్త తరం సంస్కరణలు అమృత కాలంలో వృద్ధిలో ఎలాంటి ఆటుపోట్లనైనా తట్టుకుని నిలబడగల పునాదులు భారత ఆర్థిక వ్యవస్థకు అందించాయి. గత కొన్ని సంవత్సరాల

కాలంలో ఆర్థిక వ్యవస్థ ఆరోగ్యవంతంగా ఎదగడం వల్ల సమర్థవంతమైన క్రెడిట్ ప్రావిజనింగ్ తో పాటు అధిక పెట్టుబడులు, వినియోగం బలంతో రాబోయే సంవత్సరాల్లో పటిష్టమైన ఆర్థిక వృద్ధి సాధనకు హామీ లభిస్తుంది. రుణ చక్రభ్రమణాన్ని పునరుద్ధరించడం, ప్రభుత్వ రంగంలో మూలధన వ్యయాల పెంపు వంటి చర్యలు భారత ప్రైవేటు రంగంలో పెట్టుబడుల పునరుజ్జీవానికి దోహదపడతాయి. డిజిటల్ సంస్కరణలు, తద్వారా లభించిన ప్రయోజనాలు ఆర్థిక రంగం వ్యవస్థీకృతం కావడానికి తద్వారా ఫైనాన్షియల్ ఇంక్లూజన్ పెరుగుదలకు, మరిన్ని ఆర్థికావకాశాలు అందుబాటులోకి రావడానికి దోహదపడతాయి. మధ్యకాలికంగా ఆర్థిక వృద్ధి సాధనకు ఇది సహాయపడుతుంది. మధ్యకాలికంగా అత్యున్నత శ్రేణి తయారీ సామర్థ్యాల విస్తరణకు, అత్యున్నత శ్రేణి విలువ జోడింపు వ్యవస్థల వృద్ధికి డిజిటల్ మౌలిక వసతులు స్థిరంగా విస్తరించడం; ప్రభుత్వ, ప్రైవేటు రంగాల్లో పరిశోధన, అభివృద్ధి కార్యకలాపాలు నిలకడగా పెంచడం; నిపుణులైన కార్మిక శక్తి అధిక సంఖ్యలో అందుబాటులోకి తేవడం అత్యంత కీలకం.

సందర్భానుసారంగా అవసరమైన ఆర్థిక సంస్కరణలు చేపట్టడం; భారతదేశ జనాభా లక్షణాలు; రాజకీయంగా, ఆర్థికంగా వ్యూహాత్మక సవాళ్లు అర్థం చేసుకుంటూ కృత్రిమ మేధస్సు, వాతావరణ మార్పులు దేశానికి తెస్తున్న సవాళ్లను పరిగణనలోకి తీసుకుని అందుకు దీక్షైన ఇంధన పరివర్తన టెక్నాలజీలను ప్రవేశపెట్టడం వంటివి 2047 వరకు దేశ ఆర్థిక వ్యవస్థ ఉజ్వల, స్థిర వృద్ధి సాధనకు మార్గం సుగమం చేస్తాయి. ఈ వైఖరి ద్వారా భవిష్యత్తులో భారతదేశం స్థిరమైన, సమృద్ధి ఆర్థిక వృద్ధి సాధించగలుగుతుందనడంలో సందేహం లేదు. ■

75 ఏళ్ల పరిశ్రమకు వెలుగుబాట

 - అన్నమన్ ఖన్నా

75 ఏళ్ల ప్రయాణం ఆషామాషీగా జరగలేదు. సంపాదనంతా వలస పాలకులు పీల్చి పిప్పి చేసిన స్థితి నుంచి భారతదేశం ప్రపంచ ఆర్థిక వ్యవస్థలో ప్రధాన పాత్ర పోషించే స్థాయికి రావటానికి ఎంతో కృషి చేసింది. భారతదేశం 'అమృతకాలం'లో ప్రవేశించిన తరుణంలో తన శక్తి యుక్తులను గ్రహించి కోవిడ్ అనంతర సరికొత్త ప్రపంచంలో ప్రపంచ నాయకత్వ స్థానానికి కృషి చేయాల్సిన సమయం ఆసన్నమైంది. మరీముఖ్యమైన విషయమేంటంటే సుస్థిర, సమ్మిళిత ఆర్థికాభివృద్ధికి కృషి చేస్తూ ప్రజలను, భూగోళాన్ని కాపాడాల్సిన అవసరాన్ని గుర్తించాల్సి ఉంది.

ఎదుగుతున్న భారతదేశపు తలసరి ఆదాయం 2047 నాటికి ప్రస్తుత తలసరి ఆదాయానికి ఆరు రెట్లు పెరిగి అధికాదాయ దేశంగా మారుతుందని ఫిక్సీ-మెకెన్సీ నివేదిక అంచనా. అదే సమయంలో 60 కోట్ల ఉద్యోగాలు కల్పించటం ద్వారా పెరుగుతున్న శ్రామికులకు లాభదాయక ఆదాయ మార్గం చూపుతుందని కూడా ఆ నివేదిక స్పష్టం చేసింది. ఈ స్థాయిలో ప్రగతి సాధించటం ద్వారా భారతదేశం 2047 నాటికి సుమారు రూ.1500 లక్షల కోట్ల (10 ట్రిలియన్ అమెరికా డాలర్ల) ఆర్థిక వ్యవస్థగా మారుతుంది. దీంతో 7.7% ఎదుగుదల శాతం స్థూల జాతీయోత్పత్తి (జీడిపీ) తో ఆర్థిక వ్యవస్థలో ఎదుగుదల ఉంటుంది.

ఈ లక్ష్యం దిశగా ఆర్థిక వ్యవస్థను ముందుకు నడిపించటంలో కీలకపాత్ర పోషించేది పరిశ్రమ. ఇటీవలి విధానపరమైన సంస్కరణలు సృష్టించిన సానుకూల వాతావరణం పారిశ్రామిక రంగం ఎదుగుదలకు దోహద పడుతోంది. ఇందులో గూడ్స్ అండ్ సర్వీసెస్ టాక్స్ (జీఎస్టీ)

గత దశాబ్ద కాలంలో ఆత్మ నిర్భర భారత్, మేకిన్ ఇండియా చొరవ ద్వారా స్వదేశీ తయారీ రంగంలో పోటీతత్వాన్ని పెంచి పటిష్టం చేయటంలో భారతదేశం చెప్పుకోదగిన పురోగతి సాధించింది. ఉద్యోగావకాశాల పెంపులో తయారీ రంగం గణనీయమైన పాత్ర పోషిస్తూ, 2030 నాటికి 6 నుంచి 7 కోట్ల ఉద్యోగావకాశాల సృష్టికి దోహదపడుతోంది. సుస్థిరతే తయారీరంగపు భవిష్యత్తు. సుస్థిరతయారీని చేపట్టాలని, 'జీరో డిఫెక్ట్- జీరో ఎఫెక్ట్', డిజిటల్ ఇండియా తదితర అనేక చర్యల ద్వారా భారత ప్రభుత్వం వ్యాపార సంస్థలను కోరుతూ వస్తోంది. ఏడేళ్ళుగా భారత్ తన విధానాలలో, నియంత్రణా పర్యావరణంలో మెరుగైన మార్పులు చేసింది. దీని ఫలితంగా వ్యాపార సంస్థల ఏర్పాటు సులభతరమై అవి వర్ధిల్లుతున్నాయి.

ప్రవేశపెట్టటం, జాతీయ ఏక గవాక్ష విధానం ప్రారంభించటం, ఉత్పత్తితో అనుసంధానమైన ప్రోత్సాహకాల పథకాన్ని క్రమంగా విస్తరించటం లాంటివి ఉన్నాయి. వీటివలన ఎలక్ట్రానిక్స్, మూలధన వస్తువులు, రసాయనాలు, జౌళి. ఆటో, ఆటో విడిభాగాలు (విద్యుత్ వాహనాలు నహా), సోలార్ మాడ్యూల్స్, బాటరీలు, ఔషధాలు, వైద్య పరికరాలు లాంటి వ్యూహాత్మక రంగాలలో ఎదుగుదల చాలా ఎక్కువగా ఉంటుంది. కేంద్ర

రచయిత్ర : అసిస్టెంట్ సెక్రెటరీ జనరల్, ఫిక్సీ ఈ-మెయిల్: anshuman.khanna@ficci.com

ప్రభుత్వం చేపట్టిన పిఎం గతిశక్తి, నేషనల్ లాజిస్టిక్స్ పాలసీ వంటి ఇతర ముఖ్యమైన చొరవల వల్ల భారతదేశపు తయారీ రంగ వర్ధావరణానికి ప్రోత్సాహం లభించి నట్టవుతుంది.

మొత్తంగా అన్ని రంగాల కంటే తయారీ రంగానికి అత్యధికంగా ఉద్యోగాలు కల్పించే సామర్థ్యం ఉంది. 2030 నాటికి అది 6 నుంచి 7 కోట్ల ఉద్యోగాలు సృష్టిస్తుందని అంచనా. భారతదేశం తయారీ రంగంలో వాస్తవ స్థూల జాతీయోత్పత్తి (జీడిపీ)ని 2022 లో ఉన్న 7-8% నుంచి 9-10 శాతానికి పెంచుకోవాలని ఆకాంక్షించవచ్చు. అదే సమయంలో మొత్తం తయారీరంగ ఉత్పాదకతను 2030 నాటికి ఐదురెట్లు పెంచుకోవాలని (శ్రమ ఉత్పాదకను మూడు రెట్లు, మూలధన ఉత్పాదకత రెండు రెట్లు పెంచటం ద్వారా), ఎంఎస్ఎంఈ ల డిజిటైజేషన్ 70-80 జరగాలని, వరల్డ్ ఎకనమిక్ ఫోరమ్ దీపస్తంభాలు పది రెట్లు పెరిగి ఐఓటీ, ఆటోమేషన్ అనుసరణ ద్వారా ఉత్పాదకత పెరగాలని ఆశించాలి. మొత్తం గొలుసుకట్టులో ప్రతి చిన్న ఎంఎస్ఎంఈ కూడా భాగస్వామి అయితే తప్ప ఈ లక్ష్యాల సాధన వాస్తవరూపం ధరించదు.

తయారీరంగపు పూర్తి సామర్థ్యం, సాకారం కావాలంటే 5 అంశాలమీద దృష్టిపెట్టక తప్పదు:

ప్రపంచపు నవతరం ఫ్యాక్టరీ: గ్లోబల్ సపై చైన్స్ లో మార్పు వల్ల భారత్ ప్రకాశించే అవకాశం సపై చైన్స్ కొన్ని చోట్ల మాత్రమే కేంద్రీకృతం కావటం వల్ల కోవిడ్-19 సంక్షోభ సమయంలో అనేక సవాళ్ళు ఎదురయ్యాయి. అందుకే ప్రపంచవ్యాప్తంగా కంపెనీలు మరింతగా కోలుకునేందుకు తమ ప్రాథమిక సప్లయర్లకు ప్రత్యామ్నాయాలు వెతుక్కుంటున్నాయి. ఇలా వస్తున్న కొత్త అవకాశాలను సొంతం

యోజనా ఆగస్టు, 2023

చేసుకోవటంలో భారతదేశం ముందుంటున్నది. ఆ విధంగా 2030 నాటికి ప్రపంచ సపై చైన్స్ లో తన వాటాను 800 బిలియన్ డాలర్ల నుంచి 1.2 ట్రిలియన్ డాలర్ల దాకా సంపాదించుకునే అవకాశముంది.

గ్లోబల్ వాల్యూ చైన్స్ (జీవీసీ) ని వాడుకుంటూ అధిక ఆర్థికాభివృద్ధికి, ఉద్యోగ సృష్టికి దోహదం చేయటానికి తగిన స్థితిలో భారతదేశం ఉంది. మరింత విస్తరణకు అవకాశం ఉన్నప్పటికీ కార్మికుల అవసరం ఎక్కువగా ఉండే జౌళి, దుస్తుల తయారీ లాంటి రంగాలు గ్లోబల్ వాల్యూ చైన్స్ లో బాగా సమీకృతమయ్యాయి. పెట్టుబడి ఎక్కువగా అవసరమయ్యే ఎలక్ట్రానిక్స్ లాంటి కొన్ని రంగాలలో కూడా భారతదేశానికి గ్లోబల్ వాల్యూ చైన్స్ తో మంచి సంబంధాలున్నాయి.

ఉత్పాదకతతో అనుసంధానమయ్యే ప్రోత్సాహకాలు (పీఎల్ఐ) ఇవ్వటానికి ప్రభుత్వం వైవిధ్యంతో కూడుకున్న రంగాలను ఎంచుకుంది. అందులో నవతరం రంగాలైన మొబైల్ ఫోన్లు, అడ్వాన్స్డ్ కెమిస్ట్రీ సెల్ (ఎసీసీ) బాటరీలు, అధిక సామర్థ్యమున్న సోలార్ పీవీ మాడ్యూల్స్, డ్రోన్లు, సెమి కండక్టర్లు, స్పెషాలిటీ స్టీల్ వంటి బహుళ రంగాలను ప్రభుత్వం ఎంచుకుంది. ప్రభుత్వ ప్రోత్సాహకాలలో

చెప్పుకోదగినంత మొత్తం ఈ నవతరం రంగాలను ఉద్దేశించి ఇచ్చింది. తయారీరంగ కేంద్రంగా భారతదేశం ప్రాధాన్యం సంతరించుకోవటానికి ఈ రంగాలు ఎంతగానో ఉపయోగపడతాయి. ఆ ఫలితాలు ఇప్పటికే కనబడుతున్నాయి. 2014 లో కేవలం రెండు మొబైల్ ఫోన్ల తయారీ ఫ్యాక్టరీలు ఉండగా, ఇప్పుడు భారతదేశం మొబైల్ ఫోన్ల తయారీలో ప్రపంచంలో రెండవ అతిపెద్ద దేశం అయింది. విధాన పరంగా ఈ రంగం పట్ల తీసుకున్న నిర్ణయాలే ఈ ఫలితాన్ని సాధించిపెట్టాయి. నిజానికి భారతదేశం ఇప్పుడు ఎగుమతి చేస్తున్న స్మార్ట్ ఫోన్ల విలువ 11 బిలియన్ డాలర్లు దాటింది. అంతర్జాతీయంగా మొబైల్ పరికరాల ఎగుమతుల మార్కెట్లో భారతదేశానిదే ఇప్పుడు ప్రథమ స్థానం. అదే విధంగా భారత ఎగుమతుల్లో ఐదో అతిపెద్ద ఎగుమతి వస్తువు స్మార్ట్ ఫోన్లు కావటం విశేషం.

ఐదు నుంచి ఆరు నిర్దిష్ట గ్లోబల్ వాల్యూ చైన్స్ (ఉదాహరణకు ఎలక్ట్రానిక్స్, రసాయనాలు, వైద్య పరికరాలు) లో భారతదేశ ఉనికి మరింత పెరగటం ఇప్పుడు లక్ష్యం కావాలి. ఇందుకోసం నౌకాశ్రయాలకు చేరువలో క్లస్టర్లు అభివృద్ధి చేయాలి. ఉదాహరణకు ఎలక్ట్రానిక్స్, రసాయనాల కోసం

ముంబయ్ - థానే -
రాయగడ్ క్లస్టర్ లాంటివి.
రాష్ట్రాలు తమ
తయారీరంగ సామర్థ్యానికి
తగినట్లుగా ప్లగ్ అండ్ ప్లే
క్లస్టర్ జోన్లు సృష్టించటం
ద్వారా కేంద్ర ప్రభుత్వం
చేస్తున్న కృషికి అండగా
నిలబడవచ్చు. ఉదాహరణకు ప్రభుత్వ
రహదారి అభివృద్ధి పథకం
'భారతమాల' కార్యక్రమం
కింద అనేక నగరాలలో

లోకి మారే క్రమంలో
కీలక పాత్ర పోషిస్తుంది.
ఇండస్ట్రి 4.0 లో 5జి
వినియోగం వలన కలిగే
ప్రయోజనాలలో
అనుసంధానిత ఆస్తుల
పర్యవేక్షణ, ముందస్తు
అంచనాతో కూడిన
నిర్వహణ, లాజిస్టిక్స్,
వాహనాల నిర్వహణ,
నాణ్యతా నిర్వహణ
లాంటివి ఎన్నో
ఉన్నాయి.

బహుళ రవాణా లాజిస్టిక్ పార్కులు ఏర్పాటు
చేస్తున్నారు. వీటి వలన తయారీరంగానికి
అంతర్జాతీయ స్థాయిలో సమర్థవంతమైన
లాజిస్టిక్ జోన్లు (ఉదాహరణకు నాగపూర్ లో
ఎలక్ట్రానిక్స్, ఏరోనాటిక్స్) రూపుదిద్దుకుంటాయి.
అదే విధంగా జొలి, దున్నుల తయారీకి
సోలాపూర్ కేంద్రం కావచ్చు. అదనంగా
కాంట్రాక్టు తయారీ ద్వారా వినియోగ
సామర్థ్యాన్ని 80 శాతానికి పైకి తీసుకుపోవటం,
నల్లయర్ అభివృద్ధి కార్యక్రమాన్ని
ప్రారంభించటం (ఉదాహరణకు నవకల్పనల
గ్రాంట్లు), ఏకగవక్ష విధానంలో అనుమతుల
మంజూరు వంటి విధానాలు అనుసరించటం
ద్వారా ఈ నిర్దిష్టమైన గ్లోబల్ వాల్యూ చైన్ లో
భారతదేశ ఉనికిని పెంచవచ్చు.

తయారీరంగంలో డిజిటల్ విప్లవాన్ని వాడుకోవటం

ఇటీవలి నాస్కామ్ నివేదిక ప్రకారం భారత
తయారీ పరిశ్రమ 2021 ఆర్థిక సంవత్సరంలో
ఇండస్ట్రి 4.0 పరిష్కారాల మీద 5.5 నుంచి
6.5 బిలియన్ డాలర్లు ఖర్చు చేసింది. ప్రభుత్వ
నియంత్రణ విధానాలు, ప్రైవేట్ రంగ
పెట్టుబడులు భారత తయారీ రంగాన్ని డిజిటల్

టెక్నాలజీని వాడుకునేలా వత్తిడి తెస్తున్నాయి.
తయారీ రంగంలోని చిన్న, మధ్య తరహా, పెద్ద
తయారీ సంస్థలు 4.0 టెక్నాలజీలు (ఐఓటీ,
బిగ్ డేటా అనలిటిక్స్, రోబోటిక్స్) వాడుకుంటూ
వ్యాపార కార్యకలాపాలలో అన్నీ లేదా కొన్ని
దశాలను డిజిటలైజ్ చేయటం ద్వారా ఉత్పత్తిలో
గణనీయమైన సరికొత్త మార్పు సాధించవచ్చు.
ఆ విధంగా ఈ నూతన పారిశ్రామిక
విప్లవంలో ముందుండటానికి అవకాశముంది.

డిజిటైజేషన్ వలన విశ్వసనీయత, వాల్యూ
చైన్ పునరుద్ధరణ మెరుగుపడతాయి.
ఉదాహరణకు టెలిమెట్రీ లాంటి అత్యాధునిక
అనలిటిక్స్ ను వాడుకుంటూ తయారీదారులు
తమ పంపిణీ నెట్వర్క్ లను సంతుల్య స్థాయికి
తీసుకువచ్చి భవిష్యత్ డిమాండ్ ను
అంచనావేస్తూ సరకు తయారీ స్థాయిని,
పంపిణీదారు దగ్గర ఉండాల్సిన నిల్వల స్థాయిని
ఎప్పటికప్పుడు క్రమబద్ధం చేసుకోవచ్చు.
టెక్నాలజీ గ్రాంట్లు, అంతర్జాతీయ జాయింట్
వెంచర్ల ద్వారా టెక్నాలజీ నైపుణ్యాన్ని
నంపాదించుకొని తయారీని డిజిటల్
భవిష్యత్తులోకి నడిపించవచ్చు. ఇప్పుడు నడుస్తున్న
5జి టెక్నాలజీ కూడా 'స్మార్ట్ తయారీ రంగం'

తయారీరంగ పరిశ్రమలకు సహాయకారిగా
ఉండేలా టెక్నాలజీ అభివృద్ధి మీద దృష్టి
సారించటం అనేది ఈ రంగాన్ని
పటిష్టపరచటంలో ప్రధానమవుతుంది. అంతే
కాకుండా, తయారీరంగానికి సాంకేతిక
ఆధునికత సంతరించి పెట్టటానికి సరైన
నైపుణ్యాలు, సామర్థ్యాలు ఉన్న శ్రామిక శక్తి
కూడా చాలా అవసరం. భవిష్యత్తులో
తయారీరంగ ఎంఎస్ఎంఈ లు ముందడుగు
వేయాలంటే నైపుణ్య శిక్షణ, నైపుణ్యాల పెంపు
లాంటి చొరవలు అవశ్యం. భారతదేశం
అత్యాధునిక నైపుణ్య శిక్షణ కార్యక్రమాల్లో
పెట్టుబడులు పెట్టటం, విద్యాసంస్థలకూ,
పరిశ్రమల సంస్థలకూ మధ్య వారధి నిర్మించి
నైపుణ్యాల అంతరాన్ని పూడ్చటం చాలా
అవసరం. తయారీదారులు కూడా విద్యా
సంస్థలతో, శిక్షణా వేదికలతో ఒప్పందాలు
కుదుర్చుకోవటం ద్వారా తమ సిబ్బందికి
అత్యాధునిక తయారీరంగ సాంకేతిక
పరిజ్ఞానాన్ని అందించటానికి, ఉత్పత్తి
పెంచుకోవటానికి కృషి చేయవచ్చు. మరోవైపు
ప్రభుత్వం కూడా టెక్నాలజీలో పెట్టుబడులకు
ప్రోత్సాహకాలు ఇవ్వవచ్చు, ఆర్ అండ్ డీ ని

ప్రోత్సహించవచ్చు, సంస్థాగత సామర్థ్యాన్ని విస్తరించవచ్చు. ఈ అంశాలన్నీ విజయవంతంగా అమలు చేస్తే భారతదేశ పారిశ్రామికీకరణను వేగవంతం చేయవచ్చు.

సుస్థిర తయారీరంగ భవిష్యత్ దిశగా

పరుగులు

గ్రీన్ హౌస్ వాయువులకు, ఇతర కలుషితాలకు తయారీ రంగం మూలం కాబట్టి పర్యావరణ సమస్యల మీద దాని ప్రభావం చెప్పుకోదగినంతగా ఉంది. సుస్థిరతే తయారీరంగ భవిష్యత్తు. కష్టమర్లు కూడా పర్యావరణ అనుకూల విధానాలు అవలంబించే, హరిత విధానాలు పాటించే, సుస్థిరతకు బాధ్యత వహించే భాగస్వాములను, ఉత్పత్తులను కోరుకుంటున్నారు. సుస్థిరతలో చొరవకు బాధ్యత తీసుకుంటూ దాన్ని వారి వ్యూహంలోనూ, నిర్వహణలోనూ ఒకానొక కీలక లక్ష్యంగా పెట్టుకోవటం వలన తయారీదారులకు తగినంత ఆర్థిక ప్రయోజనంతోబాటు అంతర్జాతీయ పోటీలో నిలబడగలుగుతారు. ఉత్పత్తి వలన పర్యావరణం ఎలా దెబ్బతింటుందో దృష్టిలో ఉంచుకుంటూ అదే స్పృహలో పారిశ్రామిక విస్తరణకు యత్నించాలి. తయారీదారులు ఎప్పటికప్పుడు తమ విధానాలను మార్చుకుంటూ, మెరుగుపరచుకుంటూ కొత్త పరిష్కార మార్గాలు వెతుక్కుంటూ సుస్థిరత కోసం పాటుపడాలి.

వ్యాపారాలు సుస్థిరమైన తయారీని చేపట్టేందుకు భారత ప్రభుత్వం 'జీరో డిఫెక్ట్-జీరో ఎఫెక్ట్', 'డిజిటల్ ఇండియా' లాంటి అనేక చొరవల ద్వారా ప్రోత్సహిస్తోంది. ఈ

చొరవలకు సంపూర్ణత సాధించేలా వాల్యూ చైన్ లో ఉన్న తయారీదారులందరూ జీవ ఆధారిత నిల్వలు, సుస్థిర పాకేజింగ్, హరిత నిర్మాణ సామగ్రి, పరిశ్రమ ప్రమాణాలను గ్రీన్ లేబుల్స్ వర్తింపజేయటం, రీసైక్లింగ్ కేంద్రాల ఏర్పాటు లాంటి హరిత ప్రత్యామ్నాయాలకు ప్రాధాన్యం ఇవ్వాలి. పరిశ్రమ అంతా ఏకమై 'గ్రీన్ లేబుల్స్' కు ఒక ప్రమాణాన్ని నిర్వచించటానికి సహాయపడి హరిత ఉత్పత్తులకు ఒక బలమైన ఆడిటింగ్ ప్రక్రియను ఏర్పరచుకోవాలి. ఉత్పత్తికి రూపకల్పన చేయటాన్ని డిజిటల్ టెక్నాలజీలతో విలీనం చేసినప్పుడు నిజమైన సుస్థిర తయారీ సామర్థ్యపు ఫలాలు పొందటానికి, పర్యావరణ పరిరక్షణ లక్ష్యాలు సాధించటానికి వీలవుతుంది. ఇలా అత్యాధునిక సాంకేతిక పరిజ్ఞానాలను, డిజిటైజేషన్ ను సమీకృతం చేయటం వలన పారిశ్రామిక విధానాలు సుస్థిరతా లక్ష్యాలతో సరితూగటానికి పరిశ్రమ 4.0 ప్రత్యేక అవకాశం కల్పిస్తుంది. దీర్ఘకాల ఆర్థిక ప్రయోజనాలు పొందటానికి మార్గమేంటంటే నవకల్పనలను, టెక్నాలజీని వాడుకొని సుస్థిర వ్యాపారాలకు దారితీసే హరిత తయారీ వ్యవస్థను ఏర్పాటు చేయటమే.

మౌలిక వసతులను పటిష్ఠపరచటం

భారతదేశానికి కొన్ని సామర్థ్య లోపాలున్నాయి. ఒక పారిశ్రామిక వాల్యూ చైన్ లోపలే పెద్ద మొత్తంలో సరకు రవాణాలో ఉండటం. అలాంటి రవాణాకు ఎక్కువ ఖర్చు, ఎక్కువ నమయం వట్టటం అందులో ముఖ్యమైనవి. పారిశ్రామిక కారిడార్ అభివృద్ధి కార్యక్రమం, పిఎం గతిశక్తి నేషనల్ మాస్టర్ ప్లాన్, నేషనల్ లాజిస్టిక్స్ పాలసీ లాంటి

వైవిధ్యమైన చొరవల ద్వారా భారత్ ఇప్పటికే ఈ సవాళ్ళకు పరిష్కారాలు రూపొందించింది. అదనంగా రాష్ట్ర, కేంద్ర ప్రభుత్వాలు కీలకమైన తయారీ హబ్స్ లో మౌలిక సదుపాయాలను పటిష్ఠపరచటానికి ప్రభుత్వ - ప్రైవేట్ భాగస్వామ్యాలను, స్పెషల్ పర్సన్ వెహికిల్స్ ను వాడుకోవటంతోబాటు స్ట్రాట్ సిటీ కవరేజ్ ను పెంచుతున్నాయి. గ్రిడ్ తో సంబంధం లేకుండా సోలార్ ఇన్ ప్రాస్ట్రక్చర్ ద్వారా గ్రామీణ మార్కెట్ విద్యుదీకరణ లాంటి కొత్త టెక్నాలజీలు వాడుకుంటూ నిత్యావసరాలు కల్పించవచ్చు. పారిశ్రామిక మౌలిక వసతులకు తోడు భారతీయ పరిశ్రమలకు విస్తృతమైన ప్రభుత్వ ప్రాయోజిత పట్టణ మౌలిక సదుపాయాల అభివృద్ధి కూడా చాలా అవసరం. చైనాకూ, పశ్చిమ దేశాలకూ మధ్య తెగిన వ్యూహాత్మక బంధం వల్ల ఏర్పడిన అవకాశాన్ని సొమ్ము చేసుకోవటానికి ఇది దోహదపడుతుంది.

ముందున్న దారి

గడిచిన ఏడేళ్లలో భారతదేశం తన విధానాలలోనూ, నియంత్రణ వ్యవస్థలలోనూ చెప్పుకోదగిన మెరుగుదలలు చేపట్టటం ద్వారా వ్యాపార సంస్థల ఏర్పాటుకు, వాటి వికాసానికి మార్గం మరింత సులభతరం చేసింది. భారతావని 100 ఏళ్ల దిశగా సాగే మార్గంలో సంస్కరణల ప్రక్రియ మరింత వేగం పుంజుకుంటుందని ఫిక్సీ విశ్వసిస్తోంది. ఈ క్రమంలో సమర్థవంతమైన, ఉత్పాదకమైన, సుస్థిర, ఎగుమతి ఆధారిత స్వభావాన్ని సంతరించుకున్న భారతదేశ పునాది మరింత పటిష్ఠమవుతుంది. ■

యోజన

సెప్టెంబర్, 2023 సంచిక

రాజ్యాంగం, పరిపాలన & సంస్కరణలు

నాణ్యమైన విద్య కోసం టెక్నాలజీ వినియోగం

- అనిల్ సహాయుధే

జాతీయ విద్యా విధానం 2020 దేశంలో అందరికీ అత్యున్నత నాణ్యతతో కూడిన విద్య సమానంగా అందుబాటులోకి తెచ్చే దిశగా పలు విప్లవాత్మక సంస్కరణలను ఆవిష్కరించింది. ఆగ్మెంటెడ్ రియాలిటీ, వర్చువల్ రియాలిటీ, యానిమేషన్, విజువల్ ఎఫెక్ట్స్, గేమింగ్, కామిక్స్ (ఎవిజిసి) వంటి ఉపకరణాలు కృత్రిమ మేధ, మెషిన్ లెర్నింగ్ శక్తితో అభ్యాసకులకు నాణ్యమైన, విస్తృత అనుభవం అందిస్తున్నాయి.

17వ శతాబ్ది నుంచి టెక్నాలజీ మన జీవితాలను విప్లవాత్మకంగా మార్చివేసింది. ఇండస్ట్రీ 1.0 నుంచి ఇండస్ట్రీ 4.0 మధ్య కాలంలో స్టీమ్ ఇంజన్ నుంచి అంతరిక్ష నౌక వరకు, టెలిఫోన్ నుంచి మొబైల్స్ వరకు, ఇంటర్నెట్ నుంచి 2జి, 5జి వరకు పిసిల నుంచి సూపర్ కంప్యూటర్ల వరకు ఎన్నో మార్పులు చోటు చేసుకున్నాయి. సాంకేతికపరమైన ఆ అంశాలన్నీ అందిస్తున్న వేగం మనస్సును హత్తుకుంటుంది. ఈ సాంకేతికమైన మార్పులు మన రోజువారీ జీవితాల్లో గృహాలు, పారిశుద్ధ్యం, ఇంధన వనరులు, కమ్యూనికేషన్, రవాణా రంగాలకే పరిమితం కాదు... కృత్రిమ మేధ (ఎఐ), మెషిన్ లెర్నింగ్ (ఎంఎల్), చాట్ జిపిటి శక్తితో అందుబాటులోకి వచ్చిన కొత్త ఉపకరణాలు ఆగ్మెంటెడ్ రియల్టీ (ఎఆర్), వర్చువల్ రియల్టీ (విఆర్), ఎక్స్టెండెడ్ రియల్టీ (ఎక్స్ఆర్); యానిమేషన్, విజువల్ ఎఫెక్ట్స్, గేమింగ్, కామిక్స్ (ఎవిజిసి) వంటివి నాణ్యతను పెంచి అభ్యాసకుల అనుభూతిని కూడా పెంచాయి. వివిధ కోర్సులు, కార్యక్రమాలు విస్తృతంగా అందుబాటులోకి వచ్చి ఒక్కో సారి ఎంపిక కూడా కష్టం అయ్యేలా చేశాయి.

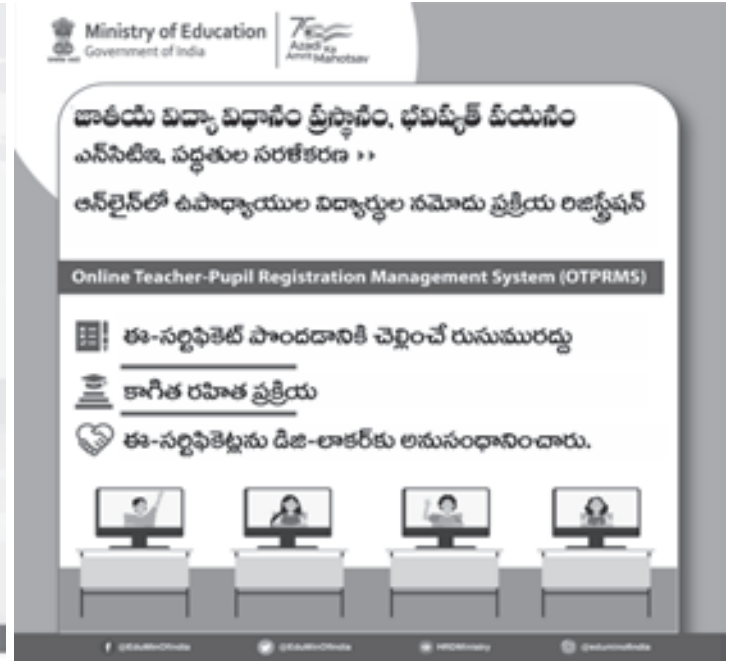
17వ శతాబ్ది నుంచి టెక్నాలజీ మన జీవితాలను విప్లవాత్మకంగా మార్చివేసింది. ఇండస్ట్రీ 1.0 నుంచి ఇండస్ట్రీ 4.0 మధ్య కాలంలో స్టీమ్ ఇంజన్ నుంచి అంతరిక్ష నౌక వరకు, టెలిఫోన్ నుంచి మొబైల్స్ వరకు, ఇంటర్నెట్ నుంచి 2జి, 5జి వరకు పిసిల నుంచి సూపర్ కంప్యూటర్ల వరకు ఎన్నో మార్పులు చోటు చేసుకున్నాయి. సాంకేతికపరమైన ఆ అంశాలన్నీ అందిస్తున్న వేగం మనస్సును హత్తుకుంటుంది. ఈ సాంకేతికమైన మార్పులు మన రోజువారీ జీవితాల్లో గృహాలు, పారిశుద్ధ్యం, ఇంధన వనరులు, కమ్యూనికేషన్, రవాణా రంగాలకే పరిమితం కాదు...ప్రధానంగా విద్య, ఆరోగ్య సంరక్షణ, వ్యవసాయ రంగాలకు కూడా విస్తరించాయి. బ్లాక్

బోర్డులు, సుద్ద ముక్కలు, పెన్సిళ్లు, పెన్లు, పేపర్ల నుంచి ఓవర్ హెడ్ ప్రాజెక్టర్లు, ఎల్ సిడిలు, పిసిలు, లాప్టాప్లు, సిడిలు, డివిడిలు, టీవీల వరకు; అక్కడ నుంచి స్మార్ట్ వైట్ బోర్డులు, ఇంటర్నెట్, ఆన్లైన్ కోర్సులు, ఎంఓఎసి ప్లాట్ ఫారంల వరకు విద్యా రంగంలో మార్పులు మన తలుపులు తట్టాయి. నేడు విద్య ఎక్కడైనా, ఏ సమయంలో అయినా, ఏ వ్యక్తికైనా, ఏ డివైస్ పై అయినా అందుబాటులో ఉంది. వివిధ కోర్సులు, కార్యక్రమాలు విస్తృతంగా అందుబాటులోకి వచ్చి ఒక్కో సారి ఎంపిక కూడా కష్టం అయ్యేలా చేశాయి.

కృత్రిమ మేధ (ఎఐ), మెషిన్ లెర్నింగ్ (ఎంఎల్), చాట్ జిపిటి శక్తితో అందుబాటులోకి వచ్చిన కొత్త ఉపకరణాలు ఆగ్మెంటెడ్ రియల్టీ (ఎఆర్), వర్చువల్ రియల్టీ (విఆర్), ఎక్స్టెండెడ్ రియల్టీ (ఎక్స్ఆర్); యానిమేషన్, విజువల్ ఎఫెక్ట్స్, గేమింగ్, కామిక్స్ (ఎవిజిసి) వంటివి నాణ్యతను పెంచి అభ్యాసకుల అనుభూతిని కూడా పెంచాయి.

2020 జూలై 29వ తేదీన ఆమోదించిన నూతన విద్యా విధానం 2020 అత్యున్నత నాణ్యత గల విద్య అందరికీ సమానంగా అందుబాటులో ఉండేందుకు పలు విప్లవాత్మక సంస్కరణలు ఆవిష్కరించింది. గ్రాస్ ఎనెరోల్

రచయిత : చైర్మన్, నేషనల్ ఎడ్యుకేషన్ టెక్నాలజీ ఫోరమ్, న్యూఢిల్లీ. ఈ-మెయిల్ : chairman-netf@gov.in

మెంట్ రేషియో (జిఇఆర్) పాఠశాల విద్యలో 100 శాతం, ఉన్నత విద్యలో 50 శాతం ఉండాలని నిర్దేశించింది. సాంప్రదాయికంగా నాలుగు గోడల మధ్య నడిచే పాఠశాలలు, కళాశాలలు, విశ్వవిద్యాలయాల ద్వారా మాత్రమే ఇది సాధ్యం కాదు. టెక్నాలజీ వినియోగం ద్వారా మాత్రమే వ్యత్యాసాలను పూడ్చి విద్యలో సమానత్వం, నాణ్యత, బాధ్యతాయుత ధోరణి అందరికీ అందుబాటులో ఉంచడం సాధ్యమవుతుంది. ప్రభుత్వ వైఖరి ప్రకారం పెట్టుబడులపై అధిక రాబడులు (ఆర్ ఓఐ) అందించే సరసమైన విద్య అందుబాటులోకి వస్తుంది.

ఇంతకు ముందు ప్రస్తావించిన టెక్నాలజీలు ఏ మాత్రం కొత్తవి కాదు. సుమారుగా రెండు దశాబ్దాల నుంచి అవి ఏదో ఒక రూపంలో అందుబాటులో ఉన్నాయి. అయితే వాటి వినియోగం పరిమితంగా ఉంది. కోవిడ్-19 మహమ్మారి ప్రపంచవ్యాప్తంగా విద్యారంగం ముఖవిత్రాన్ని పూర్తిగా మార్చివేసింది. 2020 మార్చిలో ఉన్నట్టుండి విద్యా రంగం పూర్తిగా స్తంభించిపోయింది. అలాంటి సమయంలో టెక్నాలజీని ఆశ్రయించి డిజిటల్ విధానం

అనుసరించడం మినహా మరోదారి లేకుండా పోయింది. ఆ పరిస్థితికి భారతదేశం ఏ మాత్రం అతీతం కాదు. అయినా విద్య, ఆరోగ్య సంరక్షణ, ఆర్థిక రంగాల్లో అత్యున్నత పనితీరు ప్రదర్శించిన దేశాల్లో ఒకటిగా నిలిచింది. అదంతా టెక్నాలజీ మహిమే అంటే అతిశయోక్తి కాదు. ఫైబర్ కనెక్టివిటీ, ఇంటర్నెట్, ఉపగ్రహాల ద్వారా డిటిహెచ్ విస్తరణ సహాయంతో మన విద్యారంగం నవ్యపథంలో పయనించింది. రెండు నెలల పాటు విద్యా సంస్థల్లో అడ్మిషన్లు, పరీక్షలు, ఫలితాలు స్తంభించిపోయినా ఇప్పుడు అన్నీ గాడిన పడ్డాయి. ప్రపంచంలోని పలు దేశాలు పూర్తి విద్యాసంవత్సరం నష్టపోయాయి. డిజిటల్ మౌలిక వసతుల పుణ్యమా అని కో-విన్ సహాయంతో పౌరులందరికీ వ్యాక్సినేషన్లు వేయడం, వ్యాక్సినేషన్ సర్టిఫికేట్లు డెలివరీ చేయడం మనం సాధించిన మరో పెద్ద విజయం. ఆర్థికంగా కూడా దేశం అద్భుతమైన పురోగతిని సాధించింది. ప్రపంచవ్యాప్తంగా జరిగిన 40 శాతం డిజిటల్ ఆర్థిక లావాదేవీలు భారతదేశంలోనే జరిగాయి.

అంతమాత్రాన అంతా నవ్యంగా జరిగిపోయిందని లేదా ఎలాంటి సవాళ్లు లేవని

అర్థం కాదు. కోవిడ్-19 మహమ్మారి సమయంలో విద్యార్థుల అభ్యాస ఫలితాలు అంత సంతృప్తికరంగా లేవని, గ్రామీణ-పట్టణ ప్రాంతాల మధ్య డిజిటల్ వ్యత్యాసం స్పష్టంగా కనిపించిందని కొన్ని అధ్యయనాలు తెలుపుతున్నాయి. దానికి తోడు చిన్నచిన్న ఆవాస స్థలాల్లో కొన్ని మానసిక, ఆరోగ్య సంబంధిత సమస్యలు కూడా తలెత్తాయని కూడా తేలింది. చాలా మంది పిల్లలకు ఇంటర్నెట్ లేదా ఆన్లైన్ డివైస్ కూడా అందుబాటులో లేదు. అయినప్పటికీ డిటిహెచ్ కమ్యూనికేషన్, సరసమైన డేటా రేట్లు కారణంగా చాలా దేశాల కన్నా మనం మెరుగైన స్థితిలో ఉన్నాం.

నాణ్యమైన విద్య అందరికీ అందుబాటులోకి తేవడంలో టెక్నాలజీ ఏ విధంగా ఉపయోగపడిందో పరిశీలిద్దాం. ఎన్సీఐఎల్ (జాతీయ టెక్నాలజీ విస్తరణ బోధన కార్యక్రమం) కింద ఐఐఐఐఐలోని స్టూడియోల్లో వీడియో రికార్డింగ్ చేసిన ఇంజనీరింగ్ కోర్సు పాఠ్యాంశాలు కళాశాల గదులకు 2005లోనే సిడిల రూపంలో అందుబాటులోకి వచ్చాయి. ఐఐఐఐ మద్రాస్కు చెందిన వెబ్సైట్ ద్వారా సైతం వాటిని డౌన్లోడ్ చేసుకునే సౌకర్యం అందుబాటులోకి వచ్చింది.

Ministry of Education
Government of India

75
Azadi Ka
Amrit Mahotsav

పి ఎమ్ టీ

(స్కూల్ ఫర్ రైజింగ్ ఇండియా)

భవిష్యత్తుకు పాదులను సిద్ధం చేసే పాఠశాలలు

- జాతీయ విద్యా విధానం (2020) పాఠశాలలో అమలు
- ప్రతీ విద్యార్థికి ప్రత్యేక బడి
- విద్యార్థి చదివే విధానం పర్యవేక్షణ
- ప్రీ-స్కూల్ నుండి 12 తరగతి వరకూ 21వ శతాబ్దపు అభివృద్ధి నైపుణ్యాలలో శిక్షణ
- గ్రేడ్ 3 కి ప్రతీ విద్యార్థికి చదవడం లెక్కల్లో తర్ఫీదు
- మాధ్యమిక పాఠశాలలో వృత్తి విద్యలు
- ప్రతీ విద్యార్థికి కనీసం ఒక రంగంలో నైపుణ్యం
- శ్రీడలు, కళలు ప్రతీ విద్యార్థి పాల్గొనేలా చర్యలు
- ప్రతీ పాఠశాల ఉన్నత విద్యా సంస్థతో అనుసంధానం
- స్థానిక వ్యాపార చేతన వ్యవస్థతో అనుసంధానం
- హరిత పాఠశాల
- పౌరుల బాధ్యత, పర్యావరణ హిత జీవనశైలి, ముఖ్యం
- అభివృద్ధి విద్యారోధనా పర్యవేక్షణ
- ప్రతీ పాఠశాల నాణ్యతా ప్రమాణాలను అమలు చేయాలి.

[@EduMinOfIndia](#)
[@EduMinOfIndia](#)
[HRDMinistry](#)
[@eduminofindia](#)

ఆ రకంగా ద్వితీయ శ్రేణి, తృతీయ శ్రేణి నగరాలు ఐఐఐటిలకు చెందిన అత్యుత్తమ ప్రొఫెసర్ల ద్వారా నాణ్యమైన లెక్చర్లతో లబ్ధి పొందాయి. సాధికారతలో ఇది తొలి దశ. 2008 సంవత్సరంలో అత్యున్నత శ్రేణి పరికరాలు అందుబాటులో లేకపోయినా వర్చువల్ లాబ్స్ సిమ్యులేషన్ తరహా అనుభవాన్ని అన్ని కళాశాలలకు అందుబాటులోకి వచ్చాయి. ఆ రకంగా వర్చువల్ లాబ్స్ ద్వారా అభ్యాసం మరో సాధికార క్షణం. అదే సమయంలో ప్రధాన విద్యా సంస్థలకు 1 జిబిపిఎస్ ఇంటర్నెట్ కనెక్టివిటీ అందుబాటులోకి తేవడం మరో మైలురాయి.

జాతీయ స్థాయి ప్రాధాన్యత గల ఇన్స్టిట్యూట్ల ద్వారా ఒకవక్క ఇలాంటి ప్రయత్నాలు జరుగుతుండగానే రాష్ట్ర స్థాయి, విశ్వవిద్యాలయ స్థాయి, కళాశాల స్థాయిలో ఆన్లైన్ అభ్యాస వేదికల (ఎల్ఎంఎస్) ద్వారా విద్యను అందించే ప్రయత్నం కొందరు ఔత్సాహికులు చేశారు. ఫలితంగా వ్యక్తిగత కారణాలు లేదా ఆరోగ్య సమస్యల కారణంగా పాఠశాలలకు హాజరు కాలేని వారికి కూడా

విద్య అందుబాటులోకి వచ్చింది. ఓపెన్ ఎడ్యుకేషన్ రీసోర్సెస్ (ఓఇఆర్) విస్తరణ, ప్రపంచవ్యాప్తంగా ప్రజలకు అవి ఉచితంగా అందుబాటులోకి రావడం విద్యారంగాన్ని మరింత సాధికారం చేసింది.

ప్రభావవంతమైన బోధన, అభ్యాసం రెండింటికీ ఉపాధ్యా శిక్షణ అత్యంత కీలకం. కాని రాష్ట్రాల స్థాయిలో ద్వితీయ శ్రేణి, తృతీయ శ్రేణి నగరాల్లో సుశిక్షితులైన ఉపాధ్యాయుల కొరత తీవ్రంగా ఉంది. క్లాస్రూమ్ల ద్వారా జరిగే శిక్షణ కార్యక్రమాలకు కొన్ని పరిమితులున్నాయి. వారు పని చేస్తున్న విద్యా సంస్థల నుంచి సెలవు పొందడం, రవాణా, నివాస వ్యయాలు అందుకు పెద్ద అవరోధాలు. మహిళా ఉపాధ్యాయులకైతే కుటుంబం, చిన్న పిల్లల బాధ్యతను వదిలి వెళ్లలేని అదనపు సమస్య కూడా ఉంది. ఇలాంటి ఇబ్బందులు అధిగమించడానికి కేంద్ర విద్యా మంత్రిత్వ శాఖ మద్దతుతో అమృత విశ్వవిద్యాలయం ప్రారంభించిన ఆన్లైన్ శిక్షణ చాలా విజయవంతం అయింది. ఐఐఐటి బొంబాయి,

ఐఐఐటి ఖరగ్ పూర్ ప్రారంభించిన టీ10కెటి కార్యక్రమం ఫ్యాకల్టీ శిక్షణలో ఘన విజయం సాధించింది. ప్రధానంగా మహిళలకు ఎంతో ప్రయోజనకరం అయింది. టెక్నాలజీ, ఇంటర్నెట్ సహాయంతోనే ఇది సాధ్యమయింది. ఎఐసిటిఇకి చెందిన అటల్ విద్యా కార్యక్రమం కింద ఎఐ, ఎంఎల్, రోబోటిక్స్, డ్రోన్లు, సైబర్ సెక్యూరిటీ, క్లౌడ్ కంప్యూటింగ్, డేటా అనలిటిక్స్, క్వాంటమ్ కంప్యూటింగ్ సహాయంతో నిర్వహించిన అత్యున్నత శ్రేణి శిక్షణ కార్యక్రమాలు మరింత విజయవంతం అయ్యాయి. ఇవి 1.5 లక్షల ఫ్యాకల్టీ శిక్షణకు దోహదపడ్డాయి. ఎఐసిటిఇ 8 ఫ్యాకల్టీ మాడ్యూల్స్ను సృష్టించింది. ఇంజనీరింగ్, టీచింగ్ పెడగాజీ, కరికులం అభివృద్ధి, టెక్నాలజీ వినియోగం, పరీక్ష పేపర్ల రూపకల్పన, పరిశోధన, ఇన్నోవేషన్, ఇన్స్టిట్యూట్ అడ్మినిస్ట్రేషన్, యువ ఉపాధ్యాయుల సాధికారత వంటి విభాగాల్లో ఆ మాడ్యూల్స్ సహాయపడ్డాయి.

ఈ పరిణామాలతో 2011 సంవత్సరంలో తొలి ఎంఓఓసి (మాసివ్ ఓపెన్ ఆన్లైన్ కోర్సు) అమలులోకి వచ్చింది. స్టాన్ ఫోర్డ్ విశ్వవిద్యాలయానికి చెందిన కోర్సెరా, ఎంఐటికి చెందిన ఇడిఎక్స్ వంటి ఎన్నో కార్యక్రమాలు ప్రాచుర్యం సాధించాయి. దీనికి తోడు ఎంహెచ్ఆర్ డి నిధులతో ఎఐసిటిఇ స్వయం పేరిట రూపొందించిన దేశీయ ఎంఓఓటి ప్లాట్ ఫారం కూడా ఏ మాత్రం వెనుకబడి లేదు. సామర్థ్యాన్ని మరింత విస్తరించిన స్వయం 2.0 ద్వారా 3000 పైగా కోర్సులు 3 కోట్ల మందికి పైగా రిజిస్టర్డ్ వినియోగదారులకు దేశంలోని, ఇతర వర్తమాన దేశాలకు చెందిన మారుమూల ప్రాంతాలకు అందుబాటులోకి వచ్చాయి. ఆర్ట్స్, కామర్స్, సైన్స్, ఇంజనీరింగ్, మేనేజ్ మెంట్ కోర్సులు ఉచితంగా అందుబాటులోకి వచ్చాయి. ఇవి విద్యార్థులను మరింతగా సాధికారం చేశాయి.

గ్రామాలు, మారుమూల ప్రాంతాలకు చెందిన పలువురు విద్యార్థులు మాతృభాషలో విద్యాభ్యాసం వంటి భాషాపరమైన అవరోధాలు ఎదుర్కొంటున్నారు. తల్లిదండ్రుల ఆదాయాలు తగినంతగా లేకపోవడంతో వారు తమ పిల్లలను పట్టణాలు, నగరాలకు ఉన్నత విద్య కోసం పంపలేని స్థితిలో ఉన్నారు. ఎఱ ఆధారిత అనువాద ఉపకరణం అనువాదిని ద్వారా ఉన్నత విద్యా విభాగంలో ఉపయోగించే వివిధ

మరో రెండు కొత్త డిజిటల్, టెక్నలాజికల్ చొరవలు కూడా రూపకల్పన దశలో ఉన్నాయి. విద్యార్థులు అర్జించిన అర్హతలు, క్రెడిట్లు డిజిటల్ /ఎడ్యుకాకర్లో భద్రపరిచేందుకు అకడమిక్ బ్యాంక్ ఆఫ్ క్రెడిట్స్ (ఎబిసి);

టెక్నాలజీ వేగంగా మారుతోంది. నేషనల్ టెక్నాలజీ ఎడ్యుకేషన్ ఫోరమ్ ద్వారా విద్యార్థులు, ఉపాధ్యాయులు, విద్యా సంస్థలు, రాష్ట్రప్రభుత్వాలు నవో భాగస్వామ్య విభాగాలన్నింటికీ తాజా ధోరణులు తెలిగ్గా తెలుస్తున్నాయి. సమానత్వం, సరసమైన ధరల్లో నాణ్యమైన విద్యను అందుబాటులోకి తేవడంలో టెక్నాలజీ వినియోగం వల్ల 21వ శతాబ్దికి చెందిన నవభారతం సాధికారం అవుతుంది. ■

PUBLICATIONS DIVISION
Ministry of Information and Broadcasting
Government of India

COMING SOON!

BEST OF YOJANA SPECIAL SERIES

Bringing to you **curated books** with popular articles of Yojana on the most buzzing topics and themes.

Handy digest for preparations
of various competitive exams

Content presentation in a
sleek and concise format

Focused thematic areas-based
books for comprehensive insights

Revisiting India's development
journey in the last few years

For business/advertisement related queries on this series
contact: 011-24367453 or pdjucir@gmail.com

జాతీయ పతాక రూపశిల్పి - పింగళి వెంకయ్య

భారత జాతీయ జెండా దేశానికి గర్వకారణం. అఖండ భారతావని సగర్వంగా ఆవిష్కరించుకునే మువ్వన్నెల జాతీయ పతాకం. ప్రతి రోజూ సమున్నతంగా ఎగురుతుంటే ప్రతి భారతీయుడి శరీరం పులకరిస్తుంది.

‘అజాదీ కా అమృత్ మహోత్సవ్’ లో భాగంగా స్వాతంత్ర్య సంగ్రామంలో పింగళి వెంకయ్య పాత్ర, జాతీయ పతాకం రూపకల్పనలో ఆయన విశేష కృషిని స్మరిస్తూ పింగళి వెంకయ్య 147వ జయంతిని ఆగస్టు 2న జరుపుకుంటాము.

జీవితాంతం గాంధేయవాదిగా కొనసాగిన పింగళి వెంకయ్య 1876 ఆగస్టు 2వ ఆంధ్రప్రదేశ్‌లోని కృష్ణా జిల్లా మచిలీపట్నం వద్ద భట్ల పెనుమర్రు లో జన్మించారు.

పింగళి వెంకయ్య విద్యాభ్యాసం పూర్తిచేసుకున్నాక, 19 ఏళ్లకే బ్రిటిష్ సైన్యంలో చేరారు. దక్షిణాఫ్రికాలో జరిగిన ఆంగ్లో-బోయర్ యుద్ధం (1899-1902)లో పాల్గొన్నారు. ఆ సమయంలోనే అక్కడ మహాత్మాగాంధీని కలుసుకున్నారు. బ్రిటిష్ జాతీయ పతాకానికి సైనికులు సెల్యూట్ చేసే ఘటన వెంకయ్య మదిలో నిలిచిపోయింది. స్వదేశానికి వచ్చాక మచిలీపట్నంలోని ఆంధ్ర జాతీయ కళాశాలలో లెక్చరర్‌గా పనిచేస్తూ... మన దేశానికి కూడా జాతీయ పతాకం కావాలని.. రూపకల్పనకు నడుం బిగించారు.

స్వాతంత్ర్య ఉద్యమ కార్యాచరణ కోసం జరిగే అఖిల భారత కాంగ్రెస్ సమావేశాల్లో పింగళి వెంకయ్య తరచూ పాల్గొనేవారు. 1906లో కలకత్తాలో కాంగ్రెస్ సమావేశాల ప్రారంభ సమయంలో బ్రిటిష్ వారి జాతీయ జెండాను కాంగ్రెస్ నాయకులు ఆవిష్కరించడం చూసి ఎంతో కలత చెందారు. మన దేశానికి ఒక జాతీయజెండా ఉండాలనే ఆవశ్యకతను గుర్తించి కాంగ్రెస్ సమావేశాల్లోనూ నొక్కిచెప్పేవారు. ఇతర దేశాల పతాకాలపైన అధ్యయనం చేశారు. భారత జాతీయ పతాకం ఎలా ఉండాలో 30 రకాల డిజైన్లు సిద్ధం చేసి.. 1916లో ‘ఏ నేషనల్ ఫ్లాగ్ ఫర్ ఇండియా’ అనే బుక్‌లెట్ ప్రచురించారు.

1921 మార్చి 31-ఏప్రిల్ 1తేదీలలో విజయవాడలో జరిగిన అఖిల భారత కాంగ్రెస్ కమిటీ సమావేశానికి మహాత్మాగాంధీ వచ్చారు. పింగళి వెంకయ్య ఆయన్ను కలిసి ఖద్దరుపై తాను రూపొందించిన ‘స్వరాజ్’ పతాకాన్ని అందజేశారు. ఎరుపు, పచ్చ రంగులు మాత్రమే అందులో ఉన్నాయి. ఆ ఏడాది పతాకంలో కాంగ్రెస్ వర్కింగ్ కమిటీ కొన్ని మార్పులు చేసింది. ఎరుపు రంగు స్థానంలో కాషాయ రంగు వచ్చింది. పతాకం పై భాగాన కాషాయవర్ణం, మధ్యలో తెలుపు, ఆ తర్వాత పచ్చ రంగు వచ్చాయి. మధ్యలో తెల్ల రంగుపై చరఖాను చేర్చారు. 1947లో స్వాతంత్ర్యం సిద్ధించాక బాబూ రాజేంద్రప్రసాద్ సారధ్యంలో జాతీయ పతాక కమిటీ ఏర్పాటైంది. ఆ కమిటీ చరఖా స్థానంలో అశోక చక్రాన్ని ఆమోదించింది.

రోజ్ గార్ మేళా

రోజ్ గార్ మేళా సందర్భంగా 22 జూలై 2023 న సికింద్రాబాద్ లోని రైల్వే కళారంగ్ లో జరిగిన కార్యక్రమంలో ఎంపికైన అభ్యర్థులకు ఉద్యోగ నియామక పత్రాలు అందజేస్తున్న గౌరవ కేంద్ర సాంస్కృతిక, పర్యాటక మరియు ఈశాన్య రాష్ట్రాల అభివృద్ధి శాఖా మంత్రి శ్రీ జి. కిషన్ రెడ్డి

కేంద్ర ప్రభుత్వం 9 సంవత్సరాల సేవ, సుపరిపాలన, పేదల సంక్షేమంపై ఫోటో ప్రదర్శన

కేంద్ర సమాచార, ప్రసార మంత్రిత్వశాఖకు చెందిన సెంట్రల్ బ్యూరో ఆఫ్ కమ్యూనికేషన్ (సిబిసి) ఆధ్వర్యంలో నాగర్ కర్నూల్ లో కేంద్ర ప్రభుత్వం “9 సంవత్సరాల సేవ, సుపరిపాలన, పేదల సంక్షేమం” పై సిబిసి నల్గొండ క్షేత్ర ప్రచార కార్యాలయం ఏర్పాటు చేసిన ఫోటో ప్రదర్శనను ప్రారంభిస్తున్న నాగర్ కర్నూల్ జిల్లా కలెక్టర్ శ్రీ పి. ఉదయ్ కుమార్, పత్రికా సమాచార కార్యాలయం (పిఐబి) తెలంగాణ, ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రాల అదనపు డైరెక్టర్ జనరల్ శ్రీమతి శృతి పాటిల్, పిఐబి డిప్యూటీ డైరెక్టర్ డా॥ పి. మానస్ కృష్ణకాంత్ తదితరులు.

75 YEARS 75 FILMS

India's Cinematic Journey

(75 ఇయర్స్ 75 ఫిలింస్)

ఇండియాస్ సినిమాటిక్ జర్నీ

రచయిత: అమితవ నాగ్

వెల: రూ. 820/-

75 సంవత్సరాల క్రితం సాంప్రదాయికత - ఆధునికతల మధ్య వారధి అంతరించిపోతున్న పరిస్థితులలో జీవితానికున్న కొత్త అర్థాలను సృజనాత్మక శైలిలో విడమరచి చెప్పడానికి భారతీయ సినిమా తన ఎల్లలను విస్తృత పరచింది. 75 ఏళ్ల తరువాత, భారతీయ సినిమా ఆధునికత అనంతర జీవన దార్శనికత దిశగా పయనిస్తోంది. గడచిన ఏడు దశాబ్దాలలో విడుదలైన 75 సినిమాలను శోధించి దేశంలోని సాంఘిక రాజకీయ పరిస్థితులను సినిమాలలో ప్రదర్శించిన తీరును ఈ పుస్తకంలో వివరించారు.

రాష్ట్రపతి, ప్రధానమంత్రి ప్రసంగాలు, భారతీయ సాంస్కృతిక వారసత్వం, ప్రాంతాలు, ప్రజలు కళలు, సంస్కృతి, వృక్ష సంపద, జంతుజాలం, గాంధీ సాహిత్యం ప్రముఖుల జీవిత చరిత్రలు, ప్రసంగాలు, విజ్ఞాన శాస్త్రం, బాలల సాహిత్యం సహా మరిన్ని పుస్తకాలను కొనుగోలు చేయడానికి మా వెబ్ సైట్ www.publicationsdivision.nic.in దర్శించండి.

ప్రచురణల విభాగం

ప్రతులకు : సేల్స్ ఎంపొరియం, పబ్లికేషన్స్ డివిజన్, రూమ్ నెం. 204, సిజిఓ టవర్స్, కవాడిగూడ, హైదరాబాద్-500 080. ఫోన్ నెం. 040-27535383.
ఆన్లైన్ లో కొనుగోలు చేయడానికి www.bharatkosh.gov.in
website : www.publicationsdivision.nic.in దర్శించండి

యోజన

పాఠకులు, చందాదారులు,

ఏజెంట్లు, ప్రకటనకర్తలకు

76వ స్వాతంత్ర్యదినోత్సవ శుభాకాంక్షలు

ఎ) అయోడిన్ 131

బి) సీసియం 137

సి) యురేనియం 235

డి) ప్లూటోనియం 231

5) జో (ZO) ప్రజలు
(ఈశాన్యరాష్ట్రాల్లో
నివసించే

కుకి-బిన్-మిజో తెగలు)

ఏమతాన్ని అవలంబిస్తారు ?

ఎ) బౌద్ధం

బి) ప్రకృతి ఆరాధన

సి) క్రిష్టియానిటీ (క్రైస్తవం)

డి) హిందూయిజం (హైందవం)

6) 'ఈ-రూపి' అనేది ఏదేశ కేంద్ర
బ్యాంక్ జారీచేసిన డిజిటల్ కరెన్సీ?

ఎ) ఇండోనేషియా బి) శ్రీలంక

సి) ఇండియా డి) నేపాల్

7) యూక్లిడ్ (Euclid) టెలీస్కోప్ ని
ఎక్కడ నుంచి స్పేస్ ఎక్స్ రాకెట్ లో
లాంచ్ చేశారు?

ఎ) సోకేజ్ ఆఫ్ గుడీవేల్ యా

బి) కేఫ్ కెనెరెరాల్

సి) కేఫ్ కొమరిన్

డి) కేఫ్ వెర్డ్

8) స్వయం సమృద్ధ మధ్యాహ్న భోజన
పథకాన్ని అమలు చేసిన పాఠశాల
ఎక్కడుంది?

ఎ) గుండూరు

బి) బస్తర్

సి) కొక్రజూర్

డి) జూర్నుగూడ

9) లంబానీ హస్తకళలు ఏ రాష్ట్రానికి
చెందినవి?

ఎ) తెలంగాణ బి) కర్ణాటక

సి) మణిపూర్ డి) సిక్కిం

10) "అమృత్ జనరేషన్ క్యాంపెయిన్
నయాభారత్ కే సప్నే" ఏ మంత్రిత్వ
శాఖ, ఎవరితో కలిసి
ప్రారంభించింది?

ఎ) మినిస్ట్రీ ఆఫ్ WCD, మెటా కలిసి

బి) మినిస్ట్రీ ఆఫ్ ఎడ్యుకేషన్, టీవీటర్ తో
కలిసి

సి) మినిస్ట్రీ ఆఫ్ I&B, యూట్యూబ్ కలిసి

డి) ఏదీకాదు

11) నలబన పక్షి సంరక్షణ కేంద్రం ఎక్కడ
ఉంది?

ఎ) పశ్చిమ బెంగాల్

బి) ఒడిషా

సి) కేరళ

డి) హర్యానా

12) పెర్ఫార్మెన్స్ గ్రేడింగ్ ఇండెక్స్ ఫర్ డిస్ట్రీక్ట్స్
(PGI-D) ను ఏ మంత్రిత్వ శాఖ
విడుదల చేస్తుంది?

ఎ) ఎడ్యుకేషన్ (విద్యాశాఖ)

బి) మహిళా శిశు సంక్షేమ

సి) పట్టణాభివృద్ధి

డి) సామాజిక న్యాయం

13) చంద్రయాన్-3 ప్రయోగంలో
ల్యాండర్ చంద్రునిపై ఎక్కడ
దిగుతుంది?

ఎ) ఉత్తర ధృవం

బి) దక్షిణ ధృవం

సి) చంద్ర మధ్యరేఖ

డి) అసలు చంద్రయాన్-3లో ల్యాండర్
పంపించడంలేదు

I) 'వర్కారీలు' ఎవరు ?

ఎ) హజ్ యాత్రకు ఇండియా నుంచి వెళ్లే
యాత్రికులు

బి) పండరీపూర్ విఠోభా దర్శనానికి వెళ్లే
యాత్రికులు

సి) పళని సుబ్రహ్మణ్యస్వామి దర్శనానికి
వెళ్లే యాత్రికులు

డి) ఛార్ ధామ్ యాత్రకు దక్షిణ భారత్
నుండి వెళ్లే యాత్రికులు

2. 'సైబర్ పంచాయత్' అనే కొత్త చొరవను
ప్రవేశ పెట్టింది

ఎ) సైబరాబాద్ పోలీసులు

బి) ముజఫర్ పూర్ పోలీసులు

సి) యమునానగర్ పోలీసులు

డి) భువనేశ్వర్ పోలీసులు

3) నేగ్లెరియా ఫౌలెరి (Naegleria
Fowleri) అనేది ?

ఎ) మెదడుని తినే అమీబా

బి) ప్రేగు క్యాన్సర్ కి కారణమయ్యే క్రిమి

సి) జంతువుల్లో మాత్రమే కనిపించే ఒక
పరాన్నజీవి

డి) పైవేవీకావు

4) చెర్నోబిల్ లో జరిగిన అణుప్రమాదంలో
వెలువడిన రేడియో ధార్మిక పదార్థం

14) కేమ్స్ & కెటిల్స్ (Kames & Kettles) తరహా భౌగోళిక స్వరూపాలు ఎక్కడ కనిపిస్తాయి?

- ఎ) భూమధ్యరేఖా ప్రాంతాలు
- బి) హిమాలీ నదీ పరివాహక ప్రాంతాలు
- సి) అగ్ని పర్వత శ్రేణుల్లో
- డి) సముద్రగర్భాన

15) హాడ్లీ సెల్ (Hadley Cell) ఫెర్రెల్ సెల్ (Ferrel Cell) అనేవి దేనికి సంబంధించిన పదాలు?

- ఎ) వాతావరణానికి
- బి) శిలావరణానికి
- సి) జీవా వరణానికి
- డి) పైవేవీ కావు

16) పాంఘై కోపరేషన్ ఆర్గనైజేషన్ (SCO) అధికారిక భాషలు

- ఎ) చైనీస్, స్పానిష్
- బి) అరబిక్, రష్యన్
- సి) రష్యన్, చైనీస్
- డి) ఇంగ్లీష్, రష్యన్

17) ప్రపంచ 'పోటీతత్వ' సూచీలో భారత స్థానం

- ఎ) 18
- బి) 28
- సి) 40
- డి) 68

18) ఇటీవల క్షేమేట్క్లాక్ (పర్యావరణ గడియారాన్నీ) ఎవరు ప్రారంభించారు?

- ఎ) నరేంద్రమోదీ

- బి) జో బైడెన్
- సి) కింగ్ ఛార్లెస్-III
- డి) యునైటెడ్ నేషన్స్

19) కావేరీనది ఎక్కడ ఆవిర్భవించింది?

- ఎ) బ్రహ్మగిరి
- బి) మహేంద్రగిరి
- సి) అమర కంటక్
- డి) శేషాచలం

20) భారత ప్రభుత్వం 2015 లో ప్రవేశ పెట్టిన నారింజ రంగు (Orange) పాస్ పోర్టు ఎవరికోసం?

- ఎ) కాంది శీకులకు (Refugees)
- బి) 10వ తరగతి చదవని, వేరే దేశంలో పనికి వెళ్ళే భారతీయులకు
- సి) ఈశాన్య రాష్ట్రాల్లో నివసిస్తున్న భారతీయులకు
- డి) పైవేవీ కావు

21) 'కాలా నమక్' అనేది ఏ పంట రకానికి సంబంధించినది ?

- ఎ) గోధుమలు
- బి) రాగులు
- సి) జీలకర్ర
- డి) వరి

22) భారతరాజ్యాంగంలో పొందు పరచిన ప్రాథమిక హక్కులు అనే భావన ఏ దేశ రాజ్యాంగం నుంచి తీసుకున్నారా?

- ఎ) (కెనడా)
- బి) U.K
- సి) U.S
- డి) Australia (ఆస్ట్రేలియా)

23) కాంపిటిషన్ కమిషన్ ఆఫ్ ఇండియా (CCI) అనేది ?

- ఎ) రాజ్యాంగ బద్ధమైన సంస్థ
- బి) చట్ట బద్ధమైన సంస్థ
- సి) ప్రైవేటుగా స్థాపించిన వ్యవస్థ
- డి) ఏదీకాదు

24) "ఫోనాన్స్" అనగా ?

- ఎ) కాంతి రేణువులు
- బి) పరాగరేణువులు
- సి) నానో నీటి రేణువులు
- డి) కంపనశక్తి రేణువులు

25) నాబార్డ్ ప్రధానకార్యాలయం ఎక్కడ ఉంది?

- ఎ) హైదరాబాద్
- బి) ముంబై
- సి) న్యూఢిల్లీ
- డి) బెంగళూరు

జవాబులు (ఆగష్టు 2023)

1	బి	10	ఏ	19	ఏ
2	సి	11	బి	20	బి
3	ఏ	12	ఏ	21	డి
4	బి	13	బి	22	సి
5	సి	14	బి	23	బి
6	సి	15	ఏ	24	డి
7	బి	16	సి	25	బి
8	సి	17	సి		
9	బి	18	సి		

ఆవిష్కరణల పర్యావరణ వ్యవస్థకు సమర్థరూపం

అటల్ ఆవిష్కరణ వ్యవస్థ

- ప్రమీత్ దాస్
- తన్వీ మిశ్రా
- అన్మోల్ సెహగల్

“భవిష్యద్దర్శనం కావాలంటే దాన్ని సృష్టించడమే అత్యుత్తమ మార్గం”

- అజ్ఞాత ఉవాచ

మానవాభివృద్ధికి అనాదిగా ఆవిష్కరణే పునాది . నిప్పును కనుగొనడం నుంచి దాని నియంత్రణ దాకా.. చక్రం సృష్టి - దాని బహుముఖ ప్రయోజనాల ఆవిష్కరణ వరకూ.. ఐతిహాసిక యుగం నుంచి విప్లవాత్మక పరివర్తన శకానికి బాటలు పరచింది ఆవిష్కరణాత్మకతే!

**స్పాటిఫైలో షేరియల్
టింకర్ ప్రెన్యూయర్
షాడ్ కాస్ట్ గురించి
12 ప్రాంతీయ
భాషలలో వివరించు**

పారిశ్రామిక విప్లవంతోపాటు... ముఖ్యంగా గత శతాబ్దంలో ఆవిష్కరణల ప్రభావంపై ఎంతో లోతైన చర్చ సాగింది. ప్రపంచాన్ని కుదిపేసే స్థాయిలో సాంకేతిక పరిజ్ఞాన పరివర్తనకు ఈ చర్చ దారితీసింది. అదే సమయంలో ప్రపంచవ్యాప్త ఆర్థిక వ్యవస్థల్లోని అన్ని రంగాల్లోనూ గణనీయ మెరుగుదలకు దోహదం చేసింది. నానాటికీ పెరిగే జనాభా అవసరాలు, ఆకాంక్షలను తీర్చడమేగాక మానవాళి జీవనాన్ని మరింత మెరుగ్గా, మరింత అనుసంధానంతో మరింతగా సుసంపన్నం చేసింది.

రచయితలు : ప్రమీత్ దాస్, నీతి ఆయోగ్ పరిధిలోని అటల్ ఇన్నోవేషన్ మిషన్ లో ప్రోగ్రామ్ డైరెక్టర్.

తన్వీ మిశ్రా, యువ వృత్తి నిపుణులు, అటల్ ఇన్నోవేషన్ ఇషన్, నీతి ఆయోగ్

అన్మోల్ సెహగల్, ప్రోగ్రామ్ ఎగ్జిక్యూటివ్, 'ఐడెక్స్, డిఐఓ, రక్షణ మంత్రిత్వ శాఖ, భారత ప్రభుత్వం

యోజనా ఆగస్టు, 2023

ఆవిష్కరణంటే ఏమిటి?

అర్థవంతమైన సవాళ్లకు నవ్య పరిష్కారాలను అన్వేషించి, విలువను సృష్టించగల ప్రక్రియే ఆవిష్కరణ. దీన్ని కొత్త అనువర్తనాల సృష్టి కోసం అన్వేషణ లేదా ఇప్పటికేగల సాంకేతికత మెరుగువైపు సాగే పరిశోధనగా పేర్కొనవచ్చు.

ప్రపంచ వాస్తవ స్థూల దేశీయోత్పత్తి (జిడిపి) వార్షిక వృద్ధి క్రీస్తుశకం 1700 వరకూ 0.1 శాతంకన్నా తక్కువగా ఉందని సంప్రదాయక 'జిడిపి' అంచనాలు సూచిస్తున్నాయి. జనాభా పెరుగుదలతో వినియోగం పెరుగుదల ముడిపడి ఉండటం ఇందుకు కారణమని అవి చెబుతున్నాయి. ఈ నేపథ్యంలో 1750ల తర్వాత ప్రపంచ 'జిడిపి' వృద్ధి విశేష స్థాయిలో నమోదవుతూ వచ్చింది. పారిశ్రామిక విప్లవ సమయాన సాంకేతిక పరిజ్ఞానం, సాంకేతికత చోదిత ఆవిష్కరణాత్మకతే వృద్ధిలో ఈ మార్పును తెచ్చాయని చెప్పవచ్చు. ఇక 18వ శతాబ్దంలో ఆవిరి ఇంజన్ పరిజ్ఞానం అందుబాటులోకి రావడాన్ని ఒక అద్భుత ఉదాహరణగా పేర్కొనవచ్చు. ఇది చిన్న మరింత శక్తిమంతమైన ఇంజన్ల సృష్టికి నాంది పలికింది. తద్వారా భారీ వస్త్రాత్పత్తికి అవకాశం లభించడంతో వస్త్ర-ప్రజా రవాణాలో విప్లవాత్మక మార్పులకు శ్రీకారం చుట్టింది. ఈ ఒక్క పరిష్కారంతో ప్రపంచ ఆర్థిక వ్యవస్థ అనేక రెట్లు ఎగువకు దూసుకెళ్లింది. ఏ దేశ ఆర్థిక వ్యవస్థనైనా రూపుదిద్దడంలో ఆవిష్కరణాత్మకత కీలక పాత్ర పోషిస్తుందని ఇది స్పష్టం చేస్తోంది.

ఆర్థిక దృక్పథంలో కార్మిక శక్తి, మూలధనం, ఉత్పాదకత కలగలిసి.. (హౌఎఫ్ (ఎ, కె, ఎల్) లభించే అంతిమ ఫలితాన్నే 'మొత్తం ఉత్పత్తి' (జిడిపి)గా వృద్ధి నిద్ధాంతం నిర్వచించింది. క్లుప్తంగా చెబితే- ఆర్థిక వ్యవస్థలో మొత్తం ఉత్పత్తి లేదా 'జిడిపి' అన్నది మొత్తం ఉత్పాదకత (టిఎఫ్పి) నిష్పత్తికి

అనుగుణంగా ఉంటుంది. ఈ 'మొత్తం ఉత్పాదకత' వృద్ధిలో ఆవిష్కరణ, సాంకేతికత వృద్ధి, సామర్థ్య ప్రయోజనాలు అత్యంత భారీ ఉప-విభాగాలుగా ఉంటాయి.

ప్రపంచంలో అత్యంత అభివృద్ధి చెందిన- అమెరికా, యునైటెడ్ కింగ్డమ్, ఫ్రాన్స్, జర్మనీ, జపాన్ వంటి దేశాలను సంప్రదాయకంగా అత్యంత సాంకేతికత-ఆధారిత ఆవిష్కరణాత్మక దేశాలుగా మనం పరిగణిస్తుంటాం. ఒక దేశ ప్రగతి పురోగమనాన్ని నిర్ణయించడంలో ఆవిష్కరణల కీలక పాత్రను ఈ దృక్పథం రుజువు చేస్తుంది. అయితే, ఏ దేశమైనా ఆవిష్కరణాత్మకతను తన సహజ స్వభావంగా ఎలా మార్చుకోగలదు? ప్రపంచ చరిత్ర ప్రకారం- ఆవిష్కరణాత్మకతకు బీజం వేయడంలో తొలి అడుగు ప్రభుత్వానిదే. ఇజ్రాయేల్ లో 'ఇజ్రాయేల్ రక్షణ బలగాలు' (ఐడిఎఫ్), అమెరికాలో 'ఎస్బిఎ', స్మిల్ బిజినెస్ ఇన్నోవేషన్ రీసెర్చ్ (ఎన్బిఐఆర్) వ్యవస్థలు ఆవిష్కరణ కేంద్రాలుగా రూపొందడంలో ప్రభుత్వాలు కీలక పాత్ర పోషించాయని మనకు స్పష్టమవుతుంది. ఈ నేపథ్యంలో భారత్ వంటి విశాల, వైవిధ్యభరిత దేశంలో ఆవిష్కరణల సంస్కృతిని రూపుదిద్దడం గురించి ఆలోచిస్తే మనకిది మరింత ప్రస్ఫుటం అవుతుంది.

ఈ సహస్రాబ్ది ప్రారంభంలో అట్టడుగు స్థాయినుంచి సాంకేతిక ఆవిష్కరణలతోపాటు సంప్రదాయ పరిజ్ఞాన బలోపేతం దిశగా భారత ప్రభుత్వం తనవంతు కృషికి నాంది పలికింది. ఇందులో భాగంగా శాస్త్ర-సాంకేతిక విభాగం (డిఎస్టీ) పరిధిలో 'జాతీయ ఆవిష్కరణల సంస్థ' (ఎన్ఐఎఫ్)ను ఏర్పాటు చేసింది. దాదాపు దశాబ్దం తర్వాత 2013లో 'శాస్త్ర-సాంకేతిక-ఆవిష్కరణల విధానం' రూపొందింది. ప్రపంచంలోని ఐదు అగ్రశ్రేణి శాస్త్ర-విజ్ఞాన దేశాల జాబితాలో భారత్ స్థానం

సంపాదించడమే దీని లక్ష్యం. ఈ మేరకు భారతదేశం కోసం బలమైన, ఆచరణాత్మక, అత్యాధునిక సాంకేతికత చోదిత శాస్త్ర-పరిశోధన-ఆవిష్కరణల వ్యవస్థ (సృష్టి) నిర్మాణాన్ని లక్ష్యంగా నిర్దేశించుకుంది. శాస్త్ర-సాంకేతిక-ఆవిష్కరణల విధానం మేరకు దేశం నలుమూలలా ఆవిష్కరణ-వ్యవస్థాపన సంస్కృతిని ప్రోత్సహించేందుకు సిద్ధమైంది. దీనికి అనుగుణంగా 2016లో అత్యున్నత ప్రభుత్వ విధాన నిర్ణాయక సంస్థ 'నీతి ఆయోగ్' పరిధిలో 'అటల్ ఆవిష్కరణల వ్యవస్థ' (ఎఐఎం)ను ఏర్పాటు చేసింది.

దేశంలో ఆవిష్కరణ-వ్యవస్థాపన సంస్కృతిని సృష్టించడమే 'ఎఐఎం' లక్ష్యం. అయితే, సంస్కృతి సృష్టి అన్నది ఒక ఆవిష్కర్త జీవన చక్రమంతటా నిరంతర-లక్షిత కార్యాచరణ అవసరమైన సుదూర లక్ష్యం. అంతేకాకుండా సంబంధిత ఆవిష్కరణ విలువ ప్రక్రియ మొత్తానికీ వర్తించేదిగా ఉండాలి. కాబట్టి తనకు నిర్దేశించిన లక్ష్యసాధన దిశగా 'ఎఐఎం' సమగ్ర విధానాన్ని అనుసరిస్తోంది. తదనుగుణంగా పాఠశాల విద్యార్థుల నుంచి స్థాపిత అంకుర సంస్థల దాకా... ఆలోచన నుంచి విస్తరణ వరకూ మొత్తం పరిధికి వర్తించే కార్యక్రమాలు, విధానాలు, సంస్థలను రూపొందించింది. ఆవిష్కర్తకు చేయూత కరమైన మధ్యలోనే ఆ మార్గం వీడే దుస్థితి రాకుండా ఈ నిరంతర చర్యలు జాగ్రత్త వహిస్తాయి. ఆవిష్కర్త ప్రగతి పయనంలో 'ఎఐఎం' కార్యాచరణను చిత్రం-1లో చూడవచ్చు.

ఆరంభ దశలోనే యువ హృదయాల్లో ఆవిష్కరణ బీజాలు నాటడంలో పాఠశాలల స్థాయి 'అటల్ సంధాన ప్రయోగశాల'ల (అటల్ టింకరింగ్ ల్యాబ్స్-ఎటిఎల్) వ్యవస్థ బాలల్లో పరస్పర సంధాన భావనను ప్రోత్సహిస్తుంది. తద్వారా సమస్య పరిష్కార-ఆవిష్కరణాత్మక

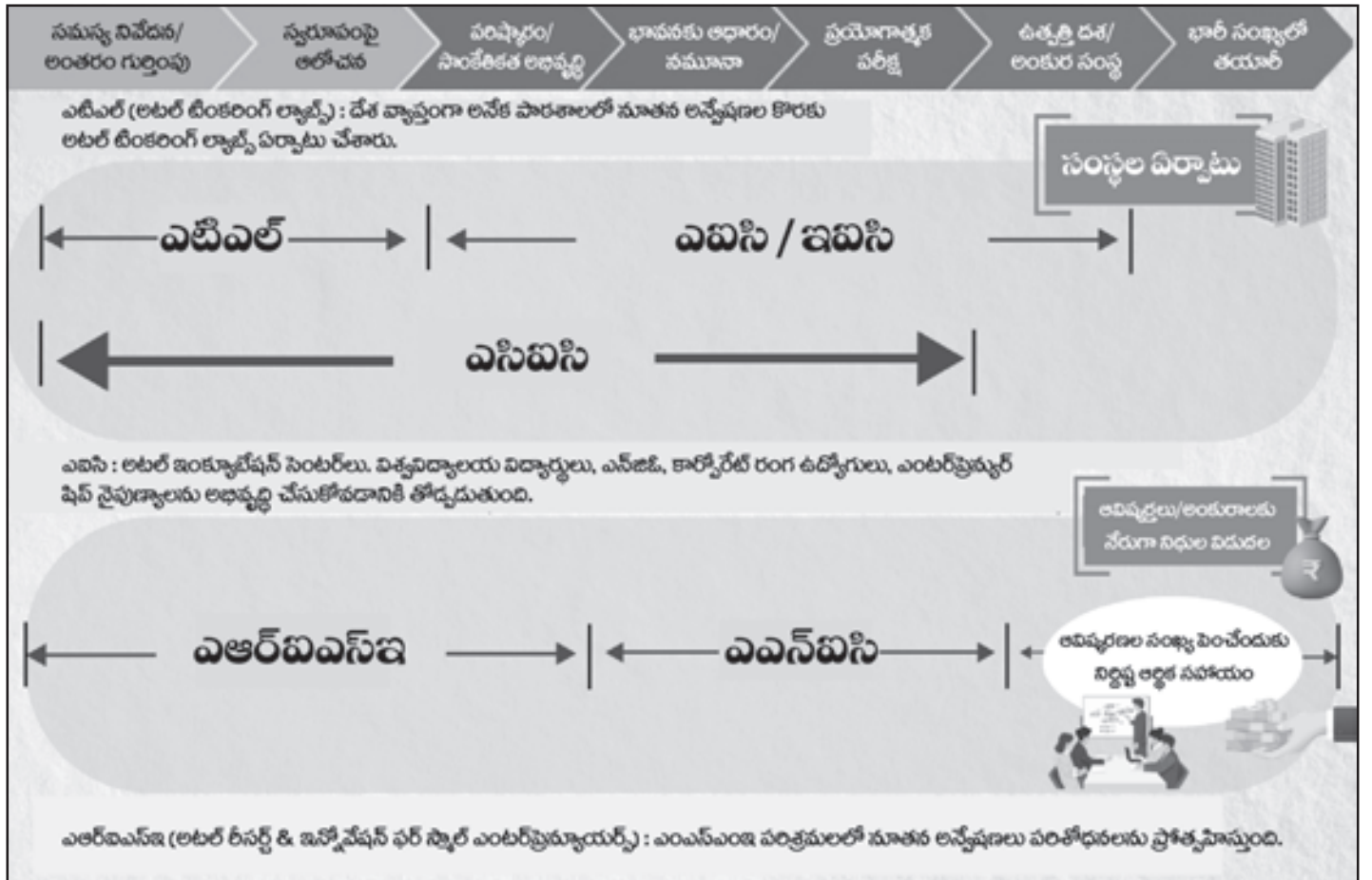
ధోరణిని ప్రేరేపిస్తుంది. దాంతోపాటు అవగాహనతో అన్నిటినీ చక్కదిద్దుకునే వినూత్న ఆలోచన దృక్పథాన్ని ప్రోదిచేస్తుంది. తద్వారా కళాశాలలో ప్రవేశించాక తమ ఆలోచనలను భావనలుగా మార్చుకుని, అంకుర సంస్థలుగా వాటికి రూపమివ్వడానికి వారు కృషి చేసే అవకాశం ఉంది. ఆ దశలో ఉన్నత విద్య లేదా పరిశోధన సంస్థలలో ఏర్పాటు చేసిన ‘అటల్ పోషణ కేంద్రాలు’ (అటల్ ఇంక్యుబేషన్ సెంటర్-ఎఐసి) అందుకు తగిన పర్యావరణ వ్యవస్థ మద్దతు లభించేలా చూస్తాయి. అంటే- ఆస్పత్రులోని ఇంక్యుబేటర్లు శిశుపోషణ చేపట్టిన తరహాలో పనిచేస్తాయన్న మాట! ప్రధాన నగరాల్లో సాధారణ ఆవిష్కరణ సముదాయాలను మించి ముందడుగు వేయడం

కోసం 2, 3 అంచెల నగరాల్లో ‘అటల్ సామాజిక ఆవిష్కరణ కేంద్రాలు’ (అటల్ కమ్యూనిటీ ఇన్నోవేషన్ సెంటర్-ఎసిఐసి) తోద్బడతాయి. వ్యక్తిగత ఆవిష్కర్తలను, సూక్ష్మ పారిశ్రామిక వేత్తలను ప్రోత్సహిస్తూ భౌగోళికంగా-భాషాపరంగా సార్వజనీన ఆవిష్కరణలకు ఇవి వీలు కల్పిస్తాయి. ఇక ‘అటల్ నవ భారత పోటీ’ (అటల్ న్యూ ఇండియా చాలెంజ్-ఎఎన్ఐసి) కార్యక్రమం ద్వారా ఆయా రంగాల్లో జాతీయ ప్రాధాన్యం, సామాజిక ఔచిత్యంతో ముడిపడిన సవాళ్లకు వరిష్కారాల రూపకల్పన నుంచి వాణిజ్యీకరణదాకా కృషి చేసే అంకుర సంస్థలు, ‘ఎంఎస్ఎంఇ’లకు అటల్ ఆవిష్కరణల వ్యవస్థ (ఎఐఎం) నేరుగా ఆర్థిక సహాయం అందిస్తుంది.

అటల్ ఆవిష్కరణ వ్యవస్థ కార్యక్రమాల మూల స్తంభాలేమిటో అర్థం చేసుకుందాం:

అటల్ ఆవిష్కరణ వ్యవస్థకు వలు మూలస్తంభాలు ఉన్నాయి. వాటి ద్వారా స్వయం సమృద్ధ భారతం స్వప్నాన్ని సాకారం చేసేందుకు కృషి సాగుతోంది. ఈ మేరకు ఆవిష్కర్తల జీవన చక్రంలో వారికి చేయూతనిస్తూ భారత ఆవిష్కరణల ముందడుగును భారీగా ప్రభావితం చేసేందుకు కొన్నేళ్ల నుంచీ ‘ఎఐఎం’ చర్యలు చేపట్టింది. ఇందులో భాగంగా ‘అటల్ టింకరింగ్ ల్యాబ్ (ఎటిఎల్), అటల్ ఇంక్యుబేషన్ సెంటర్ (ఎఐసి), అటల్ కమ్యూనిటీ ఇన్నోవేషన్ సెంటర్ (ఎసిఐసి), అటల్ న్యూ ఇండియా చాలెంజ్ (ఎఎన్ఐసి), ‘మెంటర్ ఆఫ్ చేంజ్’ వంటి సంస్థలను ఏర్పాటు చేసింది. వీటి గురించి ఇప్పుడు లోతుగా తెలుసుకుందాం:

చిత్రం-1: ఆవిష్కరణల విలువ ప్రక్రియలో ‘ఎఐఎం’ కార్యక్రమాలు

1. అటల్ టింకరింగ్ ల్యాబ్స్ (ఎటిఎల్)

‘దేశంలో 10 లక్షల మంది బాలలను వినూత్న ఆవిష్కర్తలు’గా తీర్చిదిద్దే లక్ష్యంతో వివిధ పాఠశాలల్లో ‘ఎటిఎల్’లను అటల్ ఆవిష్కరణల వ్యవస్థ ఏర్పాటు చేసింది. అక్కడ 6 నుంచి 12 తరగతుల మధ్య యువతరంలో ఆవిష్కరణలపై ఉత్సుకత-రూపకల్పన ఆసక్తి పెంచడంతోపాటు సమస్య పరిష్కార ధోరణిని, వినూత్న దృక్పథాన్ని ప్రేరేపించే అత్యాధునిక ప్రదేశమే ‘ఎటిఎల్.’ ఈ ప్రయోగశాలల్లో ‘ఐఐటి, 3డి ప్రింటింగ్, రాపిడ్ ప్రోటోటైపింగ్’ ఉపకరణాలు, రోబోటిక్స్, సూక్ష్మీకరించిన ఎలక్ట్రానిక్స్, ‘డిఐఎ’ కిట్లు తదితర 21వ శతాబ్దపు పరికరాలతోపాటు సాంకేతిక పరిజ్ఞానం అందుబాటులో ఉంటుంది. ఇక్కడ యువ మేధావులు స్వయంగా చేపట్టే కార్యకలాపాల ద్వారా తమ ఆలోచనలకు ఒక రూపం ఇవ్వగలుగుతారు.

విద్యార్థులు “విరుచు-చింపు-అతికించు” (తోడ్-ఫాడ్-జోడ్) అనే పద్ధతిలో తమ సృజనాత్మకతకు పదునుపెడుతూ ఆవిష్కరణకు యత్నించే స్వేచ్ఛా వాతావరణం ఈ ప్రయోగశాలల్లో ఉంటుంది. అలాగే 21వ శతాబ్దపు నైపుణ్యాల దిశగా విద్యార్థులలో సామర్థ్యం పెంచేందుకు ‘ఎటిఎల్’ ఎప్పటికప్పుడు బహుళ పాఠ్యాంశాలు-మాడ్యూళ్లను అందుబాటులోకి తెస్తుంది. వీటితోపాటు ప్రతిష్టాత్మక కార్యక్రమాల్లో భాగంగా ‘ఎటిఎల్’ మారథాన్, ‘టింకర్ప్రెన్యూర్’ వంటివి చేపడుతుంది. ఉత్పత్తుల రూపకల్పన ద్వారా విద్యార్థులను యువ వ్యాపార దిగ్గజాలుగా ప్రవంచానికి పరిచయం చేసే వేదికను సమకూరుస్తుంది. అత్యుత్తమ ప్రతిభ ప్రదర్శించే విద్యార్థులు ‘విద్యార్థి ఆవిష్కర్త కార్యక్రమం’ ద్వారా ప్రత్యక్ష పారిశ్రామిక అనుభవం గడించే అవకాశం కూడా పొందుతారు. తద్వారా వివిధ

పరిశ్రమల్లోని నిపుణుల మార్గదర్శకత్వాన తమ ప్రాజెక్టులను మరింత అభివృద్ధి చేస్తారు. అలాగే మార్కెట్ను మరింత లాభనాటిగా మారుస్తారు. ఈ విధంగా రేపటి ఆవిష్కర్తలకు అవసరమైన బహుముఖ నైపుణ్యం అందించడమే ‘ఎటిఎల్’ లక్ష్యం.

ఈ మేరకు దేశవ్యాప్తంగా నేడు 35 రాష్ట్రాలు/కేంద్రపాలిత ప్రాంతాల్లోని 700కుపైగా జిల్లాల్లోగల 10,000 పాఠశాలల్లో మొత్తం 75 లక్షల మందికిపైగా విద్యార్థులు అటల్ టింకరింగ్ ల్యాబ్లలో తమ సృజనాత్మకతకు పదును పెడుతున్నారు. వీటిలో 60 శాతం ప్రభుత్వ పాఠశాలల్లో ఏర్పాటైనవి కాగా- 12 లక్షలకుపైగా ఆవిష్కరణాత్మక ప్రాజెక్టులను విద్యార్థులు సృష్టించారు.

2. అటల్ ఇంక్యుబేషన్ సెంటర్ (ఎఐసి)

‘అటల్ ఇంక్యుబేషన్ సెంటర్’ (ఎఐసి) పేరిట పోషణ కేంద్రాల ఏర్పాటుకు ‘ఎఐఎం’ 2017 నుంచి తోడ్పాటునిస్తోంది. మరింత ఎడగడంతోపాటు సుస్థిరత సాధన దిశగా కృషి చేస్తున్న అంకుర సంస్థలు భారీ వ్యాపార సంస్థలుగా మారేలా చేయూతనివ్వడం ఈ కేంద్రాల బాధ్యత. దేశవ్యాప్తంగాగల ‘ఎఐసి’లు అంతర్జాతీయ స్థాయిలో ఏర్పాటైనవి మాత్రమేగాక అందుకు తగిన మూలధన ఆస్తులతోపాటు నిర్వహణ సౌకర్యాల పరంగా తగు మౌలిక సదుపాయాలు కూడా కలిగి ఉన్నాయి. అలాగే అంకుర సంస్థలకు మార్గదర్శకత్వం వహించేందుకు అవసరమైన మేర రంగాలవారీ నిపుణుల లభ్యత, వ్యాపార ప్రణాళిక మద్దతు, ఆరంభ మూలధన సౌలభ్యం, పరిశ్రమ భాగస్వాములు, శిక్షణనహా ఆవిష్కరణాత్మక అంకుర సంస్థలను ప్రోత్సహించడానికి అవసరమైన ఇతర సంబంధిత విభాగాలు కూడా ఉంటాయి.

వివిధ రంగాల మధ్య పరస్పర పోషణ

కేంద్రాల ఏర్పాటుకూ ‘ఎఐసి’ కార్యక్రమం సహాయం, మద్దతు కూడా ఇస్తుంది. ఈ ‘ఎఐసి’లు ప్రభుత్వ-ప్రైవేటు ఉన్నత విద్యా సంస్థలు (హెచ్ఐఐ) సహా పరిశోధన సంస్థలు, కార్పొరేట్ సంస్థలు తదితరాల్లో పనిచేస్తుంటాయి. వివిధ రంగాలలో ఇంక్యుబేటర్లను పెంపొందించడమే ‘ఎఐసి’ల ఏర్పాటు ఉద్దేశం. ఇవి పరిధిపరంగా, సంప్రదాయ శాస్త్ర-సాంకేతిక ఇంక్యుబేటర్లకన్నా.. ‘ఐఐటి/ఎన్ఐటీ’లకన్నా కూడా చాలా పెద్దవిగా ఉంటాయి. ఇప్పటిదాకా స్పృశించని జొలి, డైరీ, కాఫీవంటి వాటితోపాటు తక్షణావసరాలైన వ్యవసాయ, విద్యా, వైద్య, పరిశుభ్రత సాంకేతికతల నుంచి అత్యాధునిక రవాణా, అంతరిక్ష, అణు సాంకేతికతల దాకా ఈ కేంద్రాల పరిధిలో ఉంటాయి.

ఈ వినూత్నకేంద్రాల ఏర్పాటుతో విజయవంతమైన అంకుర సంస్థల వృద్ధికి, భవిష్యత్ అంకురాల దీర్ఘ శ్రేణికి బాటలు పడ్డాయి. ఇందులో భాగంగా ఇప్పటిదాకా 70 ‘ఎఐసి’లు ఏర్పాటు కాగా, ఇవి 3000కుపైగా అంకురాలకు పోషణనిచ్చి ఎదిగేందుకు దోహదం చేయడమేగాక 30,000కుపైగా ఉద్యోగాలను సృష్టించాయి. తద్వారా స్వావలంబన స్పష్ట సాకారానికి భారతదేశాన్ని మరో అడుగు చేరువ చేశాయి.

3. అటల్ కమ్యూనిటీ ఇన్నోవేషన్ సెంటర్ (ఎసిఐసి)

భౌగోళికంగా-భాషాపరంగా సార్వజనీన ఆవిష్కరణ పర్యావరణ వ్యవస్థ రూపకల్పన ‘ఎఐఎం’ లక్ష్యం. అందుకు అనుగుణంగా ఎదిగే సామర్థ్యంగల ఆవిష్కరణ-వ్యవస్థాపన పర్యావరణ వ్యవస్థ సృష్టికి కోసం ‘ఎసిఐసి’లను ‘ఎఐఎం’ రూపొందించింది. ముందడుగు వేస్తున్న ఆవిష్కరణ సంస్థలతో నేటికీ మమేకం కాని, అందుకు మద్దతిచ్చే వ్యవస్థలు లేని...

అంటే- 2, 3 అంచె నగరాలు, గ్రామీణ-గిరిజన, ఈశాన్య భారత, జమ్మూకశ్మీర్, లద్దాఖ్ వంటి ప్రాంతాల్లో ఆవిష్కరణ-వ్యవస్థాపన సంస్కృతి వృద్ధికి ఇవి దోహదపడతాయి.

అట్టడుగు స్థాయిలోగల ఆవిష్కర్తలకు చేరువ కావడమే 'ఎసిఐసి'ల ఏర్పాటు ప్రధాన లక్ష్యం. తద్వారా వారికి సమాన అవకాశాలు లభించేలా మౌలిక సదుపాయాలు, ఆర్థిక సహాయం, నైపుణ్య సముపార్జన తదితరాలను ఇవి కల్పిస్తాయి. ఈ చేయూత లభించడం వల్ల వారు తమ సామాజిక ప్రగతితోపాటు సుస్థిర పరివర్తన దిశగా కొత్త పరిష్కారాలను రూపొందించి, ఆచరణాత్మక అమలుకు కృషి చేస్తారు. ప్రపంచాన్ని మార్చే ఆవిష్కారం ఏదైనప్పటికీ అందులో సమాజాన్ని భాగస్వామిగా చేయడం కీలకం. ఈ సూత్రానికి అనుగుణంగానే 'ఎసిఐసి'లు అట్టడుగు స్థాయి ఆవిష్కరణలను విప్లవాత్మకంగా మార్చాలని లక్ష్య నిర్దేశం చేసుకున్నాయి.

ఈ మేరకు దేశంలోని 10 రాష్ట్రాలు/కేంద్రపాలిత ప్రాంతాల్లో 14 'ఎసిఐసి'లు ఏర్పాటయ్యాయి. ఇవి 50కి పైగా అంకుర సంస్థలకు పోషణనివ్వడంతోపాటు వాటితో ముడిపడిన 20 మందికి పైగా ఆవిష్కర్తలకు సామాజిక ఆవిష్కర్తల ఉపకార వేతనం కింద మద్దతిచ్చాయి.

4. అటల్ న్యూ ఇండియా ఛాలెంజ్ (ఎఎన్ఐసి)

అటల్ న్యూ ఇండియా ఛాలెంజ్ (ఎఎన్ఐసి) అనేది జాతీయ ప్రాధాన్యం, సామాజిక జైత్రంతో ముడిపడిన రంగాల్లోని సవాళ్లకు సాంకేతికత ఆధారిత ఆవిష్కరణల అన్వేషణ, ఎంపిక, మద్దతు, పోషణకు ఉద్దేశించిన జాతీయ కార్యక్రమం. భారత ప్రగతి/వృద్ధికి కీలకమైన వివిధ రంగాలుసహా విద్య, ఆరోగ్యం, నీరు, పారిశుధ్యం,

వ్యవసాయం, ఆహార తయారీ, గృహకల్పన, విద్యుత్తు, రవాణా, అంతరిక్ష అనువర్తనాలు వగైరాల్లోనూ ఆవిష్కరణలను ప్రోత్సహించడం ఈ కార్యక్రమం ప్రాథమిక లక్ష్యం.

ఆవిష్కరణలను మార్కెట్లోకి ప్రవేశపెట్టడానికి ముందు ఆరంభంలోనూ, వాణిజ్యీకరణ దశలోనూ అంకుర సంస్థలు చావోరేవో తేల్చుకోవాల్సిన రీతిలో ముందుకెళ్లాల్సి ఉంటుంది. అటువంటి పరిస్థితులను తప్పించుకోవడానికి 'ఎఐఎం' పరిధిలోని ఆవిష్కరణల పర్యావరణ వ్యవస్థ నుంచి వాటికి అండదండలు లభిస్తాయి. ఆ మేరకు అనుబంధ మద్దతు విధానంలో పరీక్ష, ప్రయోగాలు, మార్కెట్ సృష్టికి వనరుల సౌలభ్యంసహా సంబంధిత నష్టాలను అధిగమించేలా ఆరంభ దశలోని అంకుర సంస్థలకు నేరుగా మద్దతివ్వడం 'ఎఎన్ఐసి' లక్ష్యం.

ఈ కార్యక్రమం కింద 'ఎఐఎం' 50కి పైగా అంకుర సంస్థలకు నిధులివ్వడమే కాకుండా అవసరమైన చేయూతనిచ్చింది. మరోమైతాజాగా 100 అంకుర సంస్థలను ఎంపిక చేసింది.

5. మార్పు మార్గదర్శకులు (ఎంఐసి)

మార్గదర్శక భారతం (మెంటార్ ఇండియా) అనేది 'ఎఐఎం' దేశమంతటా ఏర్పాటు చేసిన 10,000కు పైగా అటల్ టింకరింగ్ ల్యాబ్లలో విద్యార్థులకు స్వచ్ఛందంగా మార్గదర్శకత్వం వహించే వ్యవస్థ. ఇందులో వ్యూహాత్మక దేశాభివృద్ధి లక్ష్యంగా విద్యార్థులకు మార్గనిర్దేశం చేసే నిపుణులు (మార్పు మార్గదర్శకులు) భాగస్వాములుగా ఉంటారు. ఈ మేరకు దేశవ్యాప్తంగా నేడు 6,000 మందికి పైగా మార్గదర్శక నిపుణులు యువ మేధావులను తీర్చిదిద్దాలన్న 'ఎఐఎం' స్వప్న సాకారానికి తోడ్పడుతున్నారు. పరిశ్రమలు, విద్యాసంస్థల్లోని ఈ మార్గదర్శకులు ఒకటి లేదా అంతకన్నా ఎక్కువ ల్యాబ్లలో క్రమం తప్పకుండా

తమవంతు కర్తవ్యం నిర్వహిస్తుంటారు. డిజైన్, గణనాత్మక-సునిశిత దృక్పథం, తరగతిలో నేర్చుకున్న వాటిని ఆచరణలో పెట్టడం వంటి భవిష్యత్తు నైపుణ్యాల్లో అనుభవ సముపార్జన, అభ్యాసం, సాధన దిశగా విద్యార్థులను ప్రత్యక్ష పద్ధతిలో సన్నద్ధం చేస్తారు. ఈ నేపథ్యంలో తమతమ ప్రాంతీయ, భౌగోళికపరమైన వివిధ సమస్యలపై పరిష్కారాల రూపకల్పనకు కృషి చేస్తున్న చాలామంది యువ టింకరర్లతోపాటు అంకుర సంస్థలకు 'ఎఐఎం' కొన్నేళ్లుగా మద్దతిస్తోంది. ఇలాంటి నిరంతర చర్యల ద్వారా ఆలోచన దృక్పథంలో మార్పుతోపాటు సాంస్కృతిక పరివర్తన తేవడం ద్వారా భారతదేశాన్ని 'ఎఐఎం' స్వయం సమృద్ధి వైపు నడిపిస్తోంది.

సందర్భ పరిశీలన

నిత్యం 'హారన్ మోగని రోజు' (నో హార్న్ డే)గా ఉంటే ఎంత ప్రశాంతంగా ఉంటుందో మీరెన్నడైనా ఊహించారా? ముమ్మర రద్దీ సమయాల్లో రహదారులపై వాహనాలు ఎర్రలైట్లు, నత్తనడక తీరుతో కదులుతున్నా హారన్లు మన చెవుల్లో సూదుల్లాగా గుచ్చుకోని స్థితిని ఒక్కసారి ఊహించుకోండి! రహదారులపై శబ్ద కాలుష్యం తగ్గించడానికి ప్రభుత్వాలు అనేక చర్యలు చేపట్టినా పౌరుల వైపునుంచి సహకారం అంతంత మాత్రమే. అయితే, రాజస్థాన్ వాస్తవ్యుడైన ఓ 18 ఏళ్ల విద్యార్థి ఈ సమస్య పరిష్కారానికి సంకల్పం పూనాడు.

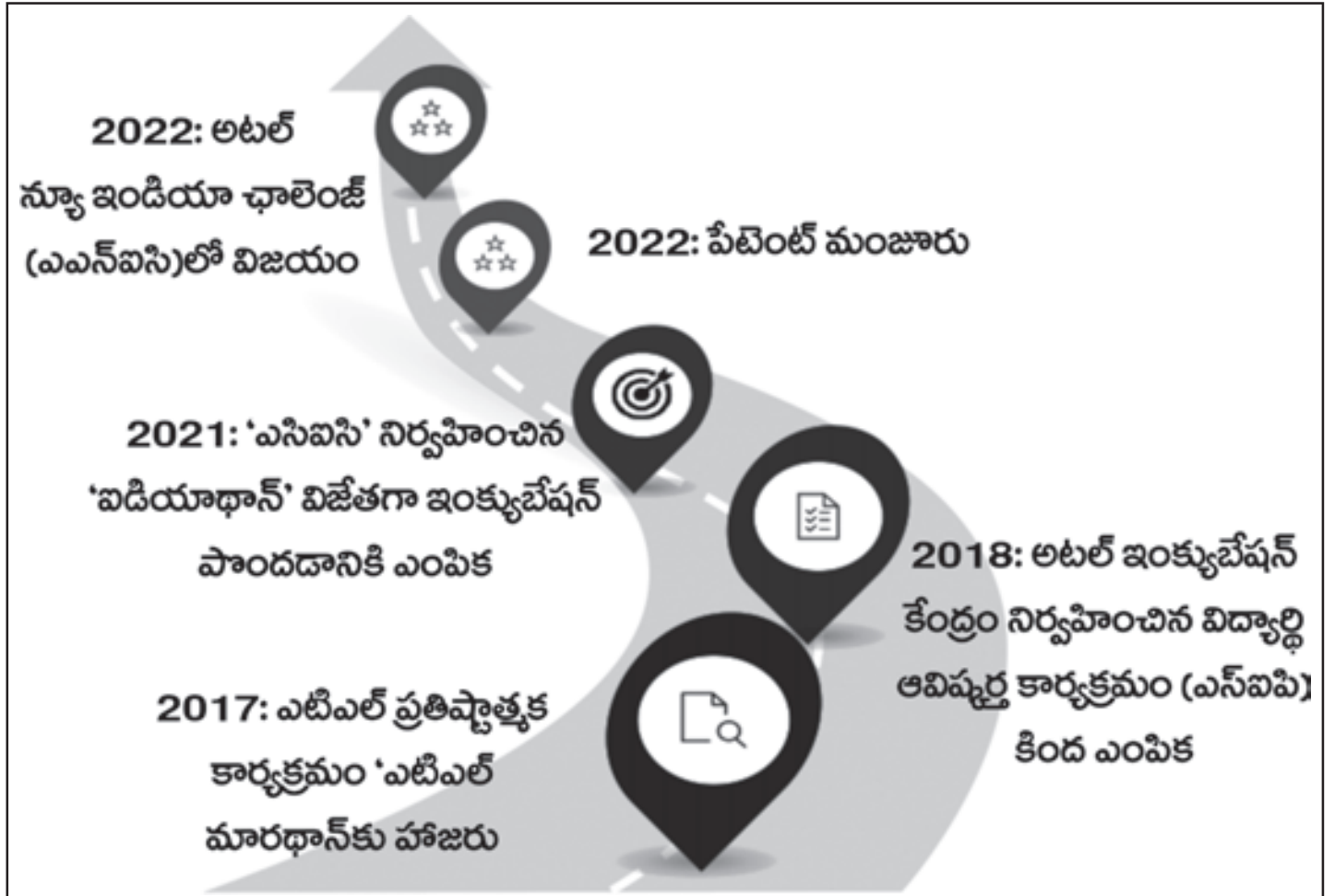
ఈ విద్యార్థి ఆవిష్కర్త బి.టెక్ చదువుతుండగా శబ్ద కాలుష్య పరిష్కారం దిశగా నిశిత పరిశోధనతో 'వాహన హారన్ నియంత్రణ పరికరం' (విహెచ్ఎస్ఎ) సృష్టించాడు. ఇది నిర్దిష్ట ప్రాంతాల్లో హారన్ మోగకుండా చేస్తుంది... నిషేధిత ప్రాంతాల్లో

ఆ శబ్ద తీవ్రతను తగ్గిస్తుంది. వాహన హారన్ల మోత కాలుష్యాన్ని సంపూర్ణంగా నియంత్రించడంలో ఈ అధునాతన 'విహెచ్‌సిఎ' తోడ్పడుతుంది. సుస్థిర ప్రగతి లక్ష్యంలో (ఎన్‌డిజి 11) ఒకటైన 'సుస్థిర నగరాలు-సమాజాల' రూపకల్పనకు ఈ ఆవిష్కరణ దోహదం చేస్తుంది. దీనికి పేటెంట్ కూడా లభించిన నేపథ్యంలో తక్కువ వ్యయంతో భారీ స్థాయిలో పరిష్కారానికి తోడ్పడుతుంది. ఈ పరికర వ్యవస్థ తేలికైనది, చౌకైనది కావడం వల్ల వాహన తయారీ యూనిట్లలో దీన్ని ఉపయోగించడం సులభం. తద్వారా శబ్ద కాలుష్యం గణనీయంగా తగ్గించడంతోపాటు రోడ్డు ప్రమాదాల్లో మరణ శాతాన్ని భారీగా తగ్గించడానికి ఇది ఉపయోగపడుతుంది. ఇదెంత

అద్భుతమో కదా! ఈ పరికరం రూపకల్పన దిశగా విద్యార్థి పయనం మరింత ఆసక్తికరం. అటల్ బింకరింగ్ ల్యాబ్ (ఎటిఎల్)లోనే ఈ ఆవిష్కరణకు బీజం పడింది. పాఠశాల స్థాయిలోనే 'ఎటిఎల్' కార్యక్రమాల సందర్భంగా ఇతడిలో ఉత్సాహం రగిలింది. తదనుగుణంగా తనదైన నమూనాను రూపొందించేందుకు కృషి చేశాడు. ఈ సామాజిక సమస్యకు వినూత్న పరిష్కారం చూపాలనే తపనతో అహోరాత్రాలు తన మేధస్సుకు పదునుపెట్టాడు. అటుపైన ఈ విద్యార్థి ఆవిష్కర్త 2017నాటి 'ఎటిఎల్' మారథాన్‌లో పాల్గొని సహజంగానే అగ్రస్థానం సాధించాడు. అనంతరం 'ఎఐసి' ద్వారా విద్యార్థి ఆవిష్కర్త కార్యక్రమం (ఎస్‌ఐపి)లో భాగస్వామి

అయ్యాడు. తర్వాత మొహాలీలోని 'ఎసిఐసి ఆర్‌ఐఎస్‌ఇ' నిర్వహించిన 'ఐడియాథాన్'లో పాల్గొని, వేుధో పోషణ పొంది, ఆ ప్రోత్సాహంతో తన పరికరం తయారీ, మార్కెటింగ్ పై వ్యాపార ప్రణాళికను రూపొందించాడు.

ఇదంతా 'ఎఐఎం' కార్యక్రమాల ద్వారా నిరంతర మద్దతు అందిన ఫలితమేనని ప్రత్యేకించి చెప్పనక్కర్లేదు. అతనిలో ఆసక్తి, ఊహశక్తి 'ఎటిఎల్'లో మొలకెత్తాయి. యువ టెంకరల్ల ఆలోచనా విధానాన్ని తీర్చిదిద్ది, రూపమివ్వగల 'మీ అంతట మీరే' నమూనాలో ప్రత్యక్ష అనుభవం ద్వారా నేర్చుకునే విధానంలో ఇదొక భాగం. అందుకు తగినట్లుగానే అతని ఆలోచనకు 'ఎఐసి' కేంద్రంలో.. 'ఎస్‌ఐపి' ద్వారా

మద్దతు, ప్రోత్సాహం లభించాయి. అంతర్జాతీయ స్థాయి ఆవిష్కరణలు, ఎదిగే-సుస్థిర సంస్థల నిర్మాణంలో చురుకైన వ్యవస్థాపకులను ప్రోత్సహిస్తూ చేయూతనివ్వడం దీని లక్ష్యం. వారి ఆలోచనలకు పోషణ, వెనుకబడిన వారిలో వ్యవస్థాపకత స్ఫూర్తి నింపడం ధ్యేయంగా 'ఎసిఐసి' కేంద్రాల వ్యవస్థ పనిచేస్తుంది. ఇందుకోసం దేశంలో ఈ సంస్కృతికి దూరంగా ఉన్న ప్రాంతాల్లో మౌలిక సదుపాయాలు, ఇంక్యుబేషన్ పూర్వ మద్దతు, అట్టడుగు ఆవిష్కరణానుకూల వాతావరణం సృష్టిస్తోంది. చివరకు దేశానికెంతో కీలకమైన రంగంలో అతని అంకుర సంస్థ పని ప్రారంభించడమే కాకుండా 'అటల్ న్యూ ఇండియా ఛాలెంజ్' (ఎఎన్ఐసి) కింద ఆర్థిక సహాయం కూడా సంపాదించింది.

సామాజిక, సామూహిక సవాళ్లకు మెరుగైన, విస్తృత పరిష్కారాన్వేషణ దిశగా దేశంలోని ఆవిష్కర్తలు, వ్యవస్థాపకులలో అభినివేశం రగిలించి, వారిని తీర్చిదిద్దడం 'ఎఐఎం' ప్రధాన లక్ష్యం. ఆ మేరకు విభిన్న కార్యక్రమాలు, చర్యల ద్వారా వివిధ స్థాయిలలో ఆవిష్కరణలకు శక్తిమంతమైన మద్దతునిస్తోంది. వీటిలో భాగస్వాములయ్యే వారు సహజ రీతిలో వివిధ కార్యక్రమాల మధ్య సహకారం సాధించేలా చేయడం 'ఎఐఎం' దూరదృష్టికి నిదర్శనం.

ఉపసంహారం

మన వాస్తవ జీవనయానం కేవలం ఒక యాదృచ్ఛిక ఉదంతం కాదు... ఏళ్లు గడిచేకొద్దీ విశేషంగా ముందుకు సాగే నిరంతర ప్రక్రియ. ఈ నేపథ్యంలో మరింత మంది ఆవిష్కర్తలు 'ఎఐఎం' బాటలో ఆవిష్కరణల కొనసాగింపును ఎంచుకుని, దాన్ని మరింతగా విస్తరిస్తున్నారు. సుస్థిర సంస్థల స్థాపనతోపాటు జాతీయ

ప్రాధాన్యంగల సమస్యలకు పరిష్కారాన్వేషణ చేస్తున్నారు. ఈ మార్గాన్ని అనుసరించే వారి సంఖ్య కొన్నేళ్ల నుంచీ వేగంగా, వ్యూహాత్మకంగా పెరుగుతోంది. భారత వృద్ధి పయనం ఒక ఊర్ధ్వ మలుపులో ఉండటం, 2025 ఆర్థిక సంవత్సరం నాటికి 5 ట్రిలియన్ డాలర్ల ఆర్థిక వ్యవస్థగా ఎదగాలన్న దృఢ సంకల్పం నేపథ్యంలో ఆవిష్కరణ పర్యావరణ వ్యవస్థను శ్రద్ధగా పెంచిపోషించుకోవడం తప్పనిసరి.

ఈ దిశగా భారత్ శరవేగంతో దూసుకుపోతోంది. ఆ మేరకు దశాబ్దం నుంచీ సాగుతున్న నిరంతర కృషి మన దేశాన్ని అంతర్జాతీయ ఆవిష్కరణ సూచీలో - 2018నాటి 57వ స్థానం నుంచి 2022కి 40వ స్థానానికి చేర్చింది. అంతర్జాతీయ స్థాయి ఆవిష్కరణలతో ప్రపంచంపై భారతదేశం విశిష్ట ప్రభావం చూపుతోంది. అందుకే 100కుపైగా యూనికార్న్ సంస్థలతో వర్ధిల్లుతూ.. ప్రపంచానికి 'ఆధార్, యూపీఐ, ఓఎన్డీసీ' సహా మరెన్నో డిజిటల్ ప్రజోపయోగ ఉపకరణాల సమూహాన్ని సమకూర్చింది. అయితే, ఆవిష్కరణ నిలయాలైన అమెరికా, ఇజ్రాయెల్ వంటి దేశాలతో పోలిస్తే ప్రతి లక్ష జనాభాకూ అంకుర సంస్థల నిష్పత్తి రీత్యా మన దేశం ఇంకా పరిణామ దశలో ఉన్నదనే చెప్పాలి. కానీ, ప్రస్తుత స్థాయి నుంచి మరో 9 రెట్లు ఎగువకు దూసుకెళ్లే సామర్థ్యం మన దేశానికి ఉంది. అదేవిధంగా అంతరిక్ష అంతరాళ అన్వేషణ పరిజ్ఞానం దిశగా మనం చేయాల్సింది చాలా ఉంది.

మునుపటి కాలంలో గొప్పగొప్ప మేధావుల అవరళ కృషితో భారతదేశం ప్రపంచ ప్రగతికి తనవంతు చేయూతనిచ్చింది. అయితే, నేడు - భవిష్యత్ దార్శనికతతో కూడిన తన ప్రజల మేధో

సామర్థ్యంతోపాటు 'ఎఐఎం' వంటి కార్యక్రమాల సంస్థాగత దన్నుతో తానేమిటో రుజువు చేసుకుంటోంది. తదనుగుణంగా స్వల్ప వ్యయంతో వినూత్న సాంకేతికతలను సృష్టిస్తూ భవిష్యత్ ఆవిష్కరణలో కీలక పాత్ర పోషిస్తోంది. యువ భారతీయులకు, అంకుర సంస్థల రూపంలో మునుపెన్నడూ లేనివిధంగా అవకాశాలు అందివస్తున్నాయి. కొన్నేళ్లుగా చేపట్టిన ఇలాంటి చిన్నచిన్న అడుగులతోనే నవాకారాత్మక, గతిశీల, సార్వజనీన ఆవిష్కరణల పర్యావరణ వ్యవస్థ నిర్మాణానికి భారత్ బాటలు పరచుకుంది. ఈ నేపథ్యంలో నవ భారత ఆర్థిక సామర్థ్యాన్ని సంగ్రహించి, నవ భారత సాంకేతికాబ్దం వైపు దేశాన్ని నడిపించడానికి సామూహిక, 'సమష్టి కృషి' (సబ్ కా ప్రయాన్)లో భాగస్వాములం కావడమే ఇప్పుడిక మన కర్తవ్యం ! ■

యోజన చందా ఆన్లైన్లో

భారత ప్రభుత్వ ప్రచురణల విభాగం వారి యోజన, ఇతర పత్రికలకు చందాను ఆన్లైన్లో చెల్లించవచ్చు.

www.Bharatkosh.gov.in వెబ్సైట్లో Publications' Division వారి linkను క్లిక్ చేసి సూచనలను అనుసరించండి.

చెల్లింపులు నెట్ బ్యాంకింగ్, క్రెడిట్ కార్డ్, డెబిట్ కార్డ్ ద్వారా చేయవచ్చు. చందా వివరాలు సంవత్సరానికి రూ. 230/- లు రిజిస్టర్డ్ పోస్ట్ ద్వారా అందుకోవడానికి సంవత్సర చందా రూ. 434/- మాత్రమే

- సీనియర్ ఎడిటర్

జి-20 భారత్ అధ్యక్షత : గందరగోళం నుంచి క్రమ మార్గాన్వేషణ

- ప్రొఫెసర్ హర్ష్ వి పంత్

వ్యవహారాలలో ప్రపంచ దేశాల ముఖ్యపాత్ర పోషించాలనుకుంటున్న భారత్, ప్రపంచం యావత్తు పరిష్కారం కోసం మల్లగుల్లాలు పడుతున్న సమస్యలైన వాతావరణ మార్పు, ఆహార భద్రత, ఆరోగ్య సంరక్షణ, సాంకేతికత అంశాలపై దృష్టి పెట్టాల్సిందే. జి20 కి అధ్యక్షత వహిస్తున్న భారత్ మరింత సమానమైన ప్రపంచం కోసం ప్రయత్నించాలి. వీటికి పరిష్కారాలను కనుగొనడం కోసం భారత్ నాయకత్వ ప్రయత్న ప్రస్థానం అత్యంత అసక్తి దాయకమే. జి-20కి అధ్యక్షత వహించి ప్రపంచంలో మరింత సమతృప్తత సాధించేందుకు యత్నిస్తోంది. అభివృద్ధి చెందిన, చెందుతున్న దేశాలన్నింటిని ఒక దగ్గరకు చేర్చి ప్రపంచం ఎదుర్కొంటున్న సవాళ్లకు పరిష్కారం సాధించడానికి ఇంతవరకు జి20 ప్రత్యేకపాత్ర పోషిస్తోంది. కీలకమైన ప్రపంచ సమస్యల విషయంలో అంతరాన్ని తగ్గించే వారధిగా ఏకాభిప్రాయ సాధన కోసం భారత్ ముఖ్య భూమిక వహిస్తోంది.

ప్రపంచంలో అల్లకల్లోల వాతావరణం ఉన్న సమయంలో భారత దేశం జి20 అధ్యక్ష పదవిని చేపట్టింది. భారత దేశ ఆర్థిక అభివృద్ధి కథలో ఇది అత్యంత అనుకూల క్షణంగా గుర్తించాల్సి ఉంది. యునైటెడ్ కింగ్ డమ్ ను వెనక్కినెట్టి ప్రపంచంలోనే వేగంగా అభివృద్ధి చెందుతున్న ఐదవ అతిపెద్ద ఆర్థిక వ్యవస్థగా భారత్ నిలబడింది. ప్రపంచ జిడిపిలో 80 శాతం, ప్రపంచ వాణిజ్యంలో 75, ప్రపంచ జనాభా లో 60 శాతం ఉన్న వ్యవస్థ వర్గీకరణ ద్వారా దాని ప్రాధాన్యత స్పష్టమవుతోంది. ఒక

కొత్త అంతర్జాతీయ క్రమంలో భారతీయ విశ్వసనీయత తిరుగులేనిది. ఇప్పుడు అది అత్యంత గరిష్ట స్థాయిలో ఉందన్నది నిర్వివాదాంశం. కేవలం ఎదుగుతున్న ఆర్థిక శక్తిగా మాత్రమే కాకుండా, చట్టబద్ధంగా వ్యవహరించడం, ప్రపంచ శాంతి, భద్రతలకు కట్టుబడి ఉన్న దేశంగా నియమనిబంధలను పాటిస్తూ, ప్రపంచ బహుముఖ అభివృద్ధికి దీర్ఘకాలిక నిబద్ధత ద్వారా నైపుణ్యాన్ని పెంచుకోవడం ద్వారా ప్రపంచ మానవాళి వస్తు అవసరాలకు ఒక మార్గం చూపుతోంది.

కొవిడ్ 19 -భారత్ భరోసా

కొవిడ్ -19 మహమ్మారి సమయంలో ప్రపంచానికి వైద్య ఉత్పత్తులను, వాక్సిన్ లను అందించడంలో భారత్ భరోసాగా ఉండడమే కాకుండా ఆ సంక్షోభసమయంలో మిగిలిన ప్రపంచాన్ని కలిసికట్టుగా తీసుకువెళ్లగలిగింది. అంతకంతకూ చిన్నాభిన్న మవుతున్న ప్రపంచంలో బలమైన అధికారం కోసం ఎదురుచూస్తున్న తరుణాన భారత్ జి 20 కి నాయకత్వం వహించడం ద్వారా ఆ తరహా చర్యలకు కేంద్ర బిందువుగా గ్లోబల్ సౌత్ గా

రచయిత : వైస్ ప్రెసిడెంట్, అబ్జర్వర్ రీసెర్చ్ ఫౌండేషన్ లో స్టడీస్ అండ్ ఫారిన్ పాలసీ, న్యూఢిల్లీ. ఈ-మెయిల్: harshpant@orfonline.org

యోజన ఆగస్టు, 2023

చేయడానికి ఊతమిచ్చింది. గ్లోబల్ ఆర్డర్ ఒక అసందిగ్ధ మార్గంలోనే ఉన్న తరుణంలో గతంలో కంటే ఇప్పుడు అధికార సమతుల్యత సాధ్యమవుతున్న స్పష్టత కనిపిస్తోంది. రెండో ప్రపంచ యుద్ధం తర్వాత ఏర్పడ్డ శూన్యత అంతటా తీవ్ర గందరగోళ పరిస్థితులకు దారితీసిందన్నది వాస్తవం. ప్రధాన శక్తులన్నీ ప్రపంచ బాధ్యతల స్థానంలో వాటి అంతర్గత అంశాలపై దృష్టి పెట్టాయి. ప్రపంచం ఎదుర్కొంటున్న సమస్యలకు పరిష్కారం కనుగొనడంలో అంతర్జాతీయ సంస్థలు తగిన వ్యూహరచన చేయాల్సి ఉంది.

కొవిడ్-19 ఈ పరిస్థితుల్లో మోనిటింగ్ ముందుగా కారణమైంది. సమస్య వచ్చినప్పుడు ముందుగా స్పందించి దానికి పరిష్కారాలను కనుగొనడం ద్వారా వారు పూర్తిగా అందులో మునిగి ఉండడం లేదా పూర్తిగా దూరంగా ఉండడం వంటి వాటిమధ్య స్పష్టమైన విభజన రేఖ గీసింది.

స్నేహితుల మధ్యనే వాణిజ్యం ...

ఏకాభిప్రాయసాధన కోసం చేస్తున్న యత్నాలలో పాత నిబంధనలు అననుకూలంగానూ, కొత్త నిబంధనలు ప్రపంచం ఆచరణకు దూరంగానూ ఉన్నాయి. ప్రపంచరుగ్మత వాస్తవికత అన్నది కొందరు మాత్రమే అంగీకరించగలుగుతున్నారు. విధానపరమైన ప్రతిస్పందనలు దానిని అర్థం చేసుకునేందుకు సరిపోవడం లేదు. అభివృద్ధి చెందుతున్నదేశాలు, కొత్త వృద్ధి చెందుతున్న

బహుముఖ సంస్థలు ఎదుర్కొంటున్న సంక్షోభంలో ఈ రెంటి మధ్య స్పష్టమైన విభజన రేఖలేక పోవడం పరిస్థితిని మరింత దిగజార్చింది. ఆర్థిక సహకారం కోసం ఆయాదేశాలు ముందుగా రాజకీయ పత్తిడి పరీక్షలను ఎదుర్కోవడంవల్ల ప్రపంచ ఆర్థికవ్యవస్థ మొత్తం పత్తిడికి లోనవుతోంది. వాణిజ్యం ద్వారా స్నేహితులమవుదాం అన్నది మారిపోయి స్నేహితులమధ్యనే వాణిజ్యం అన్న మంత్ర అమలవుతోంది. చరిత్ర ముగింపునకు ఫ్రాన్సిస్ ఫుకుయామా ఆశావాదం పోయి, చప్పుడు చేసుకుంటూ చరిత్ర తిరిగి వచ్చినట్లయింది. ప్రపంచీకరణ నుంచి వెనక్కి మళ్లడమే రిస్కే లేని దిశగా దేశాల పయనం సాగేందుకు ఒక విశ్వసనీయ మార్గమవుతోంది. ఆర్థికంగా ఒకరిపై ఒకరు ఆధారపడడం ఒకప్పుడు ప్రపంచానికి మంచి చేసేదిగా ఉంటే, దుర్బలత్వం, దోపిడీలు ఇందులో సవాళ్లుగా ఉంటున్నాయి. దేశాలు వాటి వ్యాపార భాగస్వాములను ఎంపిక చేసుకోవడంలో వైవిధ్యంగా వ్యవహరిస్తూ, అంతర్జాతీయ సరఫరా చెయ్యి పునర్నిర్మాణం ప్రాధాన్యత అంశంగా మారిపోయాయి.

భారత్ అధ్యక్షతన జి20 : పనుడైక కుటుంబం

ఈ తరుణంలో జి20 కి అధ్యక్షత వహించిన భారత్ పనుడైక కుటుంబం అంటే ప్రపంచమంతా ఒకటే కుటుంబం అన్నదే ప్రధానాంశంగా తీసుకోవడంలో ఎటువంటి ఆశ్చర్యం లేదన్నది వాస్తవం.

జి20 2023 లోగోను ఆవిష్కరిస్తున్న సమయంలో ప్రధాన మంత్రి నరేంద్రమోదీ ప్రపంచం ప్రస్తుతం ఎదుర్కొంటున్న సంఘర్షణను ప్రత్యేకంగా ప్రస్తావించారు. శతాబ్దంలో ఒకసారి వచ్చే మహమ్మారి తర్వాత ఎదురవుతున్న సమస్యలు, ఆర్థిక అస్థిరత్వం వంటి వాటిని పరిష్కరించేందుకు విస్తృత స్థాయిలో ప్రపంచదేశాల మధ్య సహకారం అవసరమని స్పష్టంగా చెప్పారు. యేడాదిపాటు న్యూఢిల్లీ ఈ సారధ్య బాధ్యతలను నిర్వర్తిస్తున్నందున విభిన్న చర్యలను, కేంద్రీకృతమైన యత్నాలను భారత్ ను ప్రపంచ నాయకత్వం వహిస్తోందన్నది రుజువుగా చేపడుతోంది. పరస్పర భాగస్వామ్యంతో కనరత్తు జరుగుతున్న విషయాన్ని తేటతెల్లం చేసేట్టుగా ఉండాలి. ఈయేడాది జనవరి తొమ్మిదిన ఇండోర్ లో జరిగిన 17 ప్రవాసభారతీయ దివస్ సమ్మేళనాన్ని ప్రారంభించే సమయంలో ప్రధానమంత్రి నరేంద్ర మోదీ భాగస్వామ్య దౌత్యం గురించి ప్రత్యేకంగా ప్రస్తావించారు. జి20 కేవలం ఒక దౌత్య పరమైన అంశంగా మాత్రమే కాకుండా ప్రజల భాగస్వామ్యంతో దీనిని ఒక చారిత్రక అంశంగా తీర్చిదిద్దడామని స్పష్టంచేశారు. న్యూఢిల్లీ లక్ష్యమైన ఒక నిజమైన ప్రజల జి20 గా దీనిని తీర్చిదిద్దుతున్నామని విదేశీ వ్యవహారాల శాఖ (ఎం. ఈ. ఎ.) స్వరాన్నే వినిపించింది.

జి20 ప్రజల భాగస్వామ్యం జన్భాగీదారి

రూపకల్పన చేసేందుకు వివిధ అంశాలపై 200 కి పైగా సమావేశాలు పౌరుల భాగస్వామ్యం కోసం నిర్వహించి, 50 కి పైగా నగరాలలో, 32 వర్కింగ్ స్ట్రీం లతో ఏర్పాటు చేశారు. గతంలోనైనా ప్రాధాన్యం లేకుండా మిగిలిన సంస్కృతులు, ప్రాంతాలకు ఈ దౌత్య ప్రక్రియలో భాగస్వామ్యం కల్పించడం ఇందులో మరో ప్రత్యేకత. 21 వ శతాబ్దపు సంక్లిష్ట సవాళ్ల కారణంగా ఈ సంప్రదాయ సమూహాలు తీవ్రమైన వత్తిడిని ఎదుర్కొంటున్నాయి.

గ్లోబల్ ఆర్డర్ లో లీడింగ్ ప్లేయర్...

గ్లోబల్ ఆర్డర్ లో లీడింగ్ ప్లేయర్ కావాలనుకుంటున్న భారత్ కి వాతావరణ మార్పులు, ఆహార భద్రత, ఆరోగ్య సంరక్షణ, సాంకేతికత ఈ సమస్యలకు తన నాయకత్వంలోనే పరిష్కారం చూపాలన్నది అకాంక్ష. గ్లోబల్ సౌత్ చారిత్రక అవసరం తెలియజేసేందుకు ప్రపంచ యువనికపై తన పాత్ర చక్కగా అవిష్కరించేందుకు విభిన్న వేదికలపై న్యూఢిల్లీ వలు ప్రయత్నాలు చేసింది. ఇందులో భాగంగానే అభివృద్ధి చెందుతున్న ఆర్థిక వ్యవస్థలకు సంబంధించిన అంశాలైన డిజిటల్ ప్రజా మౌలిక సదుపాయాలు, ఔత్సాహికత్వం, ఆవిష్కరణ, వాతావరణ న్యాయం, ఆరోగ్యపరిరక్షణకు సరసమైన మార్గం ఎంపిక వంటివి ఉన్నాయి.

జి20లో ప్రధాన శక్తుల మధ్య ఉద్రిక్తతలు,

వాటి విశ్వసనీయత కోసం ఘర్షణ వంటివి బహుళ సంస్థలను ఒక తాటిపైకి తేవడంలో నవాళ్లను పరిష్కరించనట్లయితే ఆయా దేశాలను కలుపుకుని వెళ్లే పరిస్థితి జి20 కి అధ్యక్షత వహిస్తున్న భారత్ కి మరింత సంక్లిష్టమవుతుంది.

గ్లోబల్ సౌత్ ప్రాధాన్యాలను తెలియజేప్పడంలో భారత్ ప్రధాన భాగస్వాములను ఒకచోటకు చేర్చడం, వాటి మధ్య విశ్వాసాన్ని తిరిగి పాడుకొల్పడం ద్వారా అంతర్జాతీయ సమాజం వీటి ప్రయోజనాలను అందుకోవాన్నదే లక్ష్యం.

నిజమైన గ్లోబల్ సౌత్..

ప్రపంచ పాలనపై చర్చలు సజావుగా సాగేట్టుగా భారత్ జి20 అధ్యక్ష స్థానం ద్వారా తన దౌత్యచాణుక్యాన్ని ప్రదర్శించడం ద్వారానే ఈ సుదీర్ఘ లక్ష్యాన్ని చేరుకునేందుకు అవుతుంది.

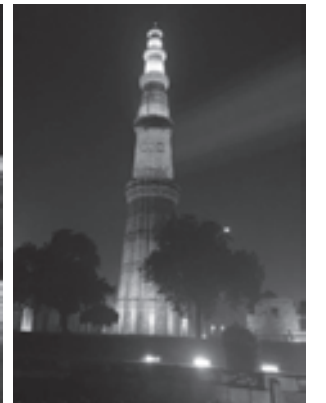
అంతర్జాతీయ విధానాలలో ఉన్న రుగ్మతలు, అంతరాయాలను తగ్గించడంలో భారత్ జి20 అధ్యక్ష స్థానం నుంచి కొంత వరకు సమర్థంగా వ్యవహరించిందని చెప్పడం సబబే.

ఇప్పుడు ప్రపంచ వ్యాప్తంగా దేశాలు తమ ప్రాధాన్యాలను తక్షణ అవసరాలకు అనుగుణంగానూ, మౌలికమైన అంతర్జాతీయ

సవాళ్లుగా ఉన్న ఉగ్రవాదం, మహమ్మారులు, వాతావరణ పరిస్థితులు వంటి వాటిపై నిర్ణయించుకుని ఇతర దేశాల సహకారం తీసుకుంటున్నాయి. ప్రపంచంలో విశ్వాసం ప్రోది చేసేందుకు న్యూఢిల్లీ విభిన్న సమూహాలను సిద్ధంచేయడం ద్వారా ప్రయత్నం చేస్తోంది.

అభివృద్ధి చెందిన, చెందుతున్న దేశాలను ఒకే వేదికపైకి తీసుకురావడానికి జి20 ఒకే ఒక్క ఆసక్తికరమైన మార్గంగా చెప్పాలి. సంఘీభావం గొప్పతనాన్ని తెలియజేప్పే విధంగా భారత్ జి20 అధ్యక్షత దోహదపడుతోంది. విభిన్న సంస్కృతులతో కూడిన ప్రజాస్వామ్యాన్ని అమలు చేస్తున్న భారత్ సొంత అనుభవం ప్రపంచ వ్యాప్తంగా విపరీత భిన్నత్వంతో కూడిన భాగస్వాములకు మార్గదర్శకునిగా వ్యవహరించే అవకాశం ఉంది. ఇండియా@75 ప్రపంచ వేదిక మరియు దాని జి-20 అధ్యక్షత విశ్వసనీయమైన గ్లోబల్ గా దాని పాత్ర తిరుగులేనిదని స్పష్టం చేసింది. ■

కొరత నుంచి మిగులుకు ప్రయాణం

- డాక్టర్ జగ్దీప్ సక్సేనా

ఆకలి, పేదరికంతో పోరాడుతున్న దేశానికి దేశం వ్యవసాయ ఉత్పత్తి పెరుగుదల, ఆకలి మంటల నిర్మూలనకు ప్రత్యేక ప్రాధాన్యత ఇస్తూ అభివృద్ధి లక్ష్యంగా ప్రభుత్వం మొదటి పంచవర్ష ప్రణాళికను (1951-56) రూపొందించింది. దాని ప్రభావంతో వ్యవసాయ ఉత్పత్తి పెరిగింది. అనంతరం రూపొందించిన ద్వితీయ పంచవర్ష ప్రణాళికలో ఫోక్స్ ను వ్యవసాయం నుంచి పారిశ్రామిక వృద్ధి వైపు మరలించింది. నేడు భారతదేశం ఎన్నో ఘనతలు సాధిస్తూ ప్రపంచంలోనే వ్యవసాయంలో ఎంతో ఎత్తుకు ఎదిగింది. ఆహార ధాన్యాల ఉత్పత్తి కూడా జనాభా వృద్ధిని దాటిపోయింది. స్వయం-సమృద్ధితో పైకి వచ్చిన భారత వ్యవసాయ రంగం ప్రపంచ శక్తిగా ఎదుగుతోంది.

గత 75 సంవత్సరాల కాలంలో భారత వ్యవసాయ రంగం పరివర్తనలో అద్భుతమైన విజయగాథను నమోదు చేసింది. స్వాతంత్ర్య కాలం నాటికి ఆహార వస్తువుల కొరత స్థితి నుంచి గర్వకారణమైన మిగులు స్థితికి చేరుకోవడమే కాకుండా వ్యవసాయ ఎగుమతుల్లో వృద్ధిని కూడా నమోదు చేస్తోంది. వాస్తవానికి బెంగాల్ దుర్భిక్షం నీడల్లో (1943-44) భారతదేశం స్వాతంత్ర్యం సాధించింది. ఆ సమయంలో దుర్భిక్ష పరిస్థితుల కారణంగా 30 లక్షల మంది పోషకాహార లోపం, వ్యాధుల బారిన పడి మృత్యువాత పడ్డారు. భారత జనాభా తీవ్ర ఆహార కొరతకు గురయింది. దుర్భిక్షాలు, కరవు పరిస్థితుల కారణంగా తీవ్ర పోషకాహార లోపానికి గురయ్యారు. దేశ జనాభాలో 85 శాతం మంది గ్రామాల్లోనే, వ్యవసాయమే జీవనాధారంగా నివసిస్తున్నప్పటికీ

వ్యవసాయ రంగంపై బ్రిటిష్ ప్రభుత్వ తప్పుడు విధానాల కారణంగా దేశం తీవ్ర ఆహార ధాన్యాల కొరతతో బాధ పడుతూ వస్తోంది. 1950-51 సంవత్సరంలో భారత దేశం కేవలం 5.08 కోట్ల మెట్రిక్ టన్నుల ఆహార ధాన్యాలు ఉత్పత్తి చేసింది. పెరుగుతున్న జనాభాకు ఆహారం అందించడానికి ఆహార ధాన్యాలు ఏ మాత్రం సరిపోకపోవడంతో అమెరికా, ఇతర అభివృద్ధి చెందిన దేశాలను ఆహార ధాన్యాల కోసం యాచించేది. దీనికి తోడు 1948, 1962, 1965 యుద్ధాలు, వరుస దుర్భిక్షాలు పరిస్థితిని మరింత దిగజార్చాయి. ఈ దారుణ పరిస్థితిలో ఓడలో నుంచి ఆహారం దిగితే తప్ప మనుగడ సాధించలేని స్థితిలో పడిపోయింది. “చేతిలో భిక్షా పాత్ర” పట్టుకున్న దేశంగా ప్రపంచ దేశాల్లో భారత్ వరుపు పోగొట్టుకుంది. కోట్లాది మంది భారతీయులను

ఆకలిమంటల నుంచి కాపాడేందుకు అమెరికా పిఎల్ -480 పథకం కింద భారీ పరిమాణంలో గోధుమ విరాళంగా ఇచ్చింది. కాని అంతర్జాతీయ సంబంధాల్లో భాగంగా అమెరికాతో వైరం కారణంగా ఈ సరఫరా కనిష్ట స్థాయికి తగ్గిపోయింది. ఇదే కాలంలో “ఫెమైన్ 1975” (FAMINE 1975) పేరిట విలియం, పాల్ పాడాక్ రాసిన ప్రముఖ పుస్తకంలో రాబోయే సంవత్సరాల్లో ఆకలి మంటల్లో కోట్లాది మంది భారతీయులు మరణిస్తారని జోస్యం చెప్పారు.

పరివర్తన కథనాలు

ఆకలి మంటలు, పేదరికంతో పోరాడుతున్న సమయంలో ఆహార ఉత్పాదకత పెరుగుదల, ఆకలి మంటల నిర్మూలనకు ప్రాధాన్యం ఇస్తూ భారతదేశం తొలి పంచవర్ష ప్రణాళికను (1951-56) రూపొందించింది. ప్రణాళికా వ్యయంలో

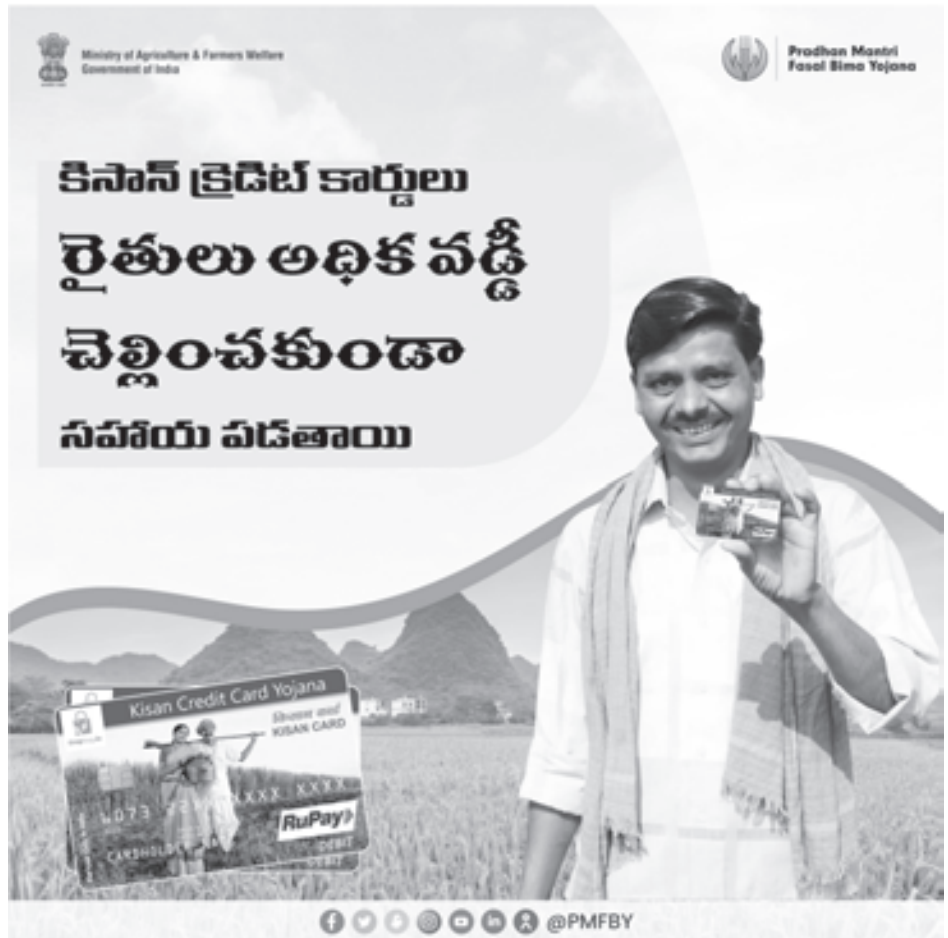
రచయిత : మాజీ చీఫ్ ఎడిటర్, భారత వ్యవసాయ పరిశోధనా మండలి, (ఐసిఎఆర్) న్యూఢిల్లీ.

E-mail : jagdeepsaxena@yahoo.com

యోజనా ఆగస్టు, 2023

సుమారు మూడింట ఒక వంతు వ్యవసాయానికే కేటాయించారు. దేశంలో నీటిపారుదల వసతులు, ఎరువుల ఉత్పత్తి మెరుగు పడడానికి ఇది దోహదపడింది. ఫలితంగా దేశంలో ఆహార ఉత్పాదకత పెరిగింది. దీంతో ప్రభుత్వం రెండో పంచవర్ష ప్రణాళికలో (1956-61) ఫోకస్ను వ్యవసాయం నుంచి పారిశ్రామికీకృతి పెంపు దిశగా మార్చింది. వ్యవసాయానికి కేటాయంపులు 20 శాతం తగ్గించారు. మూడో పంచవర్ష ప్రణాళిక (1961-66) ఆహార ధాన్యాల ఉత్పత్తిలో స్వయం-సమృద్ధి సాధనకు ప్రాధాన్యం ఇచ్చినా చైనా దురాక్రమణ (1962), భారత-పాకిస్తాన్ యుద్ధం (1965) కారణంగా ఆ లక్ష్య సాధన ఫోరంగా విఫలమయింది. 1965-66 సంవత్సరంలో తీవ్ర, సుదీర్ఘ దుర్భిక్షం దేశాన్ని కుదిపివేసింది. దేశంలో దారుణమైన ఆహార కొరతకు ఇది కారణమయింది. చివరికి వారంలో ఒక రోజు ఉపవాసం ఉండాలని ప్రభుత్వం ప్రజలకు పిలుపు ఇచ్చే స్థాయికి పరిస్థితి దిగజారింది. ట్యూబుల్లు, చిరుధాన్యాలు ఆహారంలో పెంచుకోవాలని కూడా ప్రజలకు ప్రభుత్వం సలహా ఇచ్చింది.

ఇదిలా ఉండగా మెక్సికోకు చెందిన శాస్త్రవేత్త డాక్టర్ నార్మన్ బోర్లాగ్ ఎలాంటి దుర్భిక్ష పరిస్థితులు, వ్యాధులనైనా తట్టుకుని, వేగంగా పెరుగుతూ ఎరువులకు కూడా త్వరగా స్పందించడం ద్వారా అధిక దిగుబడులు అందించే ఒక కొత్త రకం గోధుమ వంగడాన్ని కనుగొనడంలో విజయం సాధించారు. 1966లో భారత ప్రభుత్వం ఆ కొత్త రకం గోధుమ 18,000 మెట్రిక్ టన్నుల దిగుమతికి అనుమతి మంజూరు చేసింది. ఢిల్లీ, హర్యానా, పంజాబ్లో ఈ విత్తనాలను ఐదేసి కిలో ప్యాక్లలో రైతులకు పంపిణీ చేశారు. సమాంతరంగా ప్రముఖ వ్యవసాయ శాస్త్రవేత్త డాక్టర్ ఎంఎస్ స్వామినాథన్ నాయకత్వంలో

దేశవ్యాప్తంగా రైతుల వ్యవసాయ క్షేత్రాల్లో 1000కి పైగా ప్రదర్శనలు నిర్వహించారు. ఈ వంగడం సహాయంతో రైతులు గతంతో పోల్చితే హెక్టారుకు 1 టన్ను పంట దిగుబడికి భిన్నంగా 4-5 టన్నుల పంట దిగుబడి సాధించారు. రైతులు ఈ కొత్త రకం వంగడాన్ని హృదయపూర్వకంగా స్వీకరించారు. 1968 సంవత్సరంలో దేశం 1.7 కోట్ల టన్నుల గోధుమ దిగుబడితో కొత్త రికార్డును నెలకొల్పింది. అంతకు ముందు 1966 సంవత్సరంలో 1.1 కోట్ల టన్నుల పంట దిగుబడి మాత్రమే వచ్చింది. దీన్ని “హరిత విప్లవం”గా అభివర్ణించారు. తర్వాత ఇదే ప్రయోగం వరి పంటలోనూ చేశారు. తదుపరి దాన్ని చెరకు, పత్తి, పళ్లు, కూరగాయల పంటలకు కూడా విస్తరించారు. ఈ హరిత విప్లవం స్వయం-సమృద్ధికి పునాది వేసింది.

నేడు మనం మరింతగా పురోగమించి ఆహార ధాన్యాల మిగులును సాధించడంతో పాటుగా వ్యవసాయ ఉత్పత్తుల ఎగుమతి దేశంగా కూడా గుర్తింపు సాధించాం. శాస్త్రవేత్తల నైపుణ్యాలు, రాజకీయ చిత్తశుద్ధి, రైతుల ఆమోదనీయత అన్నీ ఒకే వేదిక పైకి వచ్చి బలాలుగా పని చేశాయి.

వ్యవసాయ క్షేత్రాల్లో శాస్త్ర, సాంకేతిక పరిజ్ఞానాల వినియోగం ద్వారా భారతదేశం వ్యవసాయంలో కొత్త శకంలోకి అడుగు పెట్టింది. సమాంతరంగా ప్రభుత్వం విధానపరమైన మద్దతు అందించడంతో పాటు నిధులు కేటాయిస్తోంది. వివిధ పథకాల ద్వారా వ్యవసాయ రంగానికి సబ్సిడీలు అందిస్తోంది. ఫలితంగా వ్యవసాయంలో ప్రపంచ యవనికపై భారతదేశం ఉన్నత స్థితిలో నిలిచింది. ప్రపంచంలో అతి పెద్ద చక్కెర ఉత్పత్తి దేశం

ఇ-నామ్ వ్యవసాయంతో ఆత్మ నిర్భరత (ప్లాట్ ఫారమ్ ఆఫ్ ప్లాట్ ఫారమ్స్)

పిఓపి, రైతులకు అందుబాటులో
అనేక మార్కెట్లు, కొనుగోలు దారులు

పిఓపి, ద్వారా ధర వెతికే ప్రక్రియతో
సరైన ధర లభ్యత

రైతులు తమ టైట రాష్ట్రాలకు తమ
ఉత్పత్తులను తేలికగా అమ్మవచ్చు.

Scan the QR Code
for more information

/MIB_India /MIB_Hindi /COVIDNewsByMIB /fbministry /fbministry /mib_india /mib_india /MIB_India

అయిన భారత్ బియ్యం ఉత్పత్తిలో చైనా తర్వాత రెండో స్థానంలో ఉంది. అదే విధంగా గోధుమ ఉత్పత్తిలో ప్రపంచంలోనే రెండో స్థానంలో ఉన్న భారత్ 2020 సంవత్సరంలో ప్రపంచ గోధుమ ఉత్పత్తిలో 14.14 శాతం వాటా సాధించింది. ఇంక పప్పు దినుసుల ఉత్పత్తి, వినియోగం రెండింటిలోనూ భారత్ అగ్రస్థానంలో ఉంది. వేగంగా స్వయం-సమృద్ధి దిశగా అడుగులేస్తోంది. రెండవ ముందస్తు అంచనాల ప్రకారం (2022-2023) ఆహార ధాన్యాల ఉత్పత్తి అంచనా 32.35 లక్షల కోట్ల మెట్రిక్ టన్నులు. 2021-22 సంవత్సరం ఉత్పత్తి కన్నా ఇది 79 లక్షల టన్నులు అధికం. మూడవ ముందస్తు అంచనాల ప్రకారం 2021-22 సంవత్సరంలో ఉద్యాన పంటల ఉత్పత్తి 34.23 కోట్ల మెట్రిక్ టన్నులు కాగా 2020-21 కన్నా ఇది 77.3 లక్షల మెట్రిక్

టన్నులు అధికం. 2022-23 సంవత్సరంలో చెరకు ఉత్పత్తి అంచనా రికార్డు స్థాయిలో 46.88 కోట్ల టన్నులు కాగా సగటు చెరకు ఉత్పత్తి కన్నా ఇది 15.53 కోట్ల టన్నులు అధికం. లోటు పంటగా పేరు పొందిన నూనె గింజల ఉత్పత్తికి ప్రత్యేక ప్రాధాన్యం ఇస్తూ 12వ పంచవర్ష ప్రణాళికా కాలానికి నూనెగింజలు, ఆయిల్ పామ్ ఉత్పత్తి కోసం ఒక జాతీయ మిషన్ ను ప్రారంభించారు. తాజా పంట ఉత్పత్తి టెక్నాలజీలు ప్రవేశపెట్టి కొత్త ప్రాంతాల్లోని వ్యవసాయ క్షేత్రాలకు విస్తరించడం ద్వారా నూనె గింజల ఉత్పత్తిలో కూడా ఒక కొత్త విజయం సాధించారు. దీని ప్రభావం వల్ల 2022-23 సంవత్సరంలో నూనె గింజల ఉత్పత్తి 1985-86 సంవత్సరంలోని దిగుబడి 108.30 లక్షల మెట్రిక్ టన్నులతో పోల్చితే 2022-23 సంవత్సరంలో 400 మెట్రిక్

టన్నులకు చేరింది. 2015-16 నుంచి 2020-21 సంవత్సరాల మధ్య కాలంలో నూనె గింజల ఉత్పత్తిలో 7.7 శాతం వార్షిక స్థూల వృద్ధి నమోదయింది. 2020-21 సంవత్సరం రబీలో ప్రవేశపెట్టిన ప్రత్యేక ఆవగింజల ఉత్పత్తి కార్యక్రమం అద్భుత ఫలితాలనందించింది. ఆవాల ఉత్పత్తి 40 శాతం పెరిగి 91.24 లక్షల టన్నుల నుంచి 128.18 లక్షల టన్నులకు చేరింది. హెక్టారు ఉత్పాదకత 11 శాతం పెరిగి 1331 కిలోల నుంచి 1447 కిలోలకు చేరింది. రేప్ సీడ్, ఆవాలు పండించే భూముల విస్తరణ 29 శాతం పెరిగి 2019-20 సంవత్సరంలో 68.56 లక్షల హెక్టార్ల నుంచి 2020-23 సంవత్సరంలో 88.58 లక్షల హెక్టార్లకు పెరిగింది. నూనె గింజల ఉత్పత్తిలో ఈ అద్భుతమైన వృద్ధిని “పసుపు విప్లవం”గా అభివర్ణించారు.

1951 నుంచి 2022 సంవత్సరాల మధ్య కాలంలో భారత ఆహార ధాన్యాల ఉత్పత్తిలో వృద్ధి జనాభా వృద్ధిని మించిపోయింది. ఆహార ధాన్యాల ఉత్పత్తి ఏడాదికి 2.61 శాతం స్థూల సగటు వృద్ధి సాధించింది. ఇదే కాలంలో జనాభా వృద్ధి 1.95 శాతం మాత్రమే ఉంది. చిరుధాన్యాల ఉత్పత్తి అయితే ఇంచుమించుగా ఏడింతలు పెరిగింది. పప్పు దినుసుల ఉత్పత్తి 3.25 రెట్లు పెరిగింది. రోజువారీగా తలసరి లభ్యత 1951లో 395 గ్రాములు కాగా 2022 నాటికి 414.5 గ్రాములకు పెరిగింది. ఉద్యానపంటల ఉత్పత్తి (కూరగాయలు 60 శాతం, తాజా పళ్లు 31 శాతం) అయితే ఆహార ధాన్యాల ఉత్పత్తిని మించిపోయి తద్వారా దేశానికి పోషకాహార భద్రతలో వాటా కూడా గణనీయంగా పెరిగింది. ఆహార మిగులు దేశంగా మారడం వల్ల ప్రభుత్వం వ్యవసాయ ఎగుమతులకు ప్రోత్సాహం అందిస్తోంది. వ్యవసాయదారులు ‘అగ్రిప్రెస్యూర్స్’గా

మారారు. 2021-22 సంవత్సరంలో వ్యవసాయ, అనుబంధ ఉత్పత్తుల ఎగుమతులు 4186 కోట్ల డాలర్లుండగా 20 శాతం వృద్ధితో 2021-22 నాటికి 5024 కోట్ల డాలర్లకు పెరిగాయి. ప్రపంచ చిరుధాన్యాల అంతర్జాతీయ సంవత్సరం (2023) సందర్భంగా భారతదేశం ఇటీవల 'శ్రీ అన్న'గా నామకరణం చేసిన చిరుధాన్యాల ఉత్పత్తిలో అంతర్జాతీయ హబ్ గా మారడానికి సిద్ధంగా ఉంది. అనేక ప్రోత్సాహక వ్యూహాల కారణంగా 2022-23 సంవత్సరంలో చిరుధాన్యాల ఉత్పత్తి 159 లక్షల మెట్రిక్ టన్నులకు పెరిగింది. 2023-24 సంవత్సరంలో 170 లక్షల మెట్రిక్ టన్నుల ఉత్పత్తి లక్ష్యాన్ని నిర్దేశించింది. కోవిడ్-19 మహమ్మారి కాలంలో రికార్డు స్థాయిలో ఆహార ధాన్యాలు పండించడం ద్వారా భారత వ్యవసాయ రంగం ప్రపంచంలోనే అత్యుత్తమ దేశంగా మారింది. తద్వారా మహమ్మారి ప్రభావిత పేద దేశాల ఆహార భద్రతకు కూడా భారత్ మద్దతు ఇవ్వగలిగింది.

విప్లవ తరంగాలు

భారత హరిత విప్లవం, శ్వేత విప్లవం రెండింటి మధ్య ఎన్నో సారూప్యతలున్నాయి. ఈ రెండూ ఆహార ధాన్యాలు, పాల ఉత్పత్తిలో స్వయం-సమృద్ధిని తేవడంలో కీలక పాత్ర పోషించాయి. ఆహార ధాన్యాల వలెనే స్వాతంత్ర్య కాలం నాటికి కేవలం 1.7 కోట్ల టన్నుల ఉత్పత్తితో భారతదేశం తీవ్ర పాల కొరతతో అల్లాడుతుండేది. తలసరి జనాభా పెరుగుతున్న కొద్ది తలసరి పాల సరఫరా తగ్గుతూ పాల సంక్షోభం తీవ్రమయింది. వల్లభ భాయ్ పటేల్ సలహాతో గుజరాత్ లోని ఆనంద్ లో పాల సహకార సంఘం ఏర్పాటు విజయవంతమయింది. 1964 సంవత్సరంలో డాక్టర్ వర్గీస్ కురియెన్ సారథ్యంలో నేషనల్ డెయిరీ డెవలప్ మెంట్ బోర్డు (ఎన్ డి డి బి)

యోజనా ఆగస్టు, 2023

ఏర్పాటయింది. పాల ఉత్పత్తిలో స్వయం-సమృద్ధి సాధన కోసం 1970లో ఎన్ డి డి బి ఆవరేషన్ షడ్ (ఓఎఫ్) కార్యక్రమం ప్రారంభించింది. పాల సేకరణ, ప్రాసెసింగ్, మార్కెటింగ్ కోసం బలమైన మౌలిక వసతులతో గ్రామీణ స్థాయి పాల సహకార సంఘాల నెట్ వర్క్ ను ఓఎఫ్ కింద ఏర్పాటు చేశారు. సమృద్ధి ప్రాంతాల నుంచి కొరత ప్రాంతాలకు పాల సరఫరా కోసం నేషనల్ మిల్క్ గ్రిడ్, ఆధునిక లిక్విడ్ పాల ప్రాసెసింగ్ కేంద్రాలు ఏర్పాటయ్యాయి. ఈ ఉద్యమం త్వరితంగా వేగం అందుకుని పాల ఉత్పత్తి సంతృప్తికరంగా పెరిగింది. 1976 నాటికి వాణిజ్యపరంగా పాల దిగుమతులను నిలిపి వేశారు. అప్పటి నుంచి పాల ఉత్పత్తి విషయంలో దేశం ఏ నాడూ వెనక్కి తిరిగి చూడలేదు.

స్వయం-సమృద్ధితో పాటు 2021-22

సంవత్సరంతో ముగిసిన దశాబ్ది కాలంలో 22.2 కోట్ల టన్నుల మొత్తం ఉత్పత్తితో భారతదేశం పాల ఉత్పత్తిలో ప్రపంచ నాయకత్వ స్థానంలో నిలిచింది. ప్రపంచవ్యాప్తంగా ఉత్పత్తి అయిన మొత్తం పాలలో (93.1 కోట్ల టన్నులు) భారతదేశం 24 శాతం వాటా సాధించింది. 1973 నాటికి మొత్తం పాల ఉత్పత్తిలో భారతదేశం వాటా 6 శాతం ఉండేది. ప్రస్తుతం పాల ఉత్పత్తి ప్రపంచంలో ఏడాదికి రెండు శాతం పెరుగుతుండగా భారతదేశంలో ఆరు శాతం వంతున పెరుగుతోంది. 2022 సంవత్సరంలో ప్రపంచవ్యాప్తంగా తలసరి పాల లభ్యత 308 గ్రాములుండగా భారతదేశంలో 444 గ్రాములుంది. ఈ అద్భుతమైన విజయాన్ని తరచు “శ్వేత విప్లవం”గా అభివర్ణిస్తూ ఉంటారు. గ్రామీణ ప్రాంతాల్లో ఆర్థికంగా పొదుపైన పరిశ్రమగా పాడి పరిశ్రమ మారింది. పాడి పరిశ్రమ ద్వారా

సుమారు 8 కోట్ల కుటుంబాలు ప్రత్యక్షంగా ఉపాధి పొందుతున్నాయి. వారిలో అధిక శాతం మంది చిన్న, సన్నకారు రైతులు, భూమి లేని గృహాల వారే. 2047 నాటికి భారతదేశంలో పాల ఉత్పత్తి 62.8 కోట్ల టన్నులకు చేరుతుందని అంచనా. అలాగే పాలు, పాల ఉత్పత్తుల డిమాండు 51.7 కోట్ల టన్నులవుతుందని, తద్వారా ఎగుమతుల కోసం 11.1 కోట్ల టన్నుల పాలు మిగులుతాయని అంచనా.

దీనికి కొనసాగింపుగానే స్వాతంత్ర్యం తర్వాత వచ్చిన “నీలి విప్లవం” చేపల ఉత్పత్తి పెరుగుదలకు దోహదపడింది. నిరంతర ప్రయత్నాలు, ప్రోత్సాహక విధానాల కారణంగా మొత్తం ప్రపంచ ఉత్పత్తిలో 7.58 శాతం వాటాతో భారతదేశం మత్స్య సంపద ఉత్పత్తిలో ప్రపంచంలో రెండో పెద్ద దేశంగా నిలిచింది. 1950-51లో చేపల ఉత్పత్తి 0.752 మిలియన్ టన్నులుండగా 4.42 శాతం వార్షిక వృద్ధితో 2021-22 నాటికి అది 16.3 మిలియన్ టన్నులకు చేరింది. ప్రస్తుతం భారతదేశం ప్రపంచంలో సముద్ర ఉత్పత్తుల ఎగుమతిలో అగ్రస్థానంలో నిలిచింది. మత్స్య పరిశ్రమ 1.6 కోట్ల మంది మత్స్యకారులకు, రైతులకు జీవనోపాధి కల్పిస్తోంది.

భారత ప్రభుత్వం ఐదు సంవత్సరాల కాలానికి (2015-16 నుంచి 2019-20)

“నీలి విప్లవం” పేరిట చక్కని సమగ్ర చేపల అభివృద్ధి నిర్వహణ ప్రాజెక్టును నిర్వహిస్తోంది. దేశంలోని అంతర్గత జలాలు, సముద్ర జలాల్లో చేపల ఉత్పత్తి, ఉత్పాదకత పెంపుపై ఈ పథకం దృష్టి కేంద్రీకరిస్తోంది. అదే విధంగా కోడిగుడ్ల ఉత్పత్తిలో కూడా ప్రపంచంలో మూడో స్థానం సాధించడం ద్వారా కోళ్ల పరిశ్రమ రంగంలో కూడా మరో విప్లవం చవి చూసింది. దీన్ని “రజత విప్లవం”గా తరచు వ్యవహరిస్తూ ఉంటారు. 1950-51 సంవత్సరంలో 183.2 కోట్ల గుడ్లు ఉత్పత్తి అవుతూ ఉండగా 2021-22 నాటికి ఉత్పత్తి 12,960 కోట్లకు పెరిగింది.

ముందున్న దారి

ప్రస్తుతం వ్యవసాయ రంగం వాతావరణ మార్పులు, నానాటికీ క్షీణిస్తున్న సహజ వనరులు, తక్కువ ఫెర్టిలిటీ, తక్కువ ఉత్పాదకత, నాణ్యమైన ఉత్పత్తులకు పెరుగుతున్న డిమాండు వంటి ఎన్నో సవాళ్లు ఎదుర్కొంటోంది. భారత వ్యవసాయ రంగాన్ని భవిష్యత్తుకు సంసిద్ధం చేయడానికి, ఇలాంటి సవాళ్లను దీటుగా ఎదుర్కొనేందుకు ప్రభుత్వం జాతీయ సుస్థిర వ్యవసాయ కార్యక్రమం, అగ్రి-టెక్ మౌలిక వసతుల నిధి, పరంపరాగత కృషి వికాస్ యోజన, రాష్ట్రీయ కృషి వికాస్ యోజన వంటి ఎన్నో పథకాలు జాతీయ స్థాయిలో అమలు పరుస్తోంది. ఈ కార్యక్రమాలు వ్యవసాయ

క్షేత్రాలు, పొలాల్లో శాస్త్ర, సాంకేతిక అప్లికేషన్లను ప్రోత్సహించడంతో పాటు ఉత్పాదకత, లాభదాయకత పెంపునకు మౌలిక వసతుల మద్దతు, మార్కెట్ అనుసంధానతలు కల్పిస్తోంది. ప్రకృతి వ్యవసాయం నేటి కొత్త మంత్రం. అలాగే డ్రోన్లు, రిమోట్ సెన్సింగ్ వంటి ఆధునిక టెక్నాలజీలు, ప్రెసిషన్ వ్యవసాయం, ఐటి అప్లికేషన్లను ఆధునిక వ్యవసాయంలో భాగంగా మారుతున్నాయి. తాజాగా అగ్రి-స్టార్టప్స్ రైతులకు డిజిటల్ ఉపకరణాలు, నవ్యతతో వాస్తవిక ప్రాతిపదికన పలు వ్యవసాయ సౌల్యాపన్లు అందిస్తున్నాయి. పలు డిజిటల్ చొరవలు రైతుల సమర్థత పెరుగుదలకు, సాగు వ్యయాల తగ్గుదలకు సహాయపడుతున్నాయి. రైతుల ఆదాయాన్ని పెంచడానికి ప్రభుత్వం వ్యవసాయ, అనుబంధ రంగాల్లో పలు కార్యక్రమాలు చేపట్టింది. ప్రత్యక్ష ఆర్థిక మద్దతు నుంచి పంటల బీమా, వ్యవస్థాత్మక రుణాల ద్వారా ఆదాయ-వృద్ధి పథకాల్లో రైతులు కేంద్ర స్థానంలో ఉన్నారు. అలాగే జాతీయ వ్యవసాయ మార్కెట్ (ఇ నామ్) చొరవతో రైతులకు జాతీయ మార్కెట్ అండుబాటలోకి వచ్చింది. వారు తమ ఉత్పత్తులకు మెరుగైన ధరలు పొందుతున్నారు. స్వయం-సమృద్ధి స్థితి నుంచి భారత వ్యవసాయ రంగం మరింత పురోగమిస్తూ వ్యవసాయంలో ప్రపంచ శక్తిగా మారుతోంది. ■

Our New Publications

Wide range of Books on Gandhian Literature, Indian History, Personalities & Biographies, Speeches and Writings, Builders of Modern India, Art & Culture, Children's Literature

Publications Division
Ministry of Information & Broadcasting
Government of India
Sachin Bhaban, CGO Complex,
Lodhi Road New Delhi-110003

e-Version of selected books available on Amazon and Google Play

To buy online visit: www.bharatkosh.gov.in
For placing orders, please contact: Ph : 011-24365609, e-mail: businesswng@gmail.com
website: www.publicationsdivision.nic.in

తీపి విప్లవం...

తేనె ఉత్పత్తికి మేహార్గోశ్

- డా. శైలేష్ కుమార్ మిశ్రా
- డా. ధీరజ్ కుమార్ తివారి

భారత ప్రభుత్వం అమితోత్సాహంగా చేపట్టిన కార్యక్రమం 'తీపి విప్లవం' (స్వీట్ రెవల్యూషన్). నాణ్యమైన తేనె, దాని సంబంధిత ఇతర ఉత్పాదనలను ఇతోధికంగా ఉత్పత్తి చేయడానికి ఆపికల్చర్ ని-అనగా తేనెటీగల పెంపకాన్ని-ప్రోత్సహించడం దీని లక్ష్యం. తేనెటీగల పెంపకం తక్కువ పెట్టుబడి, ఎక్కువ నైపుణ్యం అవసరమయిన వ్యాపార నమూనా; ఇందులో సాంకేతికత వినియోగం సామాజిక - ఆర్థిక పురోగతికి గొప్ప దోహదకారిగా వుంది. ఒక ఉద్యమంగా తేనెటీగల శాస్త్రీయ పెంపకాన్ని ప్రోత్సహించి అభివృద్ధి పరచేందుకు, తీపి విప్లవానికి ఒక ఉద్దీపన (బూస్టర్ షాట్) గా భారత ప్రభుత్వం 'నేషనల్ బీకీపింగ్ అండ్ హానీ మిషన్' ని ప్రారంభించింది.

వ్యవసాయాధారిత అనుబంధ పరిశ్రమగా తేనెటీగల పెంపకం భారత్ లో శీఘ్రగతిన పురోగమించింది. భారత్ లో తేనెటీగల పెంపకాన్ని పర్వతాల మీద, కొండల దిగువన, అడవుల్లో, వ్యవసాయ భూముల్లో, మడ అడవుల్లో... వెుదలైన ప్రాంతాల్లో చేపడుతున్నారు. తేనెటీగల పెంపక పద్ధతి ఒక్కో ప్రాంతంలో ఒక్కో విధంగా ఉంటోంది. ముఖ్య దిగుబడి అపిస్ దోర్నా, అపిస్ సెరెనా, అపిస్ మెల్లిఫెరా జాతుల నుంచి రాబట్టడం జరుగుతోంది. అపిస్ మెల్లిఫెరాని భారతదేశ ఉత్తర, తూర్పు మైదానాల్లో విజయవంతంగా ప్రవేశపెట్టారు. దేశం లోని నిర్దిష్ట స్థానాలకు తగిన యాజమాన్య సాంకేతిక విధానాలు రూపొందాయి. వృక్షజాతులు, శీతోష్ణస్థితి మారే

పరిస్థితులను బట్టి ఆయా సందర్భాలకు ప్రాధాన్యం ఇవ్వడం జరుగుతుంది. ఒక్కో ఆగ్రో - కైమేటిక్ ప్రాంతానికి తగిన కాలానుగుణ యాజమాన్యమే కాక, కాలనీ ఉత్పాదకత, తేనె, మైనం, పుప్పొడి, రాయల్ జెల్లీ..మొదలైనవాటి ఉత్పత్తిని పెంచేందుకు సరైన యాజమాన్య సాంకేతికతలు కూడా అనుసరిస్తున్నారు. తేనెటీగల పెంపకం వల్ల పోషక, ఆర్థిక, పర్యావరణ పరిరక్షక, సమతుల్య ప్రయోజనాలు ఉన్నందున ఇవాళ భారత్ లో గ్రామీణాభివృద్ధి కార్యక్రమం కింద ఈ వృత్తి ఒక ముఖ్యమైన, సుస్థిర, సమగ్ర వ్యావసాయిక కార్యకలాపం అయింది. ఆగ్రో కైమేటిక్ పరిస్థితులు, వైవిధ్యభరిత వృక్షజాతులు, పంటల మారుతోన్న వ్యవసాయ / ఉద్యాన రూపం, తేనెటీగల

రకాలు, యాజమాన్య పద్ధతులు ...వగైరాలకు సంబంధించిన పరిజ్ఞానం దేశంలో తేనెటీగల పెంపక పరిశ్రమని సమూలంగా మార్చడంలో కీలక పాత్ర వహిస్తుంది.

తేనె, దాని సంబంధిత ఇతర ఉత్పత్తులను సేకరించేందుకు తేనెటీగలను పెంచుతూ నిర్వహించే వృత్తివ్యాపకాన్ని 'ఆపి కల్చర్' అంటారు. అనేక ఆరోగ్య ప్రయోజనాలు కలిగిన సహజ తీపి పదార్థం తేనె. మైనం, రాయల్ జెల్లీ, పుప్పొడి, రెసిన్ వంటి ప్రపోలిస్ ని తయారు చేయడానికి కూడా దీనిని ఉపయోగిస్తారు. ఆపికల్చర్ లో - తేనెటీగల కాలనీలు, పెంపకం దార్లు, తేనెటీగలను వుంచే పరికరాలు, తేనెటీగల కాలనీల నుంచి సేకరించే ఉత్పత్తులు ..అంశాలుగా వుంటాయి. పంటలు పెంచడానికి,

రచయితలు : డా. శైలేష్ కుమార్ మిశ్రా, కేంద్ర వ్యవసాయ, రైతు సంక్షేమ మంత్రిత్వశాఖ, కృషి భవన్, న్యూఢిల్లీ.

ఈ-మెయిల్ : shaileshk.mishra@gov.in

డా. ధీరజ్ కుమార్ తివారి, శాస్త్రవేత్త, కృషి విజ్ఞాన్ కేంద్ర (ఐసిఎఆర్) ఉన్నావ్. ఈ-మెయిల్ : dkahan@gmail.com

పండ్లు రావడానికి అత్యవసరమైన పరపరాగ సంపర్కంలో తేనెటీగలు కీలక పాత్ర వహిస్తాయి. మిగతా వ్యవసాయ వృత్తులతో పోలిస్తే అపికల్చర్ కి తక్కువ నీరు, నేల అవసరమవుతాయి, కర్షణ ఉద్ధారాలు స్వల్పం. తేనెటీగల్ని కృత్రిమ తెట్టెలలో ఉంచుతారు, అవి వాటిలో సౌకర్యవంతంగా జీవిస్తాయి. తేనెటీగల పెంపకం దార్లు వాటిని సులభంగా సమీక్షించగలుగుతారు. తేనెరాశిని పరిశీలించి ఈగల కోసం తగినంత తేనెను తెట్టెలలో వుంచి మిగులు తేనెను సేకరిస్తారు. పూల నుంచి తీయని మకరందాన్ని గ్రోలి తేనెటీగలు ఉత్పత్తి చేసే పదార్థం తేనె. తెట్టెల నుంచి తీసినాక వీలైనంత త్వరగా తేనెను శుద్ధి (ప్రాసెస్) చేయాల్సి వుంటుంది. తేనె శుద్ధి జటిలమైన ప్రక్రియ, మంచి ఫలితాలు రావాలంటే సమయం, సహనం వెచ్చించాలి. శుద్ధి ప్రక్రియలోని అన్ని దశల్లో చీమలు, ఎగిరే కీటకాల వల్ల తేనె కలుషితం కాకుండా జాగ్రత్త వహించాలి. ఎన్నో చిన్న తరహా పరిశ్రమలు తేనెటీగలు, తేనెటీగల ఉత్పత్తులపై ఆధార పడివున్నాయి.

తేనెటీగల పెంపకం చరిత్ర

చెట్ల తొర్రలలో, బండ రాళ్ళ మధ్య, సాంప్రదాయిక మట్టి గుడిసెల్లో ఏర్పడిన తేనెటీగల కాలనీలను ఆదిమానవులు

కొల్లగొట్టేవారు, నేటికీ కొన్ని గిరిజన తెగలవారు ఈ పద్ధతి అనుసరిస్తున్నారు. 16 వ శతాబ్ది వరకు తేనెటీగల పెంపకంలో కొత్త విధానాలు రాలేదు. ప్రకృతిలో కనపడే తేనెటీగల కాలనీలను రక్షించడం మొదలైనప్పటి నుంచి తేనెటీగల సరైన పెంపకవిధానం ఆచరణ లోకి వచ్చింది. పడిపోయిన చెట్ల తొర్రలలో ఈగలు తెట్టెలను ఏర్పరచుకోవడం చూశాక పొడవాటి తుట్టెలలో తేనెటీగల్ని పెంచవచ్చునన్న ఆలోచన వచ్చింది. ఆధునిక పద్ధతిలో తేనెటీగల పెంపకం 1500 - 1851 ల మధ్య కాలం లో మొదలైనదని చెప్పవచ్చు. వివిధ రకాల తుట్టెలలో తేనెటీగలను పెంచే ప్రయత్నాలు మొదట్లో విఫలమైనాయి - తేనెటీగలు తమ తుట్టెలను ఒకదానికొకటి అంటించి తేనెపట్టు గోడలకు అంటుకొని వుండటం మూలాన తేనె కోసం తెట్టెలను కోయాల్సి వచ్చేది. 1851 లో యు ఎస్ ఏ శాస్త్రవేత్త ఎల్ ఎల్ లాంగ్స్ ట్రాత్ తేనెటీగల స్థల (బీ స్పేస్) సిద్ధాంతాన్ని కనుగొన్నాక కదిలించే వీలున్న తేనెతెట్టె చట్రం వాడుకలో కొచ్చింది. ఈ ఆవిష్కరణ మరికొన్ని నవకల్పనలకు దారి తీసి కాంబ్ ఫౌండేషన్ మిల్, తేనె పిండే పరికరం, స్కోకర్ ..మొదలైనవి వాడకం లోకి వచ్చాయి; ఇవి నేడు మనం చూస్తున్న ఆధునిక పద్ధతిలో తేనెటీగల పెంపకానికి ఎంతగానో దోహదపడ్డాయి.

భారత్ లో తేనెటీగల పెంపకం

భారత్ లో మొట్టమొదట బెంగాల్ లో 1882 లో, పంజాబ్ లో 1883-84లో కదిలించగల ఫ్రేం వున్న తెట్టెలను ఉపయోగించే ప్రయత్నాలు జరిగాయి . దక్షిణ భారత్ లో 1911-1917 ల మధ్య చాలామంది తేనెటీగల పెంపకం దార్లకు శిక్షణ ఇవ్వడం జరిగింది ; బీ స్పేస్ సిద్ధాంతం ఆధారంగా స్వదేశీ తేనెటీగ అపిస్ సెరెనా కోసం ఒక తెట్టె రూపొందించారు. ట్రావన్కోర్ రాష్ట్రం (ఇప్పుడు కొచ్చిన్)లో 1917 లో, మైసూరు లో 1925 లో కూడా తేనెటీగల పెంపకం ఆరంభమైంది. హిమాచల్ ప్రదేశ్ లోని కులూ లో 1934 లో, కాంగ్రా లో 1936 లో స్వదేశీ తేనెటీగ ఎ. సెరెనా తో ఆధునిక తేనెటీగల పెంపకం చేపట్టడం జరిగింది. భారత్ లో మొదటిసారిగా 1962 లో నగ్రోతా బాగ్స్ (ఇప్పుడు పంజాబ్ , ఇప్పుడు హర్యానా) లో విదేశీ తేనెటీగ ఎ. మెల్లిఫెరా ని విజయవంతంగా ప్రవేశ పెట్టారు. ఈ తేనెటీగకు ఎక్కువ తేనె ఉత్పత్తి చేసే సామర్థ్యం వుంది. ప్రస్తుతం ఆధునిక తేనెటీగల పెంపకం లో ఈ రెండు రకాల తేనెటీగలను పెంచుతున్నారు, అడవిజాతి ఎ. దొర్సాటా, ఎ. ఫ్లోరియ తేనెటీగల నుంచి విరివిగా తేనె సేకరిస్తున్నారు. ఈ నాలుగు రకాల తేనెటీగల నుంచి భారత్ లో ఏటా సుమారు 70000 మెట్రిక్ టన్నుల తేనె తయారవుతున్నది.

తేనెలో పుష్కలమైన పోషకాలు, సూక్ష్మక్రిమి సంహారక గుణాలున్నందున సమతుల ఆహారం లో భాగంగా ఇది డయాబెటిస్ నియంత్రణలో కీలకపాత్ర పోషించగలదు. ఇది అనేక ఆరోగ్య ప్రయోజనాలు కూడా కలిగి ఉన్నందున ఇంటి వైద్యంలో, ప్రత్యామ్నాయ ఔషధ చికిత్సలో ముఖ్య పాత్ర వహించగలదు. తేనె తీయగా రుచిగా వుండటంతోపాటు దీనిని పచ్చిగా తీసుకుంటే ఎవరికైనా వేలు చేస్తంది. పోషక

విలువలపరంగా, ఆర్థికపరంగా, పర్యావరణ పరిరక్షణ పరంగా పలు ప్రయోజనాలు చేకూర్చే తేనెటీగల పెంపకం -అడవులు, సామాజిక అటవీకరణ, వ్యావసాయిక అనుబంధ కార్యకలాపాలతో సంబంధం కలిగి వుండి పలువురికి ఉపాధి కల్పించి ఆదాయాన్ని ఇస్తుంది- కాబట్టి ఇదొక విశిష్ట, సుస్థిర, పర్యావరణ హిత పరిశ్రమ. తేనెటీగల పెంపకంలో ఎనలేని సామర్థ్యం వున్న భారత్ తేనె ఎగుమతి చేసే ప్రముఖ దేశంగా ఎదగగలదు. తేనె ఉత్పత్తి సుస్థిర ఆదాయం సమకూర్చే వనరు, దీనికి ప్రకృతి సహజ వనరులే ఆధారం కాబట్టి పెద్దగా పెట్టుబడులు అవసరం లేదు. అనేక ఆరోగ్య ప్రయోజనాలు కలిగిన తేనె బాగా ప్రాచుర్యం వున్న, సర్వత్రా వాడే తీపి పదార్థం. అంతే కాకుండా, దీన్ని ప్రపంచవ్యాప్తంగా ఎన్నో సంస్కృతులలో, చాలా సాంప్రదాయిక మందుల్లో ముఖ్య భాగంగా, ప్రత్యేకించి ఆయుర్వేదం లో, వాడుతారు.

తేనెటీగల పెంపకం అభివృద్ధికి అనువైన ముఖ్య భౌగోళిక ప్రదేశాలను- దక్షిణాత్య ద్వీప ప్రాంతం, ఈశాన్య ప్రాంతం, గంగా-సింధు మైదాన ప్రాంతాలు, ఉత్తరాది పర్వత ప్రాంతాలు అని వర్గీకరించారు.

తీపి విప్లవం

భారత ప్రభుత్వం అమితోత్సాహంగా చేపట్టిన కార్యక్రమం - 'తీపి విప్లవం'. నాణ్యమైన తేనె, దాని సంబంధిత ఇతర ఉత్పాదనలను ఇతోధికంగా ఉత్పత్తి చేయడానికి ఆపికల్చర్ ని-అనగా తేనెటీగల పెంపకాన్ని- ప్రోత్సహించడం దీని లక్ష్యం. తేనెటీగల పెంపకం తక్కువ పెట్టుబడి, ఎక్కువ నైపుణ్యం అవసరమయిన వ్యాపార నమూనా. ఇందులో సాంకేతికత వినియోగం సామాజిక-ఆర్థిక పురోగతికి గొప్ప దోహదకారిగా వుంది. సహజ పోషక విలువల పదార్థంగా తేనె కి గుర్తింపు

యోజన ఆగస్టు 2023

వుంది కాబట్టి గత కొద్ది కాలంగా నాణ్యమైన తేనెకు డిమాండ్ పెరిగింది. రాయల్ జెల్లీ, మైనం, పుప్పొడి ..తదితర అపికల్చర్ ఉత్పాదక పదార్థాలను ఫార్మాస్యూటికల్స్, ఫుడ్, బేవరేజ్, సౌందర్య సాధనాల పరిశ్రమల్లో విరివిగా వాడతారు. తేనెటీగల పెంపకాన్ని మరింత పురోగమింప జేస్తే రైతుల ఆదాయం పెరుగుతుంది, ఉద్యోగావకాశాలు కల్పించ బడతాయి, ఆహార భద్రత, తేనెటీగల సంరక్షణ అధికమవుతుంది , పంటల దిగుబడి, పరపరాగ సంపర్కం ఇతోధికమవుతాయి. ఒక ఉద్యమంగా తేనెటీగల శాస్త్రీయ పెంపకాన్ని ప్రోత్సహించి అభివృద్ధి పరచేందుకు, తీపి విప్లవానికి ఒక ఉద్దీపన (బూస్టర్ షాట్) గా భారత ప్రభుత్వం 'నేషనల్ బీకీపింగ్ అండ్ హానీ మిషన్' ని ప్రారంభించింది.

ప్రభుత్వ కార్యక్రమాలు

17 సెప్టెంబర్ 2017 లో అమెర్లి (గుజరాత్) లో ఒక రైతు సదస్సు సుద్దేశించి ప్రధాన మంత్రి ప్రసంగిస్తూ , శ్వేత, హరిత విప్లవాలతో పాటు 'తీపి విప్లవాన్ని' కూడా తీసుకొచ్చేందుకు దేశంలో తేనె ఉత్పత్తిని భారీ ఎత్తున చేపట్టాలని పిలుపునిచ్చారు. తేనెటీగల పెంపకం ప్రాధాన్యాన్ని, 'తీపి విప్లవం' లక్ష్యాన్ని దృష్టిలో ఉంచుకుని తేనెటీగల పెంపకాన్ని సమగ్రంగా అభివృద్ధి పరచాల్సిన అవసరమున్నదని ఆయన భావించారు. దానికి అనుగుణంగానే, శాస్త్రీయ పద్ధతిలో తేనెటీగల పెంపకం, నాణ్యమైన తేనె,

ఇతర ఉత్పత్తులను ప్రోత్సహిస్తూ వాటి సర్వతోముఖాభి వృద్ధి కోసం ఒక కొత్త కేంద్ర ప్రభుత్వ స్కీం ' నేషనల్ బీ కీపింగ్ అండ్ హానీ మిషన్ ' తయారై భారత్ ప్రభుత్వ ఆమోదం పొందింది. ఈ పథకం కేంద్ర రంగ పథకంగా (100 % భారత ప్రభుత్వ నిధులతో) 'నేషనల్ బీ బోర్డ్' ద్వారా అమలవుతున్నది. పరాగ సంపర్కం ద్వారా పంటల ఉత్పాదకత పెంచడం, రైతుల/ బీకీపర్ల అధికాదాయం కోసం తేనె ఉత్పత్తి ఇతోధికం అయ్యేలా భారత్ లో శాస్త్రీయ తేనెటీగల పెంపకాన్ని ప్రోత్సహించడం... ద్వారా తేనెటీగల పెంపక పరిశ్రమని సమగ్రంగా అభివృద్ధి చేయడం నేషనల్ బీ బోర్డ్ లక్ష్యం.

నేషనల్ బీ కీపింగ్ అండ్ హానీ మిషన్ (ఎన్ బి హెచ్ ఏం) ఈ దిగువ సబ్-స్కీం లు /మూడు మిని మిషన్స్ కలిగి వుంది :

ఎ . మిని మిషన్ -1 : శాస్త్రీయ తేనెటీగల పెంపకం ఆచరించడం ద్వారా పరాగ సంపర్కాన్ని పెంచి వివిధ పంటల ఉత్పత్తి, ఉత్పాదకత అధికం చేయడం గురించి ఈ మిషన్ ప్రాధాన్యమిస్తుంది.

బి. మిని మిషన్ -2 : పంటకోతల తర్వాతి బీ కీపింగ్ / బీ హైవ్ ల ఉత్పత్తులపై ఈ మిషన్ దృష్టి కేంద్రీకరిస్తుంది బీ సేకరణ, శుద్ధి, మార్కెటింగ్, నిల్వ, విలువ చేర్చడం ...మొదలైనవి ఇందులో చేరి వుంటాయి ; ఈ కార్యకలాపాలకు అవసరమైన మౌలిక వసతులని కూడా పరిగణన లోకి తీసుకుంటుంది .

సి. మిని మిషన్ -3 : వివిధ ప్రాంతాలు /రాష్ట్రాలు /అగ్రో క్లెమేటిక్ , సామాజిక- ఆర్థిక పరిస్థితుల కోసం పరిశోధన & సాంకేతికత పై ఈ మిషన్ దృష్టి సారిస్తుంది.

దేశంలో శాస్త్రీయ బీ కీపింగ్ కి ప్రోత్సాహమిస్తూ, దాని సమగ్ర అభివృద్ధి కోసం తేనెటీగల పెంపకం అభివృద్ధితో సంబంధమున్న

ఇతర ప్రభుత్వ కార్యక్రమాలు / పథకాలతో సమన్వయమై ఎన్ బి హెచ్ ఎం పని చేస్తుంది. అవి : ఎం ఐ డి హెచ్ ఆర్ కె వి వై, హానీ మిషన్ ఆఫ్ డబ్ల్యూ ఐ సి, ఎం ఎస్ ఎం ఇ, ఎన్ ఎల్ ఆర్ ఎం/ఎస్ ఎల్ ఆర్ ఎం, గ్రామీణాభివృద్ధి, గిరిజన వ్యవహారాలు, వాణిజ్యం & పరిశ్రమలు, ఇ ఎఫ్ & సి సి మంత్రిత్వ శాఖలు, ఆయుష్, ఐ సి ఎ ఆర్ ...మొదలైనవి. పథకం సజావుగా, సవ్యంగా అమలయ్యేలా జాతీయ, రాష్ట్ర స్థాయిల్లోని సంబంధిత ఏజెన్సీలకు ఈ మిషన్ సాంకేతిక మార్గ దర్శనం / సలహా, పాలనా పరమైన మద్దతు అందిస్తుంది. ఎన్ బి హెచ్ ఎం దృఢసంకల్పంతో 2021-2022 మరియు అడ్వాన్స్ అంచనాల ప్రకారం తేనె ఉత్పత్తి 133200 మెట్రిక్ టన్నులకు పెరగగలదు. 2020-2021లో భారత్ రూ. 1221కోట్ల విలువైన 74413 టన్నుల సహజ తేనెని ప్రపంచానికి ఎగుమతి చేసింది. ఫలితంగా భారత్ ప్రపంచంలో తేనె ఉత్పత్తి చేసే మొదటి అయిదు దేశాల్లో ఒకటిగా నిలిచింది. 8 ఏప్రిల్ 2021 న కేంద్ర వ్యవసాయ మంత్రి శ్రీ సరేంద్ర సింగ్ తోమర్ తేనె వనరులకు సంబంధించిన 'మధు క్రాంతి పోర్టల్' ని ఆరంభించారు. ఎన్ బి హెచ్ ఎం కనబరచిన ఉత్తమ పనితీరు ఫలితం ఇది. 10000 కి మించి బీ కీపర్లు, తేనె సానైటీలు / ఫార్మ్స్ / కంపెనీలు 16 లక్షల హానీ ; కాలనీలతో నేషనల్ బీ బోర్డులతో నమోదు చేసుకుని మధు క్రాంతి పోర్టల్ తో అనుసంధానమయ్యారు.

ఇప్పటి వరకు 16 సమగ్ర బీకీపింగ్ డెవలప్ మెంట్ సెంటర్ (IBDC) లు, 3 ప్రాంతీయ హానీ టెస్టింగ్ లాబ్ లు (ఐ ఎ ఆర్ ఐ, ఢిల్లీ ; ఐ ఐ హెచ్ ఆర్, బెంగళూరు బీ ఐ ఐ వి ఆర్, వారణాసి), వివిధ ఆగ్రో ఎకలాజికల్ ప్రాంతాల్లో 28 మిసీ లాబ్స్ స్థాపించబడినాయి. తేనెటీగలు, పరాగ సంపర్కకర్తల పై దేశ వ్యాప్త సమన్వయముతో పరిశోధనలు జరిపే

ప్రాజెక్టులకు(దేశంలోని 26 కేంద్రాలు వివిధ ఆగ్రో ఎకలాజికల్ ప్రాంతాల్లో వున్నాయి) ఐ సి ఎ ఆర్, న్యూ ఢిల్లీ కూడా స్థాన - మరియు స్థితి నిర్దిష్ట పరిశోధనలను ప్రోత్సహిస్తుంది.

జాతీయ, అంతర్జాతీయ మార్కెట్ల కోసం తేనె నాణ్యత ప్రమాణాలు పాటిస్తూ తేనె ఉత్పత్తిని పెంచేందుకు, పరిక్షించేందుకు, ఇతర తేనెపట్టు ఉత్పత్తుల తయారీ పెంచేందుకు వైజ్ఞానిక సాంకేతికత వినియోగించడం జరుగుతోంది. తేనెటీగల పుష్పాడి, బీ బ్యాగ్స్, రాయల్ జెల్లి, ప్రపోలిస్ మైనం, తేనెటీగ విషం ..మొదలైనవి తేనెపట్టు ఉత్పత్తులు. జాతీయ, అంతర్జాతీయ మార్కెట్ లలో తేనె, ఇతర ఉత్పత్తులకు డిమాండ్ పెరిగి తదనుగుణంగా తమ ఆదాయమూ పెంచుకునేలా సాంకేతికత తేనెటీగ పెంపకందార్లకు తోడ్పడుతున్నది.

సాంకేతికత వినియోగం

తేనెటీగల పెంపకంలో సాంకేతికత వినియోగం ఈ రంగం ముందంజ వేయడానికి, వ్యవస్థాపకత (ఆంథ్ర ప్రెన్యూర్ షిప్) పెరగడానికి దోహద పడుతుంది. స్థానిక చిన్న పెంపక పరిశ్రమ నుంచి అధునిక సాంకేతిక తేనెటీగల పెంపక పరిశ్రమ వరకు, సంఘటిత తేనెటీగల పెంపక రంగంలో కొత్త పద్ధతులు ఈ విషయంలో గణనీయ పాత్ర పోషిస్తాయి. తేనెటీగల పెంపకం దార్లు ఆరోగ్యవంతమైన తేనెటీగల కాలనీలను పెంచడానికి, నాణ్యమైన తేనె, ఇతర ఉత్పత్తులు రాబట్టడానికి కృత్రిమ మేధ, ఇంటర్ నెట్ ఆఫ్ థింగ్స్, మొబైల్ సెన్సార్ లు, స్మార్ట్ ఫోన్ ఆప్స్ ఎంతగానో సాయపడతాయి. పెద్ద ఎత్తున పెంపకం చేపట్టే కమర్షియల్ బీ కీపర్ లకు నిర్వహణా పరమైన ఊతం ఇచ్చేందుకు అల్గోరిథం ఆధారిత ముందస్తు సూచన ఇచ్చే నమూనాల రూపకల్పన చేయవచ్చు. రైతులు పొలాల్లో ఆరోగ్యవంతమైన తేనెటీగలను పెంచగలిగే, సెన్సార్ లు లేదా క్లౌడ్ ఇన్ఫర్మేషన్ ద్వారా తేనెపట్టు పటిష్టతని

మదింపు చేయగలిగే, గిట్టుబాటు వెలకు లభించే స్వదేశీ సాంకేతికత ని కూడా ఈ రంగంలో ప్రవేశపెట్టవచ్చు. టెక్నాలజీ తేనెటీగల సంరక్షణకి తోడ్పడి వాటిని కాపాడుతుంది, రోగాలని, తేనెటీగల కాలనీల నష్టాన్ని అరికడుతుంది, గుణాత్మకంగా, పరిమాణాత్మకంగా ఆపి కల్చర్ ఉత్పత్తులను ఇతోధికం చేస్తుంది. వాణిజ్యం ఉద్దేశంగా వున్న అధునిక సాంకేతిక తేనెటీగ పెంపకం కేంద్రాలు మార్కెట్ చేయగల ఉత్పత్తులను ఎక్కువ పరిమాణం లో తయారు చేస్తాయి. ఉత్తమ సేద్య విధానాలు దేశీయ, విదేశీయ మార్కెట్ల కోసం అత్యుత్తమ నాణ్యత గల తేనె, ఇతర ఉత్పత్తులను రాబడతాయి. తేనెటీగల పెంపకంలో, తేనెటీగల ప్రవర్తనలో పరిశోధనలు వాణిజ్యసరళి లో పెంచే ఆరోగ్యవంతమైన తేనెటీగల కాలనీలను, ఆపికల్చర్ ఉత్పత్తులను ఇంకా అధికం చేయ గలవు.

చిత్రం - తేనెటీగల ఉత్పత్తులు

నైపుణ్య నిర్మాణ ప్రాజెక్టులతో ఉద్యోగావకాశాలు కల్పించడానికి సంఘటిత, సాంకేతికత ఆధారిత తేనెటీగల పెంపక రంగం ఒక అద్భుతమైన మార్గం. ఈ దిగువ సుస్థిరరాశి వృద్ధి లక్ష్యాలను సాధించడానికి సైతం ఇది దోహదం చేస్తుంది : 1 (పేదరిక లేమి), 2 (జీరో ఆకలి), 3 (మంచి ఆరోగ్యం, స్వస్థత), 15 (జీవ వైవిధ్యం, సమతుల్య పర్యావరణం).

గత కొద్ది సంవత్సరాలుగా సాంప్రదాయక తేనెటీగల పెంపక వ్యాపారం సాంకేతికంగా పరిణతి చెందింది. తేనె తీయడానికి 'సూపర్' ఛాంబర్ వాడటం ఇందుకు ఒక ఉదాహరణ. 'సూపర్' ఛాంబర్ వాడి ఒక తేనెపట్టు నుంచి సుమారు 70 -80 కిలోల తేనె తీయవచ్చు. 'సూపర్' ఛాంబర్ లేని మామూలు తేనెపట్టు కేవలం 10 -15 కిలోల తేనె మాత్రమే ఇస్తుంది. కొత్త రకం రాణి ఈగల పెంపకానికి సంబంధించిన సాంకేతికత కూడా వచ్చింది. ■

మన సినిమా ప్రయాణం

- అమితవ నాగ్

మన దేశంలో రంగస్థల సంప్రదాయం మరీ ముఖ్యంగా భరతముని 'నాట్య శాస్త్రం' భారతీయ సినిమాను మొదటినుంచీ ప్రభావితం చేస్తూ వచ్చింది. 1940వ దశకం ఆరంభం నుంచి విస్తరణ ఊపందుకున్న తరువాత - హిందీ సినిమా భారతీయ సినిమా ప్రధాన ప్రతినిధిగా నిలదొక్కుకోవడం మొదలయింది. 'ది ఇండియన్ ఫిల్మ్' అనే తన పుస్తకంలో పన్నా షా ఇచ్చిన గణాంకాల ప్రకారం - 1945లో మొత్తం 99 సినిమాలు విడుదల కాగా వాటిలో హిందీ సినిమాలు 73 (74%). తరువాత స్థానాలు వరుససగా... తమిళనాడు 12, బెంగాల్ 9, తెలుగు 4, కన్నడ 1 ఉన్నాయి. దీనికి ముందు మూడేళ్ళలో కూడా... 1942 లో మొత్తం 165 సినిమాల్లో హిందీ - 99(60%), 1943లో 149కి గాను 98(66%), 1944లో 124కు గాను 88 (71%) ఉన్నాయి. 1947 నాటి స్వాతంత్ర్యం లంటే.. పంజాబ్, బెంగాల్ ల విభజన. ప్రముఖ సినిమా పరిశ్రమ కేంద్రంగా పంజాబ్ ఎదగకపోయినా, బెంగాల్ మాత్రం ఎదిగింది. విభజనతో బెంగాల్ సినిమా మార్కెట్ ముందున్నదానికంటే తక్కువ స్థాయికి పడిపోయింది.

22 మార్చి, 1895 - ప్రపంచ మానవ చరిత్రలో ఇది గుర్తుండిపోయే రోజు. ఆ రోజున ప్రపంచంలో మొదటిసారిగా చలనచిత్రం (సినిమా) అనే మాధ్యమం ఆవిష్కృతమయింది. అగస్టీ, లూయిస్ అనే ల్యూమిర్ సోదరులు పారిస్ లో ఆంతరంగికంగా కొద్దిమంది ప్రేక్షకుల ముందు దీనిని ప్రదర్శించారు. ఆ చిత్రం పేరు - La Sortie de l'usine Lumière à Lyon. అదే సంవత్సరం డిసెంబరు, 28న వారే 10 లఘు చిత్రాలను వాణిజ్య ప్రదర్శనకోసం విడుదల చేశారు. ఇవి ప్రపంచాన్ని చుట్టి వచ్చాయి. మన దేశంలో తొలుత బొంబాయి, తరువాత కలకత్తా, మద్రాస్ నగరాలలో వీటిని ప్రదర్శించారు. అవి బాగా ప్రభావాన్ని చూపాయి. 1913లో దాదాసాహెబ్ ఫాల్కే రూపొందించిన 'రాజా హరిశ్చంద్ర' అనే మూకీ(నిశ్శబ్ద చలనచిత్రం) మనదేశంలో విడుదలయిన తొలి చలనచిత్రంగా నమోదయింది. ఆ తరువాత 1931లో అర్దేషిర్ ఇరానీ నిర్మించిన 'ఆలం ఆరా' తో టాకీ యుగం ప్రారంభం కావడంతో భారత చలనచిత్ర పరిశ్రమ దేశంలో ప్రధానంగా మహానగరాలయిన బొంబాయి, కలకత్తా, మద్రాస్ లలో విలసిల్లింది.

మన దేశంలో రంగస్థల సంప్రదాయం మరీ ముఖ్యంగా భరతముని 'నాట్య శాస్త్రం' భారతీయ సినిమాను మొదటినుంచీ ప్రభావితం చేస్తూ వచ్చింది. పాశ్చాత్య రంగస్థల ప్రదర్శనలకు మన సంగీతం, నృత్య రూపకాలు విభిన్నం. తత్ఫలితంగా మన ప్రధాన స్రవంతి సినిమా విస్తారంగా సంగీతం, నృత్యాలకు ప్రాధాన్యతనిస్తూ వచ్చింది. ఒక్కోసారి అది హద్దు

రచయిత : సినిమా విమర్శకుడు, ఎడిటర్ "Silhouette" సినిమా పత్రిక.

ఈ-మెయిల్ : amitava.nag@gmail.com

యోజన ఆగస్టు, 2023

దాటిపోయింది. ఉదాహరణకు - 1932లో జె.మదన్ నిర్మించిన 'ఇంద్రసభ' సినిమాలో ఏకంగా 69 పాటలున్నాయి. సినిమా వ్యవధి నాలుగు గంటలు. తరువాత కాలంలో స్టూడియోలు ఏర్పడిన మీదట 'స్టార్' సంస్కృతి మొదలయింది.

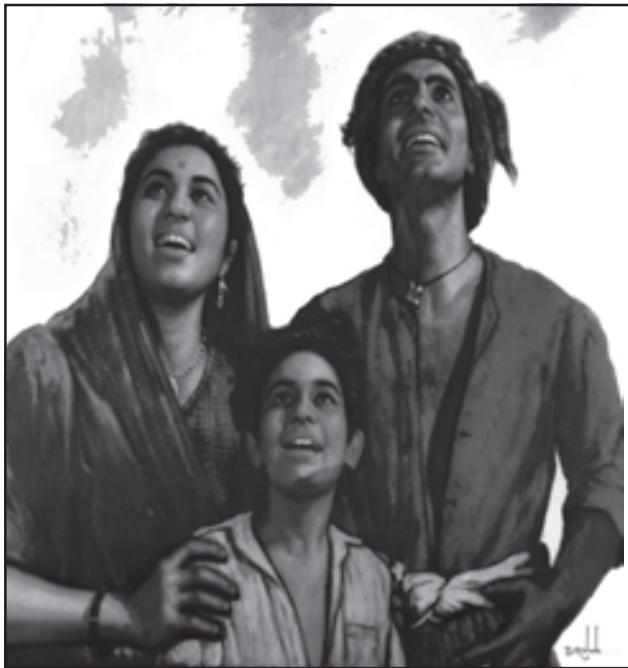
రెండో ప్రపంచ యుద్ధకాలంలో - ఐరోపాలోని చాలా దేశాలు సంక్షోభంలో ఉండగా, మన మార్కెట్లలో నగదు వెల్లువెత్తింది. తెల్లవారేసరికి నిర్మాతలుగా మారిపోయిన వారితో సినిమాల సంఖ్య పెరిగింది. ప్రధాన స్రవంతి సినిమా... వాణిజ్యపరంగా విజయం సాధించడానికి, కొత్త మాంత్రిక ఫార్ములాతో చొచ్చుకుపోవడానికి ప్రయత్నిస్తున్నది. కొత్త ఫార్ములా అంటే - పాటలు, డాన్సులు, ఆ తర్వాత కొద్దికాలానికి ఫ్లేటింగ్ నన్నివేశాలను విచ్చలవిడిగా ఉపయోగించడం, భారత వాణిజ్య చిత్రం తాలూకు మసాలా అప్పటికి ఇంకా పుట్టలేదు కానీ పుట్టడానికి సిద్ధంగా ఉంది.

1940వ దశకం ఆరంభం నుంచి విస్తరణ ఊపందుకున్న తరువాత - హిందీ సినిమా భారతీయ సినిమా ప్రధాన ప్రతినిధిగా నిలదొక్కుకోవడం మొదలయింది. 'ది ఇండియన్ ఫిల్మ్' అనే తన పుస్తకంలో పన్నా షా ఇచ్చిన గణాంకాల ప్రకారం - 1945లో మొత్తం 99 సినిమాలు విడుదల కాగా వాటిలో హిందీ సినిమాలు 73 (74%). తరువాత స్థానాలు వరుససగా... తమిళనాడు 12, బెంగాల్ 9,

తెలుగు 4, కన్నడ 1 ఉన్నాయి. దీనికి ముందు మూడేళ్ళలో కూడా... 1942 లో మొత్తం 165 సినిమాల్లో హిందీ - 99 (60%), 1943లో 149కి గాను 98(66%), 1944లో 124కు గాను 88 (71%) ఉన్నాయి. 1947 నాటి స్వాతంత్ర్యం అంటే.. పంజాబ్, బెంగాల్ ల విభజన. ప్రముఖ సినిమా పరిశ్రమ కేంద్రంగా పంజాబ్ ఎదగకపోయినా, బెంగాల్ మాత్రం ఎదిగింది. విభజనతో బెంగాల్ సినిమా మార్కెట్ ముందున్నదానికంటే తక్కువ స్థాయికి పడిపోయింది. సినిమాల మార్కెట్ పరిధిని మరింత పెంచుకోవడానికి, మంచి అవకాశాల కోసం బిమల్ రాయ్, సలీల్ చౌధరి, హృషీకేశ్ ముఖర్జీవంటి సాంకేతిక నిపుణులు, డైరెక్టర్లు బొంబాయికి తరలిపోయారు.

స్వాతంత్ర్యానికి పూర్వపు భారత చలనచిత్ర పరిశ్రమ అస్తవ్యస్తంగా, దైవాధీనంగా ఉండేది. కారణం - ఈ మాధ్యమం ఎక్కువగా సాంకేతికతపై ఆధారపడి ఉండడం, బహుకొద్దిమంది నంపన్నులు మాత్రమే విదేశాలకు వెళ్ళి శిక్షణ పొందివచ్చే అవకాశం ఉండేది. దీనివల్ల ఒకవైపు చలన చిత్ర నిర్మాణంలో చెప్పుకోదగ్గ ప్రామాణికత లోపించగా, దేశంలోని అధిక నిరక్షరాస్యత కారణంగా జనాలకు మంచి

అభిరుచిగల సినిమాలకు మంచి మార్కెట్టు లేదన్నట్లుగా ఉండేది. 1948లో అప్పటి ప్రముఖ ఇంగ్లీష్ దిన పత్రిక 'ది స్టేట్స్ మన్' లో సత్యజిత్ రే ఇలా రాసారు.. "ఈరోజున భారతీయ సినిమాకు కావలసినది వెలుగుజిలుగులుకాదు, మరింత ఆలోచనాత్మక, మరింత చిత్తశుద్ధి, ఈ మాధ్యమానికున్న పరిధులను మరింత వివేకంతో ఉపయోగించగల సామర్థ్యం అవసరం. వీటన్నిటికీ మించి - మనదైన శైలి, చూడంగానే భారతీయత గుర్తింపు, మన వైశిష్ట్యం .. ఇవీ మన సినిమాకు అవసరం" అని అభిప్రాయపడ్డారు. దానికి ముందు సంవత్సరమే ఆయన తన స్నేహితులయిన చందనదాస్ గుప్తా, ఆర్ పి గుప్తా, హరినదన్ దాస్ గుప్తా తదితరులతో కలిసి 'కలకత్తా ఫిల్మ్ సొసైటీ' ప్రారంభించారు. చాలా చిత్రాలకు సంబంధించి

దేశంలో ఇదే తొలి చలనచిత్ర వ్యవస్థ. అయితే 1942లో డాక్యుమెంటరీ సినిమా నిర్మాతలు ఇటువంటిదే ఒక సంఘాన్ని ఏర్పాటు చేసుకున్నారు. ఆ తరువాత మూడు దశాబ్దాలు - 'సినిమాను ఒక కళాత్మక మాధ్యమం'గా తీర్చిదిద్దడానికి తద్వారా ఈ మాధ్యమానికున్న శక్తిని, సృజనాత్మక అవకాశాలను ప్రేక్షకులకు తెలియపరచడానికి దేశవ్యాప్తంగా పలు ఫిలిం సొసైటీలు ఏర్పాటయ్యాయి. అయితే దురదృష్టవశాత్తూ వీటిలా చాలా సంఘాలు భారతీయ చిత్రాలను విస్మరించి విదేశీ భాషా చిత్రాలపై చర్చలకు పరిమితమయి, ఆ తరువాత వాటి విశిష్టతకు అంకితమయిపోయాయి.

ఉమ్మడి ఆలోచనలు కొరవడినా, నవ భారత్ ఆవిష్కరణకు వ్యక్తిగతంగా జరిగిన ప్రయత్నాలు కూడా ఉన్నాయి. చేతన్ ఆనంద్ తీసిన 'నీవ్ నగర్', కె.వి. అబ్బాస్ తీసిన 'ధర్మికే లాల్'.. ఈ రెండూ 1946లోనే నిర్మించారు. సత్యజిత్ రే మాటల్లో చెప్పాలంటే... ఇవి వెలుగుజిలుగుల ప్రయత్నాలు కాదు, భారతీయ గుర్తింపు, వైశిష్ట్యం కోసం నిజంగా పడిన ఆరాటం కనిపిస్తున్నది. దానికి తగ్గట్లు గానే 1946 కేన్స్ చలనచిత్రోత్సవాల్లో గుర్తింపు పొందిన తొలి భారతీయ చిత్రంగా 'నీవ్ నగర్' నిలిచిపోయింది. ఉత్తమ చిత్రం అవార్డును ఇతర చిత్రాలతో కలిసి పంచుకున్నది. 1948లో కొంత గందరగోళం కనిపించినా, ఉదయ్ శంకర్ ఒక అద్భుతమైన చిత్రం 'కల్పన' తీసారు. దానితో అసంఖ్యాక డాన్స్ సన్నివేశాలతో ప్రేక్షకులను కితకితలుపెట్టే చిత్రాలకు బదులు, భారతీయ సినిమాలో

సంగీత నృత్యం - అనే కొత్త తరహా చిత్రాల ఒరవడికి తెరదీసారు. ఇవన్నీ ఒక ఎత్తయితే, అసలైన ఘన విజయం 1955లో దేశానికి లభించింది. ఈసారి ఆ ఘనత సాధించినవాడు స్వయంగా సత్యజిత్ రే నే.

ఆయన బెంగాలీలో తీసిన 'పథేర్ పాంచాలీ' ఈ రోజుకూ కూడా భారతీయ చలనచిత్రరంగంలో ఒక మైలురాయిగా నిలిచిపోయింది. అంతర్జాతీయంగా కూడా విశిష్ట చిత్రంగా పేరొందింది. ఆయన తదుపరి చిత్రాలు కూడా ఆ స్థాయిలోనే ఉన్నాయి.

1950వ దశకంలో విదేశీ చలనచిత్రోత్సవాల్లో భారతీయ చలన చిత్రాలు చాలా సందడి చేసాయి. దేశానికి కీర్తి ప్రతిష్ఠలు తెచ్చిపెట్టాయి. 1957 దీనికి పరాకాష్ఠగా చెప్పవచ్చు. పథేర్ పాంచాలీ కి సీక్వెల్ గా సత్యజిత్ రే రూపొందించిన తన రెండవ చిత్రం 'అపరాజిత' అంతర్జాతీయ అవార్డులను గెలుచుకుంది.. వాటితో కేన్స్ చిత్రోత్సవాల్లోని గోల్డెన్ లయన్, క్రిటిక్స్ అవార్డ్ కూడా ఉన్నాయి. రెండింటినీ గెలుచుకున్న తొలి చిత్రంగా కూడా అది రికార్డు సృష్టించింది. అదే సంవత్సరం - అమిత్ షేట్రి, శంభుమిత్రలు నిర్మించిన బెంగాలీ చిత్రం "ఏక్ దిన్ రాత్రే" కార్లొవీ వేరీ అంతర్జాతీయ చలనచిత్రోత్సవంలో క్రిస్టల్ గ్లోబ్ గ్రాండ్ ప్రీ అవార్డును గెలుచుకుంది. 1957లోనే మరోబెంగాలీ చిత్రం... తపన్ సిన్హా తీసిన 'కాబూలీవాలా' సంగీతానికిగాను, అసాధారణ జ్యూరీ అవార్డు సిల్వర్ బేర్ ను గెలుచుకున్నది. ఆ మరుసటి సంవత్సరం - వి.శాంతారాం తీసిన

హిందీ సినిమా 'దో ఆంఖే బారా హాథ్' అసాధారణ జూరీ అవార్డు - సిల్వర్ బేర్ స్వంతం చేసుకున్నది. సృజనాత్మక ప్రావీణ్యత కోసం తపించే భారతీయ సినిమా రంగంలో కళలపట్ల నిబద్ధత, ప్రగాఢ సున్నితత్వం ఉన్న 1950ల నాటి బెంగాలీ సినిమానే నిస్సందేహంగా కీలక పాత్ర పోషించింది.

ఇదిలా ఉంటే, దీనికి సమాంతరంగా భారత ప్రభుత్వం కూడా కొన్ని అవసరమైన, కీలక చర్యలు తీసుకున్నది. 1951లో ఏర్పాటయిన ఎస్ కె పాటిల్ చలనచిత్ర విచారణ సంఘం సిఫార్సుల ఆధారంగా చలన చిత్రాల రూపకల్పనలో కళాత్మక ప్రతిభను ప్రోత్సహించడానికి 1960లో చలనచిత్ర ఆర్థిక సంస్థ (తరువాత దీనినే జాతీయ చలన చిత్రాభివృద్ధి సంస్థ-ఎస్ ఎఫ్ డి సి గా మార్చారు) ఏర్పాటయింది. అదే సంవత్సరం పుణెలోని ప్రభాత్ స్టూడియో ప్రాంగణంలో చలన చిత్ర శిక్షణా సంస్థను ఏర్పాటు చేసారు. భారతీయ సినిమా వారసత్వాన్ని గుర్తించడానికి, నిక్షిప్తం చేయడానికి నాలుగేళ్ళ తరువాత జాతీయ ప్రాచీన చలన చిత్ర భాండాగారం (ఆర్కైవ్స్) నెలకొల్పడం జరిగింది.

ఈ ప్రభుత్వ సంస్థల ప్రాముఖ్యత కూడా స్మరణీయమే. 1969లో మృణాల్ సేన్ తీసిన 'భువనోషోమ్', మణి కౌల్ తీసిన 'ఉస్ కీ రోటీ' భారతీయ సినిమా రంగంలో సమాంతర సినిమాను సృష్టించాయి. ఈ రెండింటినీ చలనచిత్ర ఆర్థికసంస్థ నిర్మించింది. కౌల్..పుణె శిక్షణా సంస్థ విద్యార్థి. ఈ సంస్థ ఏర్పడిన

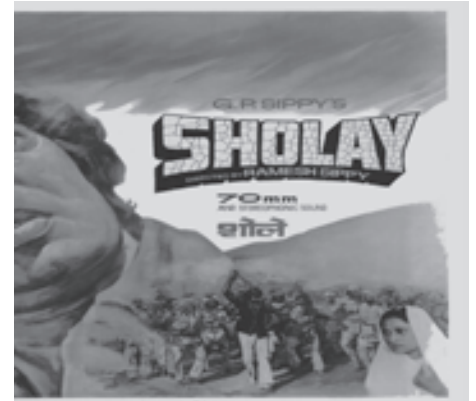
అనతికాలంలోనే కుమార్ సాహ్ని, ఆదూర్ గోపాలకృష్ణన్, గిరీష్ కాసరవల్లి వంటి పలు సాహసోపేతమైన, సృజనాత్మకమైన నిపుణులను అందించింది. వీళ్ళు సినిమా హద్దులను వునర్ నిర్వచించారు. ప్రేక్షకుల్లో అది కూడా ఒక వర్గానికి సంబంధించిన వారి అభిరుచులకే ఫిలిం సాసైటీలు పరిమితంకాగా మునుపెన్నడూ లేని సాంకేతిక శిక్షణకు పుణె సంస్థ వేదిక కాగా, చలనచిత్ర ఆర్థిక సంస్థ మాత్రం ఈ సంస్థ విద్యార్థులకేకాక, స్వతంత్రంగా ప్రతిభ కనబరచి, సినిమాలో కళాత్మకతను వివిధ రూపాలలో ప్రదర్శించడానికి ప్రాధాన్యమిచ్చే ఇతరులకు కూడా నిధులు సమకూర్చింది.

ముందు అనుకొని చేసినట్లుగా కాకపోయినా

ఈ మూడు సంస్థలూ - అప్పటివరకు బెంగాల్, హిందీ సినిమాల్లో అక్కడక్కడ కనిపించే మెరుపులను - 1969 తరువాత జాతీయ సినిమాగా అందరినీ అలరింపచేసేటట్లు మార్చివేసాయి. మరాఠీ, కన్నడ, మలయాళం, మణిపురి, అస్సామీ, ఒడియా లలో ఈ ప్రయత్నాలు ప్రాముఖ్యాన్ని సంతరించుకోవడం మొదలుపెట్టాయి. ఉదాహరణకు 1981లో అరిబన్ శ్యామ్ శర్మ తీసిన 'ఇమేగి నింగ్లేమ్' మొదటిసారిగా ఈశాన్య భారత్ సినిమాను ప్రపంచ వేదకపై నిలబెట్టింది. ఈ ఒరవడితోపాటూ తదుపరి రెండు దశాబ్దాల్లో ముమ్మరంగా వచ్చిన సినిమాల్లో విషయం పరిధికూడా విస్తరించింది. వీటిలో చాలా సినిమాలు - దేశంలో కులం, గుర్తింపు

రాజకీయాలను ప్రతిబింబించగా - ఇటువంటి వాటిని 'ఆర్ట్ సినిమాగా' వర్గీకరించడం ఎప్పటికీ ఆందోళనకర అంశమే. ఇక 1980వ దశకం లో చాలా వాణిజ్య చిత్రాల్లో హింస, దౌర్జన్యం (సెక్స్ ప్రస్తావనలతో) పెరగడాన్ని చూసాం.

1970వ దశకం మధ్యభాగం నుంచి - ప్రధాన స్రవంతి సినిమాలో తనకు జరిగిన అన్యాయాలపై, తన ఇష్టాఇష్టాల కోసం పోరాడే 'యాంగ్రి యంగ్ మన్' పాత్రలు కనబడడం మొదలయింది. అలాగే 'అండర్ వరల్డ్', 'గాంగ్ స్టర్' వంటి పదాలు సినిమా భాషలోకి చేరాయి. 1987 నాటి మిస్టర్ ఇండియా సృష్టించిన 'మొగాంబో', 'ఖుష్ హ్వా' నుంచి 1998 నాటి సత్యలో 'ముంబాయికీ కింగ్ కౌన్?', ప్రధాన స్రవంతి సినిమా - అవాస్తవాలనుంచి సమాంతర వాస్తవాల దిశగా సాగింది.

1950ల నాటి సినిమా ఎక్కువగా గ్రామీణ ప్రాంతాల నుంచి పట్టణ ప్రాంతాలకు వలసల పై దృష్టిసారించగా, ఆ తరువాత దశాబ్దాలపాటు సమాంతరంగా - భారతీయ సినిమా మహిళలకు

“నాటు, నాటు”...

భారతీయ సినీ ప్రేమికులకు ఎన్నో ఏళ్ళుగా కలగా మిగిలిపోయిన ఆస్కార్ అవార్డు 'ఆర్ ఆర్ ఆర్' సినిమా తీసుకొచ్చింది. ఎస్.ఎస్. రాజమౌళి దర్శకత్వం వహించిన ఈ సినిమాకు ప్రముఖ సంగీత దర్శకులు ఎమ్ ఎమ్ కీరవాణి సారధ్యంలో స్వర పరిచిన 'నాటు, నాటు' అనే పాట బెస్ట్ ఒరిజినల్ సాంగ్ కేటగిరిలో అవార్డును దక్కించుకొంది. ఈ పాటకు గేయరచయిత చంద్రబోస్ సాహిత్యం అందించారు. గత ఏడాది విడుదలైన ఈ సినిమా బాక్సాఫీస్ వద్ద భారీ విజయం అందుకుని వెయ్యి కోట్లకు పైగా వసూళ్ళను రాబట్టింది. గోల్డెన్ గ్లోబ్, సినీ క్రిటిక్స్ అవార్డులను సొంతం చేసుకొన్న ఈ సినిమాపై హాలీవుడ్ బిగ్ బాస్ జేమ్స్ కేమరూన్, స్పైల్ బర్గ్ ప్రశంసల వర్షం కురిపించారు.

ప్రాతినిధ్యం ఇవ్వడం వైపు రూపాంతరం చెందింది. 1963లో సత్యజిత్ రే సినిమా 'మహానగర్' లో ఉద్యోగం చేసే స్త్రీలు ఎదుర్కొనే అనిశ్చిత పరిస్థితులను ప్రతిబింబించగా, 1959 నాటి బిమల్ రాయ్ సినిమా 'సుజాత' లో వినయంగా మనులుకొనే దళిత నాయిక కనిపిస్తే, 1982 నాటి ఉంబర్తలో ఆత్మవిశ్వాసంతో దూసుకువెళ్ళే సావిత్రి, తరువాత కాలంలో 2014 నాటి 'క్వీన్'లో రాణి కనిపిస్తారు.

గత 75 ఏళ్ళలో - జాతీయతా వాదానికిచ్చే ప్రాతినిధ్యం కూడా విశిష్టంగా కనిపిస్తున్నది. స్వాతంత్ర్యానికి ముందు, తరువాత వచ్చిన దేశభక్తి సినిమాలతోపాటూ మరికొన్ని చిత్రాలు - 1957 నాటి మదర్ ఇండియా - కొత్త స్వతంత్రదేశంలో అభివృద్ధి పంథా ఎలా ఉందనేది చూపుతుంది. ఇరుగుపొరుగు దేశాలతో దౌత్య సంబంధాలు దిగజారి సీమాంతర ఉగ్రవాదం, అశాంతి పెరుగుతున్న నేపథ్యంలో 1992 నాటి 'రోజా' చూపినట్లు, తరువాత చాలా సినిమాలు వచ్చాయి. కొత్త శతాబ్దం ఆరంభంలో క్రీడల ద్వారా - లగాన్(2001), ఛక్ దే ఇండియా(2007), ఇతర ప్రముఖ క్రీడాకారుల బయోపిక్ లద్వారా దేశభక్తి భావాన్ని మళ్ళీ మేల్కొల్పడం జరిగింది.

95వ అకాడమీ అవార్డులలో ఉత్తమ డాక్యుమెంటరీ లఘు చిత్రంగా అకాడమీ అవార్డు

గెలుచుకున్న తొలిభారత డాక్యుమెంటరీ చిత్రంగా 'ద ఎలిఫెంట్ విస్పరర్స్' (2022) రికార్డు సృష్టించింది. ఈ వ్యాసంలో స్థలాభావం కారణంగా డాక్యుమెంటరీలు, లఘు చిత్రాలు, యానిమేషన్ చిత్రాలలో భారత ప్రగతి చరిత్రను ప్రస్తావించలేదు. దశాబ్దాలుగా ప్రపంచంలో అత్యధిక సినిమాలు నిర్మిస్తున్న దేశమయిన భారత దేశంలో భౌగోళిక, భాషల సరిహద్దులనుదాటి దాని పంథాను గుర్తించే ప్రయత్నం చేయడం కష్టతరమైన పని. 75 ఏళ్ళ క్రితం ఎంతోకాలం ఎదురుచూసిన స్వతంత్ర్యాన్ని భారత్ పొందినప్పుడు చాలా కలలు ఉండేవి. వెంటనే కానీ, తరువాత కానీ అవి అవి కడుపుకోతను, కోపాన్ని మిగల్చవచ్చు. అప్పటివరకు చలనచిత్ర నిర్మాణం - అనేది ప్రధానంగా మధ్యతరగతి వ్యాపకం. అయితే కులం, వర్గం హద్దులను దాటుకుని ప్రేక్షకులు వాటిని స్వీకరిస్తున్నారు.

ఏడున్నర దశాబ్దాల తరువాత - అంటే ప్రపంచ ఆర్థికరంగంలో సూపర్ పవర్ కావాలని ఉవ్వీళ్ళూరుతున్న దశలో అధునాతన సాంకేతికతను అందిపుచ్చుకున్న దశలో- భారతీయ సినిమా మళ్ళీ-దారి మూనుకుపోయిన వీధిలో ముందుకు దూసుకుపోతున్నది.

ప్రపంచంలో-చలనచిత్ర నిర్మాణం - ప్రాథమికంగా ఒక మధ్యతరగతి వ్యాపకమే. భారతీయ సినిమాను 'యాంగ్రి యంగ్ మాన్' సినిమాల ఒరవడికి మళ్ళించిన 70 వ దశకం నాటి మధ్యతరగతి ఆగ్రహం - క్రౌర్యం వైపు, దూషణలు, హేళనలవైపు, లోపభూయిష్టంగా పరివర్తన చెందుతున్నది. 2010 నాటి పీప్లీ లైవ్, 2017 నాటి న్యూటన్ సినిమాలు మధ్యతరగతి లోని ఉన్నత వర్గానికి చెందిన సినిమా నిర్మాతల సంశయాలకు చెందిన... అవమాన పూర్వకంగా హేళన చేస్తూ మావనజాతిని ద్వేషించే తత్వాలు ఇవి ఉదాహరణగా నిలుస్తాయి.

వచ్చే 25 ఏళ్ళకాలంలో - కొత్త సాంకేతికల వాడకం కారణంగా-సృజనాత్మక సినిమాల నిర్మాణం దిశగా విశిష్టమైన మార్పుకు దారిచూపే సినిమా పరిభాష వైపు మొగ్గు కనపడవచ్చు. ■

దిగివచ్చిన పేదరిక సూచీ

ప్రజల స్థితిగతులకు కొలమానాలుగా వారి వారి జీవన ప్రమాణాలే నిదర్శనం. రాష్ట్రంలో ఆవరించి వున్న పేదరికంపై ప్రభుత్వం సాగిస్తున్న అవిశ్రాంత పోరాటంలో అద్భుత విజయం సాధించిందని చెప్పాలి. తెలంగాణ రాష్ట్ర ముఖ్యమంత్రి నినాదం 'సంపద పెంచు.. ప్రజలకు పంచు' అనేది సత్ఫలితాలను అందిస్తున్నదని చెప్పవచ్చు. రాష్ట్ర ప్రభుత్వం అమలు చేస్తున్న పలు సంక్షేమ పథకాల వల్ల ప్రజల జీవన ప్రమాణాలలో గణనీయమైన మార్పులు ప్రస్ఫుటంగా కనిపిస్తున్నాయి. దీంతో రాష్ట్రంలో పేదరికం గణనీయంగా తగ్గినట్టు తాజాగా విడుదల చేసిన మట్టి డైమెన్షన్ పావర్టీ ఇండెక్స్-2023లో నీతి ఆయోగ్ వెల్లడించింది.

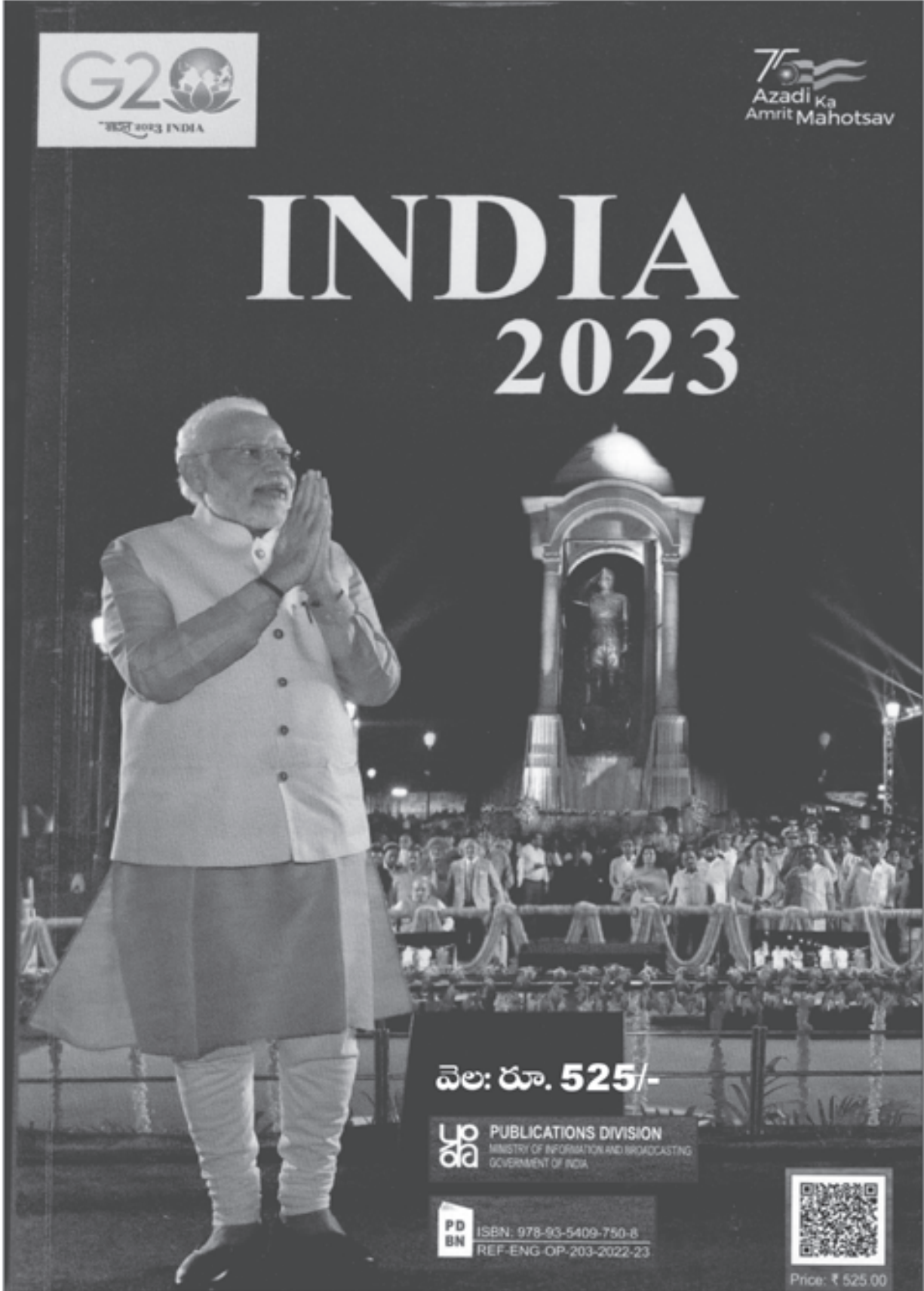
ఈ నివేదిక ప్రకారం 2015-16 నాటికి తెలంగాణలో 13.18 శాతంగా ఉన్న పేదరికం 2019-21 నాటికే 5.88 శాతానికి దిగివచ్చింది. అంటే ఏకంగా 7.3 శాతం మేర పేదరికం కనుమరుగయ్యిందని చెప్పవచ్చు. వివిధ అంశాల ప్రాతిపదికన ప్రజల జీవన నాణ్యతను లెక్కించిన నీతి ఆయోగ్.. 2015-16 నుంచి 2019-2021 వరకు దేశంలో వచ్చిన మార్పులకనుగుణంగా తగ్గిన పేదరికాన్ని తెలియజేస్తూ మట్టి డైమెన్షన్ పావర్టీ ఇండెక్స్ చాప్టర్-2 విడుదల చేసింది. పేదరిక నిర్మూలనలో జాతీయ సగటు కన్నా తెలంగాణ రాష్ట్రం ఉత్తమ పనితీరును ప్రదర్శించింది. ఐదేండ్లలో (2015-16, 2019-21 మధ్య) తెలంగాణలో 27,61,201 మంది ప్రజలు పేదరికం నుంచి బయట పడ్డారు. 2015-16లో 13.18 శాతం నుంచి 2019-2021లో 5.88 శాతానికి అంటే 7.3 శాతం పేదరికం తగ్గింది. గ్రామీణ ప్రాంతాల్లో పేదరికం 19.51 శాతం నుంచి 7.51 శాతానికి వేగంగా క్షీణించింది. అదే సమయంలో, పట్టణ ప్రాంతాల్లో పేదరికం 4.92 శాతం నుంచి 2.73 శాతానికి తగ్గింది.

ప్రజల బ్యాంకు ఖాతాలు, వారి స్థిర, చరాస్తులు వారికి అందుతున్న విద్య, వైద్యం, పోషకాహారం, శిశు మరణాలు, స్కూలుకు వెళ్లే పిల్లలు, పాఠశాలల్లో హాజరు, వంటగ్యాస్ వినియోగం, పారిశుధ్యం, విద్యుత్తు సరఫరా మొదలైన అంశాలను ప్రాతిపదికగా తీసుకున్నది. 2015-16లో నిర్వహించిన నేషనల్ ఫ్యామిలీ హెల్త్ సర్వే-4తోపాటు 2019-21లో నిర్వహించిన 5వ సర్వే ఫలితాలను విశ్లేషిస్తూ రూపొందించిన ఈ నివేదికలో 28 రాష్ట్రాలు, 8 కేంద్రపాలిత ప్రాంతాలకు సంబంధించిన బహుళ పేదరిక సూచీలను విడుదల చేసింది. వీటిలో తెలంగాణ అనేక అంశాల్లో మెరుగైన ఫలితాలను సాధించడం పరిశీలించాల్సిన అంశం.

జాతీయ స్థాయిలో వున్న పేదరికం సగటుతో పేదరికంతో పోలిస్తే తెలంగాణలో పేదరికం అందులో మూడో వంతుగా మాత్రమే నమోదయ్యింది. ఇందులో విశేషంగా చెప్పుకోవలసింది పట్టణాలు, పల్లెలు అభివృద్ధిలో పోటీ పడటం. పేదరికం నిర్మూలనలో అవి జాతీయ సగటు కన్నా అత్యుత్తమమైన ఫలితాలు సాధించాయి. రాష్ట్రంలో ప్రభుత్వం కొలువుదీరినప్పటి నుంచి ఒక్కో రంగంపై ప్రత్యేకంగా శ్రద్ధ వహిస్తూ ప్రజల కోసం సంక్షేమ పథకాలను అమలుచేస్తూ, వ్యవసాయం మొదలుకొని విద్య, వైద్యం వరకు అన్ని రంగాలలో వినూత్నమైన ఆలోచనలతో, ప్రజల జీవన ప్రమాణాలను మెరుగు పరిచే పథకాలతో ప్రభుత్వం తనదైన ప్రత్యేకతను చాటుకుంటూ ముందుకు వెళుతున్నది.

జారీ చేసినవారు - తెలంగాణ రాష్ట్ర సమాచార, పౌరసంబంధాల శాఖ, హైదరాబాద్.

పబ్లికేషన్స్ డివిజన్ వారి “ఇండియా 2023”

యోజన ఆగస్టు, 2023

**SRHQ
Hyderabad**

NTPC is India's largest energy conglomerate with roots planted way back in 1975 to accelerate power development in India. Since then it has established itself as the dominant power major with presence in the entire value chain of the power generation business.

With its strong presence in South India NTPC is leading with its predominant presence and ushering in a new era of power generation in South India

SOUTHERN REGION HEADQUARTERS

NTPC Bhawan, Kavadiguda Main Road, Secunderbad - 500 080, Telagana

Follow us : [f /ntpc1](https://www.facebook.com/ntpc1) [yt /ntpc1d1](https://www.youtube.com/channel/UCntpc1d1) [tw /ntpclimited](https://www.twitter.com/ntpclimited) [in /company/ntpc](https://www.linkedin.com/company/ntpc) [ig /ntpclimited](https://www.instagram.com/ntpclimited)

Leading the Power Sector

సింగరేణి కాలరీస్ కంపెనీ లిమిటెడ్

(ప్రభుత్వ సంస్థ)

అత్యుత్తమ ఉత్పత్తి, ఉత్పాదకతల కోసం
 సింగరేణి సంస్థ అందుబాటులోకి వచ్చిన
 ఉత్తమ సాంకేతికతను తన భూగర్భ గనుల్లో, ఓ.సి. గనుల్లో
 దశాబ్దాల కాలం నుండే అమలు జరుపుతూ
 అద్భుత ఫలితాలు సాధిస్తోంది.

ఓపెన్ కాస్ట్ గనుల్లో...

Inpit crusher and Conveyor Technology

Shovel and Dumper Combination

Surface Miner Technology

భూగర్భ గనులలో...

Longwall Technology

Continuous Miner

SDL and LHDs

గత 9 ఏళ్ల కాలంలో సింగరేణి సాధించిన అద్భుత ప్రగతి

	2013-14	2022-23	Growth in 2013-14 (w.r.t)
1. బొగ్గు ఉత్పత్తి (మి.టన్నులు)	50.47	67.14	33%
2. బొగ్గు రవాణా (మి.టన్నులు)	47.94	66.69	39%
3. ఓ.సి తొలగింపు (మి.క్యూ.మీటర్లు)	168.78	410.11	142%
4. మొత్తం అమ్మకాలు (కోట్లలో)	Rs. 11,928	Rs. 33,065	177%